

בסייעתא דשמיא
תמוז תשפ"א

מעלות אביגל

מנחת עני

סיכום הלכות

בשר בחלב ותערובות

מהדורה זו מופצת לזיכוי הרבים לעילוי נשמת-
שלמה בן אלגריה כהן ז"ל נדבת יקיריו הי"ו

סיכום וערך הצב"י - אוראל זאבי

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה - OREL252515@GMAIL.COM | להגדיל תורה ולהאדירה
אין לפסוק הלכה מסיכום זה

כי ממך הכל, ומידך נתנו לך.

בחסדי שמים עליי זכיתי להיות מחובשי בית המדרש 'מרכז נריה' בקרית מלאכי ת"ו. ויודע אני כי בעניותי אין בדברים שכתבתי חידוש או תוספת נופך לדכוותי וק"ו לגדולים ממני, אך ייעצוני כליותי לפרסם סיכום זה לזיכוי הרבים, אולי יהיה הוא לעזר לרוצים לחזור על לימודם בדרך קצרה.

ויודע שחז"ל האריכו להוכיח את מי שאינו חוזר על תלמודו, ואחד המקורות שביטאו זאת בצורה הכי מוחשית נמצא באבות דרבי נתן (פרק כ"ד): "הוא היה אומר יכול אדם ללמוד תורה בעשרים שנה ולשכחה בשתי שנים. כיצד? יושב אדם ששה חדשים ואינו חוזר בה נמצא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא. י"ב חודש ואינו חוזר בה נמצא מחליף חכמים זה בזה. י"ח חודש ואינו חוזר בה נמצא משכח ראשי פרקים. כ"ד חודש ואינו חוזר בה נמצא משכח ראשי מסכתותיו. ומתוך שאומר על טמא טהור ועל טהור טמא ומחליף חכמים זה בזה ומשכח ראשי פרקים וראשי מסכתותיו סוף שיושב ודומם. ועליו אמר שלמה על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כלו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבנים נהרסה (משלי כ"ד ל' ול"א). וכיון שנפל כותלו של כרם מיד חרב כל הכרם כולו".

ודברים אלו הם תוכחת מגולה בראש ובראשונה לי, ומתוך כך לשאר הלומדים- האם אנו חוזרים על לימודנו? או שמא אנו מקיימים את 'דרשת' הפסוק "כי מציון תצא תורה"- כי מציון (המבחוץ ברבנות) תצא תורה..

ופשוט וברור שללא חזרה מתוך סיכומי הלכות שעשה אדם לעצמו קשה עד מאד לחזור בכל שישה חודשים על כל לימודו של האדם, שמתוך כך לא יימצא לו זמן ללימוד חדש, 'וקשיא למיגמר בעתיקא מחדתא'.

על כן אמרתי אולי יש לי תקוה, שעל ידי שינון מתוך סיכום זה בו נמצאים ראשי הסוגיות מהגמרא ראשונים ואחרונים עד כמה שהיה בידי הקל לתמצת ולבאר, אוכל לחזור בלני"ד על הלכות אלו בתדירות גבוהה ואולי אזכה שהדברים ימצאו חן בעיני חבריי וגם הם יפיקו תועלת מכך. וזה שכרי מכל עמלי.

וקראתי שם סיכום זה 'מעלות אביגל', על שם נוות ביתי מנשים באוהל תבורך, שטורחת ומשתדלת בצרכי הבית ובגידול ילדינו יסכה מנב"ת ואלקנה נ"י. ובטוהר ליבה משתדלת לדחוף אותי להתעלות בלימוד, וגדולה הבטחה שהבטיחון הקב"ה לנשים יותר מן האנשים! יהי רצון שנוכה להעמיד דור ישרים מבורך לעבודתו יתברך, אמן.

כינתי סיכום זה בשם שני 'מנחת עני' שכן הרגשתי במהלך כל כתיבתו כי אני כעני מדעת הדופק על דלתי החכמה, מגשש ומחפש- אולי הפעם הבנתי נכונה, ואני יודע כי עדיין לא הושלמה המלאכה דיה, אך עד כאן ידי מגעת לעת עתה, ותהא זאת התנצלות בפני כל מי אשר יתפוס אותי על חוסר דיוקים.

תודתי נתונה להוריי היקרים **אבי מורי אבישי זאבי ואימי הורתי קלי רחל** שחזקוני ברוחניות וגשמיות מעודי עד היום הזה, ולא חשכו ממני מאומה. תפילתי שאזכה להיות 'בן חכם ישמח אבי', ואשמח אתכם שמחה אמיתית, בבריאות הנפש והגוף לאורך ימים ושנים. עד בניית בית עולמים.

כמו כן ברצוני להודות לחמי וחמותי היקרים- **הרב משה עמר שליט"א ומרת אילנה עמר** מנב"ת, שעודדוני וסייעו לי כדי שאוכל לשבת וללמוד ברציפות ככולל. ישלם ה' שכרכם ותזכו לבריאות הנפש והגוף לאורך ימים ושנים. עד עמוד כהן לאורים ותומים.

תודה שלוחה למו"ר **הרב אשר בנימיני שליט"א**, ראש כולל מרכז נריה, **והרב אשר יעקב אבידן שליט"א** שלימדו אותי וכיוונו אותי בלימודי. יהי רצון שבורא עולם ירבה גבולכם בתלמידים ותזכו לבריות גופא ונהורא מעלייא. עד בוא ינון ואליה.

ברכות יחולו על ראשו של האיי צורבא מרבנן, החברותא היקרה שלי, **ר' אילן יחזקאל טאוב**, שהגיה האיר והעיר בצורה המיוחדת שלו כדי שסיכום זה יצא מלובן ומזורז לאור עולם. יהי רצון שבורא עולם ישלח לו ולב"ב שפע ברכה והצלחה ונשקוד יחד על התורה ועל העבודה בלא טרדה להגדיל תורה ולהאדירה.

בצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה' ואפיל תחינתי שיזכני להיות מיודעי שמו ולעשות רצונו כרצונו בלבב שלם ובנפש חפצה, להתעלות במדרגות העבודה- האהבה והיראה, עד אשר יזריח על עם ישראל אורו של עולם בבוא הגואל, ונוכה לחזות בהתגשמות דברי הנביא- 'כי מלאה הארץ דעה את ה'- כמים לים מכסים'.

נאום זעירא דמן חברייא- אוראל בן אמו"ר אבישי למשפחת זארב (זאבי)

'ונתת יד ושם בביתך למקודשי, עריכת נר לבן ישי להעלות נר תמיד'

לרפואת דודי אשר בן מרסדס ושמעון בן חמו הי"ו

ולהבדיל לעילוי נשמות יקירינו

סבי משה בן מוסא זארב ז"ל וסבתי מזל זאבי בת סאלם ז"ל

סבי שמעון בן-חמו בן אסתר ז"ל וסבתי מרסדס בן- חמו בת שמחה ז"ל

מו"ר הרב יוסף בן סעיד עמר זצ"ל ורעייתו צביה עמר בת סאלם ז"ל

סב רעייתי סעיד בן יוסף ג'מיל ז"ל ורעייתו מסעודה ג'מיל בת מרים ז"ל

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים, עם שאר אחינו בית ישראל- אמן

הלכות בשר בחלב

סיכום סימן פז

החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - אסור לבשל בחלב אשה, מפני מראית העין. ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור. הגה: ונראה לפי זה, דכל שכן דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה, או בשר טמא בחלב טהור ודוקא בשר בהמה, אבל בעוף, דרבנן, אין לחוש^א.

סעיף ה:

בגמרא ביצה (ז). השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן בחלב. רבי יעקב אומר: אם היו מעורות בגידין - אסורות. ופסקו הראשונים כתי"ק^ב.

נחלקו הראשונים בהגדרת ביצים גמורות:

רש"י - שנגמר החלמון (ואפי' מעורה בגידים ומחוברת באשכול)

ר"ן ורשב"א - שנגמרו החלמון והחלבון.

רבינו יהונתן - שנגמרו החלמון והחלבון ונעקרו מהאשכול. ארחות חיים - כאשר יש להם קליפה רכה. (וכ"פ רש"ל בדיעבד)

רשב"ם - רק כאשר הקליפה קשה.

שערי דורא - מנהג הנשים שלא להתיר אף בקליפה קשה^ג. כאשר ביצה לא נחשבת גמורה, לרוב הראשונים (רשב"א ר"ן) צריך למלחה, ויש שלא הצריכו למלחה^ד.

ופסק מרן - ביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהינו שיש להם חלבון וחלמון, אף על פי שהיא מערה בגידים^ה, הרי זו גמורה ומתיר לאכלה בחלב. אבל אם אין לה אלא חלמון, אסור לבשלה בחלב. אבל אם אכלם בפני עצמם, מתיר לאכל אחריהם גבינה או חלב.

סעיף א:

פסק מרן ע"פ הגמרא (קטו). - כתוב בתורה: לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים; אחד לאסור בשול, ואחד לאסור אכילה, ואחד לאסור הנאה^א.

והוציא אכילה בלשון בשול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בשול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין (רשב"א).

כל בשר בחלב שאינו אסור מן התורה, מתיר בהנאה. (טור^ב).

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הגמרא^א (קיג): - גדי, לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ולא שנא בחלב אם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הפתוב בהוה.

סעיף ג:

נחלקו תנאים באילו מינים נוהג איסור בב"ח מהתורה:

לרבי עקיבא - רק בהמה טהורה אסורה מהתורה. וחיה ועוף מדרבנן. אך לרבי יוסי הגלילי - בהמה וחיה טהורות אסורות מהתורה, ועוף מותר לגמרי. רוב הראשונים פסקו כרבי עקיבא.

ופסק מרן - אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, מתרים בבשול ובהנאה. ובשר חיה ועוף, אפלו בחלב טהורה, מתיר בבשול, ובהנאה; ואף באכילה אינו אסור, אלא מדרבנן. אבל דגים וחגבים, אין בהם אסור, אפלו מדרבנן^א.

הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל

^א ואף שלא בדרך אכילה (כבליעת תרופה) לוקה עליו. רמב"ם.

^ב לרמב"ם אין לוקה על הנאה, ולש"י לוקה.

הפרמ"ג הסתפק אם חצי שיעור בבישול והנאה אסור מהתורה. והצ"ח כתב שלענין הנאה - לרמב"ם אף חצי שיעור אסור, ולש"י צריך שיעור.

^ג חם בחם ללא רוטב לא הוי דרך בישול. וטיגון: לפר"ח הוי בישול, אך למנחי ומהר"ם ש"ף לא הוי בישול. ויש להקל בהפסד מרובה. פרמ"ג. (נחלקו אם יש בישול אחר בישול בבב"ח)

^ד וכן דעת האו"ה, הרא"ה והרמב"ם. דלא כ"י שהובאו במדרכי והמ"מ שאוסרים בהנאה אף באיסורי דרבנן (והרש"ל פסק כמותם).

^ה מכך שנאמר בתורה 'גדי עזים', הא כל מקום שנאמר גדי סתם - אפילו פרה ורחל במשמע.

^ו רי"ף, רמב"ם, רא"ש ורשב"א. דלא כרש"ל והב"ח שפסקו ע"פ הבנתם במהרא"י ותוספות שחיה ועוף אסורים מהתורה. (לענין עוף האסור מהתורה, כך ביארו התוספות את דעת רבנן בגמרא) ^ז חלב ונבילת בהמה טהורה אסורים מהתורה בבישול בב"ח ומותרים בהנאה. רמב"ם. ולפרמ"ג אסורים מהתורה בהנאה.

^ח מלשון הטור משמע שבשר טהורה בחלב טמאה או להיפך, אסורים מדרבנן משום בב"ח. והב"י תמה עליו, שהרי מהתורה אסור לאוכלם, ולמה שרבנן איסור אותם משום בב"ח? והב"ח והפרישה כתבו שהטור בא ללמדנו לענין חניי. אך הש"ך והט"ז חלקו עליהם וביארו כב"י.

^ט משנה 'כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים'. ומשמע שמותר אף באכילה. וכ"פ רמב"ם, רשב"א ור"ן.

הב"י כתב כי אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה. ותמה עליו הדרכ"מ, שלא נשמע איסור זה, וכל האיסור משום סכנה הוא בבשר עם דגים. בתשובת חינוך בית יהודה כתב שע"פ הרופאים יש סכנה בדבר, ובכנה"ג כתב שבחמאה ושומון אין סכנה.

יש שהחמירו בדבר רק לכתחילה ויש שאף בדיעבד. פת"ש. מהרמ"א עולה שבדבר האסור מדרבנן אין לחוש משום מראית עין. (ואף בבשר בהמה מותר אם אין מבשלו) אך הש"ך סובר

שאף בדרבנן חוששים למראית עין ולכן יש לאסור גם בעוף. וכ"פ רש"ל. הט"ז כתב שהמנהג כרמ"א, אך לכתחילה יש להחמיר כרש"ל. (בביתו יש להתיר לכו"ע. פת"ש)

מותר לבשל לגוי בשר בסיר חלבי שאנבי, ואין לחוש למראית עין. חמודי דניאל. וסיים שאולי יש להחמיר ע"פ הרמ"א בסעויו. ^א לענין בישול בשר טמאה בחלב טהורה לא כתב מרן איסור משום מראית עין, וכתב הש"ך ג' הסברים לכך:

א. גם בהם אסור, אלא שלא עסק בכך שם. (וכ"י ברשב"א) ב. בסעיף הקודם מדובר על בישול, ובסעיף זה מדובר על אכילה.

ג. בשר וחלב טמאה ניכרים. אך חלב אישה דומה לחלב כשר. ^ב הט"ז כתב לבאר באופן אחר - כל איסור מראית העין הוא בשעת האכילה (של דברים שמותר לאוכלם בפנע"צ). ובסעיף הקודם אין חשש שיאכל כי אלו דברים האסורים וע"פ זה יש לאסור בישול בשר עוף בחלב אשה שקדים כשרה. עוד הוסיף, שבחולה שאנבי"ס אין לאסור משום מראית העין בכל מקום שאיסור הבב"ח שלו הוא דרבנן, וק"ו אם אסור מחמת עצמו.

^ג כ"כ הב"י. אך הש"ך כתב שהמונן ראשונים פסקו כרבי יעקב. ולענין דינא כתב שלכתחילה הלכה כרשב"ם, ובדיעבד כאו"ח (ובתנאי שלא יהיו מעורות). ובמקום הפסד מרובה כרש"י.

^ד אם הוטלה הביצה, אף כשהקליפה רכה, מותרת בחלב. פת"ש. ^ה כ"כ הב"י (ע"פ רבינו יהונתן שכתב שאף ביצה שאינה גמורה, ניתן לאכול אחריה חלב) ואף הוסיף שהחמיר למלחה יבוא למלחה עם בשר, ומכיוון שאין לה דם תבלע מהבשר ותיאסר. אך מכיוון שכך מנהג העולם, יש לסמוך עליו.

^ו הרש"ל הקשה - לענין אבר מן החי אסורה הביצה כל זמן שמעורה בגידין, ולמה כאן מותר לאכלה? ותיירץ - לענין בב"ח הדבר תלוי בטעם, וכאן אין טעם בשר. ולמעשה החמיר.

והש"ך תירץ ג' תירוצים:

א. אבמ"ה דאורייתא, ובב"ח של עוף דרבנן. ב. כאן כל אחד מותר בפנע"צ. ג. לענין אבמ"ה גם דבר שאינו בשר אסור, והיתה הו"א לאסור אף ביצים גמורות, אלא שגילתה התורה שהם מותרות. ובמעורות לא התירו (ולא משום שדינם כבשר, אלא כאבר).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ הרמב"ם- המעשן והמבשל בחמי טבריא, אין לוקין עליו. וכן המבשל בשר במי חלב, או בחלב מתהי, או בחלב זכר, או שבשל דם בחלב, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב. הגה: וחלב זכר לא מקרי חלב קלל. ואם נפל לתוך קדרה של בשר, אינו אוסר. אבל חלב מתה, ומי חלב, אוסרים המאכל כמו חלב עצמה. ואפלו בבשול, יש לאסור לכתחלה (כ"מ באו"ה).

יש אומרים דאסור לחתות האש תחת קדרה של עובד כוכבים, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב, פעמים בשר, והמחנה תחת קדרה שלהם בא לידי בשול בשר בחלב (הגהת מרדכי).

עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו בהם פלי בשר עם מים שהדיחו בהם פלי חלב, ולתו לפני בהמה, דאסורים בהנאה (מהרי"ו). עוד כתבו, דהפלי שעושין בו מים לחפיפת הראשי, אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הפירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. (מהרי"ל). ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדרות של התנורים שבבית החרף, משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדרות שמבשלים בתנורים (מהרי"ו). ובדיעבד אין לחוש בכל זה. ואף לכתחלה אין בזה אלא חמרות בעלמא, והמקל לא הפסיד.

סעיף ז:

פסק מרן ע"פ הרמב"ם- המבשל שליל בחלב, חיב. וכן האוכלו. אבל המבשל שליא, או עור וגידים ועצמות ועקרי קרנים וטלפים הרפים, פטור. וכן האוכלם, פטור.

סעיף ח:

בגמרא (קיד.) המבשל במי חלב- פטור. התוספות ביארו שמי חלב היינו נסיובי דחלבא. אך הרא"ש חלק עליהם ועל פיו פסק מרן- יש מי שאומר, דנסיובי דחלבא (פי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה), אינם בכלל מי חלב, ואסור מן התורה. אלא מי חלב הינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא. זהו הנקרא מי חלב.

סעיף ט:

א. בגמרא (קט:) קיבה שבישלה בחלב- אסורה. ב. במשנה (קטז:) כשרה שינקה מן הטורפה - קבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה.

ג. הגמרא דנה בדברי המשנה, ובסוף דבריה ישנה גירסא שהופיעה בחלק מהראשונים: והלכתא- מעמידין... בקבת כשרה שינקה מן הטורפה, וכ"ש בקבת טרפה שינקה מן הכשרה, מ"ט - חלב המכונס בה, פירשא בעלמא הוא.

נחלקו הראשונים ביישוב המקורות:

רש"י ור"ן- חלב הכנוס בקיבה דינו כחלב גמור. (מקור א) ר"ף ורמב"ם- חלב הכנוס בקיבה הוא פרש בעלמא. (ג) ר"ת- חלב צלול בקיבה דינו כחלב (א). אך חלב קרוש הוא פרש (ג).

ופסק מרן- חלב הנמצא בקבה, אינו חלב, ומתיר לבשל בו בשר אפלו בצלול שבה. ויש מי שאוסר, וכן נוהגין.

סעיף י:

על פי האמור בסעיף הקודם מובן שלרש"י, חלב שנמלח בקיבה או שהה בה יום שלם נאסר משום בב"ח, ואסור להעמיד בו חלב.

ונחלקו אליבא דר"ף ורמב"ם- האם מותר להעמיד בקיבה שנמלחה בחלבה משום דהוי כני"ט בר נ"ט (רבינו שמשון בן אברהם^א), או שמא מכיוון שהפרש בלע טעם בשר, אסור להעמיד בו (ראבי"ה ותרומה).

הב"י הכריע להחמיר לכתחילה ולהתיר בדיעבד.

ופסק מרן- חלב הנמצא בקבה לכתחלה אין להניחו בקבה עד שיצטנן החלב בתוך הקבה^ב (ארך בשם רבי שמחה), אבל בדיעבד אין לחוש עד שנמלח בקבתה^ג, או שעמד בו יום אחד, אסור להעמיד בו. הגה: ואם העמיד בו, אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות עד שיהא ס"ד בחלב שהעמיד נגד הקבה האסורה. ואם היה ס' בחלב, הפל מתר"ס. ואם היה הקבה קרושה, אינה אוסרת כלום, אפלו לא היה ס' בחלב נגד הקבה.

ואם היה הקבה צלול מתחלה, ונקרש, יש לו דין צלול (רש"י א). ויש מקלני בזה (ש"ד וי"א במרדכי), ובמקום הפסד יש להקל.

עור הקבה, לפעמים מולחים אותו ומיבשין אותו, ונעשה פצץ, וממלאים אותו חלב, מתר"ס; דמאחר שנתניבש הוי פצץ בעלמא, ואין בו לחלוחית בשר (שבולי הלקט).

סעיף יא:

במשנה (קטז.) המעמיד בעורה של קיבה- אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה. וביאר הרשב"א שבא להשמיענו שלא דנים קיבה זו משום מעמיד האוסר לעולם, מכיוון שבבב"ח הדבר תלוי בטעם. וכן הסכימו הראשונים (רמב"ם ור"ן) ופסק מרן- אם העמיד גבינה בעור קבת פשרה, יש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מתרת. אבל המעמיד בעור

^א רש"ל כתב שהלכה כרש"י, ואין להתיר בקרוש כי מי יודע שיעור הקרישה. והש"ך כתב כי לכתחילה יש לאסור בקרוש משום מראית העין.

^ב או משום שאף טעם הנבלע בו נהיה כפרשא בעלמא. דרכ"מ. מכיוון שהחלב חמוץ וחרוף.

^ג ואף שלרמב"א מחמירים לאסור מיד ואף במליחה מועטת, נראה שיש להקל כאן כשו"ע, מכיוון שהוא מלתא דרבנן ויש מתירים בכל גוונא. ש"ך.

^ד לדעת הרמ"א שאוסר כל מליחה בסי' ניחא, אך לדעת הרא"ש שמליחה אוסרת כד"ק קשיא. וי"ל דחלב הוי איסור שמן, ט"ז. או שדמי למולח בכלי לא מנוקב שנאסר כולו. או שמכיוון שלא שייך בו כד"ק כולו אסור. נקוה"כ.

^ה ולא אומרים שמכיוון שהוי דבר המעמיד יאסור עד עולם, מכיוון שדוקא בדבר שאיסורו מהתורה מחמירים כך, אך דבר הנאסר מדרבנן ע"י כבוש ומליחה יש להתיר שבטל בסי' ש"ך.

^ו אך לכתחילה אין לעשות כן. ש"ך. וביש ס' מותר לכתחילה רע"א. ובבשר או עור שנתייבשו, יש לאסור בבישול או שריה מע"ל. פרמ"ג. ויש מתירים. תפארת צבי. ובנוב"י חילק שלענין בב"ח לא נחשב כטעם בשר, אך בשר איסור יבש נשאר באיסורו.

^א רוב האיסורים בסעיפים ו-ז מבוארים בגמרא פרק כל הבשר. וכשכתוב 'פטור', ישנו עכ"פ איסור מדרבנן. ש"ך.

^ב רעק"א נטה לומר שחלב בן פקועה אסור מדרבנן, אך הנוב"י סבר שמכיוון שראויה להיות 'אם' הוי דאורייתא.

^ג דעת הרמב"ם ורש"י כי דם שבישלו או מלחו- אסור מהתורה. אך דעת רוב הראשונים שאיסורו מדרבנן ע"פ מימרא דזעירי במנחות כא. - דם שבישלו אינו עובר עליו. ב"י.

^ד אך הנקוה"כ האריך להוכיח כי אף לשיטת הרמב"ם ורש"י דם שיצא ע"י בישול ומליחה אינו עובר עליו, והאיסור מהתורה הוא דוקא בדם בעין שבישלו ומלחו.

^ה הרמב"א דן בחלב אדם זכר, ולכן אין אפילו איסור דרבנן. אך השו"ע דן בחלב בהמה זכר, ולכן ישנו איסור דרבנן. ש"ך.

^ו דוקא כשהדיחם במים רותחים ועירבם כשהם רותחים. ש"ך. ומותר להשתמש במים עצמם לחפיפת הראש מכיוון שאינו דבר אכילה ולא חשיב הנאה כי לא נהנה מגוף האיסור. ש"ך.

^ז ובקדירת מתכת אין להחמיר, כיון שמתלבנת ע"י האש. ת"ח.

^ח כי אין להחזיק ריעותא בדבר דלא חזינן. דרכ"מ. ^ט היינו כדעת ר"ת. ש"ך וט"ז.

סיכום סימן פט

סעיף א:

בגמרא (קה:): אמר רב חסדא: אכל בשר- אסור לאכול גבינה, גבינה- מותר לאכול בשר. אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא: בשר שבין השיניים מהו? קרי עליה: הבשר עודנו בין שיניהם (ונחשב בשר. רש"י) אמר מר עוקבא: אנא, להא מלתא, חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא- כי הוה אכיל בשרא האידינא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא- בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחרייתא- אכילנא.

נחלקו הראשונים בזמן שצריך להמתין בין בשר לחלב: רמב"ם, רשב"א וטור- שיעור שבין ארוחת בוקר לערב- 6 שעות.

תוספות וסיעתם"י- אין שיעור של זמן, והעיקר שלא יאכלו אותם באותה הסעודה.

או"ה והגש"ד כתבו שהעולם נוהגים להתיר אכילת גבינה אחר בשר ע"י המתנת שעה וברכה אחרונה.

טעם האיסור לאכול גבינה אחרי בשר"ט-

רש"י- כי שמנוניתו וטעמו של הבשר נמשכים זמן רב.

רמב"ם- משום בשר שבין השיניים.

הטור כתב שיש נפק"מ ביניהם, וטוב לאחוז בחומרי שניהם.

ופסק מרן- אכל בשר, אפלו של חיה ועוף"ט, לא יאכל גבינה אחריו עד שישקה שש שעות. ואפלו אם שקה בפעור, אם יש בשר בין השניים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין. הגה: ואם מצא אחר כך בשר שבין השניים, ומסירו, צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (ר"ן). ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק וברך ברכת המזון, מתגר על ידי קניח והדחה. והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר, דאז הוי כסעודה אחרת, דמתגר לאכל לדברי המקליו. אבל בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חלוקה אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך"ט. ואם מצא בשר בין שניו"ט, אחר השעה, צריך לגקרו ולהסירו.

ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכל גבינה"י (אר"ז בשם מהר"ח), אבל אין נזקרו בזה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נכון לעשות.

סעיף ב:

בגמרא (קד:): רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי, אייתו ליה גבינה - אכל, אייתו ליה בשרא אכל, ולא

קבת נבלה, וטרפה, ובהמה טמאה, אוסר בכל שהוא"א. הגה: משום דדבר האסור בעצמו, ומעמיד, אפלו באלף לא בטיל (רשב"א ור"ן). ודוקא שלא היה שם מעמיד אחר, רק האסור, אבל אם היה שם גם כן מעמיד התר, הוי זה וזה גורם, ומתר אם אכא ס' נגד האסור (ממשמעות המרדכי, ממעשה שמלחו גבינות ונמצאו בהם מעט מהדקין).

סיכום סימן פח

סעיף א:

פסק מרן ע"פ המשנה- אפלו בשר חיה ועוף, אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו גבינה, שלא יבוא לאכלם יחד"א. אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל, מתר לתן זה בצד זה.

סעיף ב:

בגמרא (קז:): רבן שמעון בן גמליאל אומר: ב' אכסנאים שנתארוהו לפונדק אחד, זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, זה בא בחתיכתו, וזה בא בגבינתו- אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין, ולא אסרו אלא בתפיסה אחת (בשר וחלב יחד) תפיסה אחת סלקא דעתך? אלא- כעין תפיסה אחת.

ומצינו שתי שיטות בראשונים בפירוש הסוגיא:

לר"ף ורמב"ם- רק כאשר שניים לא מכירים זה את זה מותרים באכילה על שלחן אחד- זה בשר וזה חלב.

לתוספות- אף אם שניים מכירים זה את זה, מותרים לאכול על שלחן אחד ע"י היכר.

ופסק מרן- הא דאסור להעלותו על השלחן, דוקא בשני בני אדם המכירים זה את זה, אפלו הם מקפידים זה על זה"ב; אבל אכסנאים, שאין מכירין זה את זה, מתר. ואפלו המכירים, אם עשו שום הפך"ב, כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או אפלו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להכר, מתר"ב. הגה: ודוקא שאין אוכלין מן הפת המנח ביניהם להכר, אבל אם אוכלין ממנו, לא הוי הכר, דבאלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מנח על השלחן (אר"ז והגהות אש"ר"י). אבל אם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו, ובאלאו הכי אין דרכו להיות על השלחן, הוי הכר אף על פי ששותין מן הכלי (בית יוסף"ב). וכל שכן אם נתנו שם מנורה, או שאר דברים שעל השלחן, דהוי הכר.

ויהיו זהירים שלא לשתות מקלי אחד, משום שהמאכל נדבק בפלי (הג"ה אש"ר"י ואו"ה). וכל שכן שלא יאכלו מפת אחת. וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שיורי מאכל במלח.

^א ראבי"ה, הגהו"א והגהו"מ. ור"ת כתב בשם בה"ג שמוותר לאכול חלב אחר בשר מיד, ע"י קינוח והדחה.

^ב נ"ל שלפוסקים שאוסרים לאכלם דוקא בסעודה אחת צריך לומר שטעמם משום הרחקה שלא יבואו לאכלם ביחד, אך אין טעם או ממשות אוסרת. אב"א.

^ג הלועס ואינו בולע- לרמב"ם אסור ולרש"י מותר. המוצא בשר בשיניו לאחר שעבר זמן רב- לרמב"ם מותר ולרש"י אסור.

^ד והלועס שומן, לשני הטעמים לא צריך להמתין, אך יש להחמיר משום לא פלוג. פת"ש.

^ה אכל בשר נבילה וטריפה צריך להמתין ו"ש. אך בשר טמא אינו מצריך המתנה. דרכי תשובה.

^ו משמע ממהר"א"י. ולא כמשמע מאו"ה שדוקא לאחר ברה"מ.

^ז אך אם לא מצא והמתין שעה, לא צריך קינוח. ש"ך. ולט"ז צריך. וכ"כ הפרמ"ג.

^ח שלא נחשב סילוק סעודה, אדרבא, זוהי הכנה לארוחה הבאה. ואין להם על מי לסמוך. ט"ז. (הבכור שור חולק וסובר שאין למחות בידם)

^א הרש"ל פסק שאף מעמיד איסור בטל בס'. וכ"כ ר"ת.

^ב מלשון רמ"א משמע שאף במצב שבו יש באיסור לבדו כדי להעמיד, מותר. אך קשה לומר כן וצ"ל שאין באיסור כדי להעמיד לבדו. ט"ז. וצ"ע לדינא. ש"ך.

^ג טעם האיסור- משום שכל אחד מותר בפני עצמו, אך שאר דברי איסור ניתן להעלותם על השולחן. ר"ן. אך מהר"א"ש משמע שרק כאשר שני אנשים שונאים זה את זה (כגון שנדרו הנאה) מותר להם לאכול על אותו שולחן. וי"ל שנדר דומה לבב"ח, שכל אחד מותר בפנע"ש, ורק משום השנאה מתירים. ובלחם של איסור יש לאסור, מכיוון שאדם מורגל בו. ש"ך.

^ד רש"ל מתיר בשני מכרים (שאינם אחים) המקפידים זע"ז.

^ה וה"ה אם יושבים רחוק זה מזה, או שיש אנשים שאוכלים עמהם על השולחן. פת"ש. הבאה"ט כתב שמי שאכל בשר לא ישב ליד חברו האוכל גבינה שמא יושיט לו. והפרמ"ג כתב שלא ראה נזהרים בזה.

^ו לאו"ה צריך גם שתי מפות וגם היכר. ואין המנהג כן. דרכ"מ.

^ז והב"ח חולק. אך העיקר כרמ"א. ש"ך.

משא ידיה; אמרי ליה: והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, עוף וגבינה- אין, בשר וגבינה לא! אמר להו: הני מילי- בליליא, אבל ביממא- הא חזינא. תניא, בית שמאי אומרים: מקנח, ובית הלל אומרים: מדח. והסיקה הגמרא שבי"ה ובי"ש לא חולקים, אלא כל אחד אמר דבר אחר.^א

לרש"י- הקינוח וההדחה הם של הפת. אך לרמב"ם ור"ן קינוח והדחה של ידיו.

ופסק מרן- אכל גבינה, מתר לאכל אחריו בשר, מיד, ובלבד שיעין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם. ואם הנה בלילה, שאינו יכול לעין אותם היטב, צריך לרחצם. וצריך לקנח פיו ולהדיחו. והקנוח הוא שילעס פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שיצצה, חוץ מקמח ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכים (פני מקום למעלה מבית הבליעה קרוב לשנים) ואין מקנחים יפה. ואחר כך ידח פיו במים או ביין.

במה דברים אמורים, בבשר בהמה וחייה. אבל אם בא לאכל בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קנוח ולא נטילה. הגה: ויש מחמירין אפלו בבשר אחר גבינה (מהר"ם), וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפלו בשר עוף, כמו^ב בגבינה אחר בשר. (וכן הוא בזה"ר). ויש מקלנין. ואין למחות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים. מיהו טוב להחמיר.

סעיף ג:

בגמרא (קה:): מים אמצעיים רשות. אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה- חובה. לרשב"ם הרשות של מים אמצעיים היא רק כאשר אדם רוצה לאכול שני תבשילים מאותו סוג (בשרו חלב).

אך לר"ת מדובר באכילת שני תבשילים זה אחר זה- אחד של בשר ואחד של חלב.

ופסק מרן- אכל תבשיל^א של בשר, מתר לאכל אחריו תבשיל של גבינה; והנטילה ביניהם אינה אלא רשות. ויש מצריכים נטילה (שערים והגהות ש"ד). אבל אם בא לאכל הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, חובה לטל ידיו. הגה: ושמן של בשר, דינו כבשר עצמו (רשב"א ומרדכי והגהת ש"ד).

ונהגו עכשו להחמיר שלא לאכל גבינה אחר תבשיל בשר, כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרץ גדר. מיהו אם אין בשר בתבשיל, רק שנתבשל בקדרה של בשר^ב, מתר לאכל אחריו גבינה (אר"ז ובית יוסף), ואין בו מנהג להחמיר.

וכן נוהגין לאכל בשר אחר תבשיל שיש בו גבינה או חלב, מיהו יש לטל ידיו ביניהם, ואפלו לא יאכל בשר ממש רק תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה, אם נגע בהן בידי (הגהות שערי דורא). שמש המשמש בסעדה ונגע באוכלין, אינו צריך נטילה, דלא הצריכו נטילה רק לאוכלים (בית יוסף בשם רש"י).

סעיף ד:

בירושלמי פסחים נאמר- הדין דאכיל חוביץ (חלב) ובעי למיכל קופר (בשר) מבער פתיתין (לחם). וכ"כ הגהו"א בשם או"ז^ד.

ופסק מרן- מי שאכל גבינה ורוצה לאכל בשר, צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה.

ואסור לאכל גבינה על מפה^ה שאכלו בה בשר. וכן להפך אסור (אר"ז). וכל שכן שאסור לחתך גבינה, אפלו צוננת, בסכין שרגילין לחתך בשר. ולא עוד, אלא אפלו הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתך בסכין שחותכין בו בשר. הגה: וכן להפך נמי אסור. (תשובות המיוחסות לרמב"ן^ו) מיהו על ידי נעיצה בקרקע קשה, שרי"י (בית יוסף בשם א"ח וכל בו). אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני ספינים, ולרשם אחד מהם שיהא לו הכר. ונהגו לרשם של חלב, ואין לשנות מנהג של ישראל.

^א מרק שהתבשל בו בשר: לסמ"ק יש לו דין בשר. ולרבינו יונה דינו כתבשיל של בשר. ורי"ז חילק בין מרק צלול לעב.

^ב ואף אם לא הודחה יפה. ש"ך. י"א שהתיר אף כשאין ס' בתבשיל כנגד הממשות, ויש מצריכים ס'. פת"ש.

^ג והש"ך כתב שרש"י דיבר שהשמש פטור ממים ראשונים, אך במים אמצעיים לכו"ע חייב ליטול, שהרי המאכל דבוק בידיים.

^ד אלא שכתב זאת כמצוה מן המובחר. והוסיף שלא דווקא לחם אלא הי"ה לכל מה שאכל עם הגבינה.

^ה וכשאוכלים בצלחות, מספיק להפוך את המפה ולבער את הפתיתים. רדב"ז. (ונראה לי שכוונתו להפוך היינו לנער. אבי"א)

^ו וטעם האיסור הוא משום שבמפה נמצאים טיפי בשרו חלב. וכן בסכין, לפעמים שמנונית קרושה על פניהם. ור"ש התיר לחתוך בסכין בשרית לחם כדי לאכלו עם חלב, משום דהוי נייט בר נייט, ובלבד שתהא מקונחת. (ונראה שאינם חולקים. אבי"א)

^ז ומותר לחתוך בו פת אפילו לכתחילה. דלא כרש"ל שהתיר ע"י נעיצה דוקא במקרה חד פעמי. אך לפי המנהג ודאי שיש לייחד סכין לכל אחד. ש"ך.

^ח הט"ז ביאר שרמ"א הצריך נעיצה דוקא כשרוצה לחתוך גבינה ממש בסכין של בשר. (ובזה נהגו להחמיר) אך הרוצה לחתוך לחם מספיק קינוח. (ובזה אין מנהג להחמיר). אך נקוה"כ כתב

שבתו"ח מבואר שלא כט"ז.

^א רמב"ם ורשב"א- או קינוח או הדחה. רא"ש ורי"ף- גם וגם.

^ב השותה חלב מספיק שידח פיו. רש"ש.

^ג רבינו פרץ כתב שיש לרחוץ ידיו אף ביום משום שלעיתים הגבינה שמנונית. וכן דעת הלבוש והש"ך.

^ד צריך לנגב הידים, וכן שלא ליטול בשאר משקים, שאינם מנקים את השומן והמאכל. ראב"ד. ורש"ל מתיר בשאר משקים.

^ה האוכל במזלג- לפר"ח א"צ נטילה. ולפרמ"ג טוב להחמיר.

^ו כך מבואר בגמרא.

^ז ויש מחמירים בפירות. פת"ש.

^ח לרמב"ם דין חיה כבהמה לעניין זה. (משום שבשרם דומה. ר"ן.) אך לדעת הרשב"א דין החיה כדיון עוף.

^ט משום מעשה שמצא גבינה בין שיניו מסעודה הקודמת. אך בבשר עוף היקל. והב"י כתב שאם היה רואה את הזוהר שהחמיר בכך, היה אוסר גם בעוף.

^י החילוק בין קשה לרך מובא באו"ה, אך בזוהר לא חילקו בכך. (וקשה היינו שעברו עליה וי חודשים או שהיא מתולעת)

^{יא} ובהמתנת שעה סגי. מצרף לחכמה. והט"ז מצריך וי שעות.

^{יב} אף בזוהר ניתן להבין שכל האיסור הוא דוקא לאוכלם כאחד, אך זא"ז אין בעיה. תורת האשם.

סיכום סימן צ

מקור	ר"י ורמב"ם	מקור	ר"ת	מקור	רש"י	לכתחילה	בישול כחל לבדו
רב יהודה	קורעו שתי וערב וטחו בכותל	רבי אלעזר	קורעו קצת ²	רב יהודה	קורעו שתי וערב וטחו בכותל	לכתחילה	בישול כחל לבדו
משנה- ע"פ ל"ק	מותר אף ללא קריעה כלל	סברא	מותר בלי קריעה	רב נחמן (7)	לא קרעו- אוסר עד שיהיה 60, וכחל מן המניין.	בדיעבד	
רמב"ם- רבי אלעזר ר"ן- רב נחמן (8)	ר"ן- א"צ לקורעו	רבי אלעזר	קורעו קצת	לתוס' ור"ן- רבי אלעזר	או"ה- שו"ע וטחו בכותל. (כרב יהודה)	לתוספות ורא"ש- שתי וערב	לכתחילה
משנה ע"פ ל"ק	מותר אף ללא קריעה כלל	סברא	מותר בלי קריעה	משנה- ע"פ ל"ק	מותר אף ללא קריעה		בדיעבד
רב יהודה	קורעו שתי וערב וטחו בכותל (רמב"ם)	רב יהודה	קורעו שו"ע וטח בכותל	תוספות- רב יהודה	תרומה"- אין היתר לבשלו עם בשר כלל	תוספות"- קורעו שו"ע וטח בכותל	בישול עם בשרי
רב נחמן (7)	לא קרעו כלל, אוסר עד שיהיה 60, וכחל מן המניין	משנה- ע"פ ל"ק	אם קרעו קצת מותר	לתוספות וראב"ה- רב נחמן (7)	ראב"ה, או"ז ואו"ה- אסור אף בדיעבד	לא קרעו- אוסר עד שיהיה 60, וכחל מן המניין	
		רב נחמן (7)	לא קרעו כלל- אסור עד 60, יחד איתו		הגהות מיימוניות- אם קרעו שו"ע וטחו בכותל מותר		

בחולין (צז, קט) נאמרו כמה מימרות בנוגע לאכילת כחל:

- (1) משנה: הכחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו.
- (2) לישנא קמא- אמר רבי זירא אמר רב- אינו עובר עליו ומותר.
- (3) לישנא בתרא- אמר רבי זירא אמר רב- אינו עובר עליו ואסור.
- (4) תניא כלישנא קמא דרב: כחל שבשלו בחלבו- מותר.
- (5) כיצד קורעו? אמר רב יהודה: קורעו שתי וערב וטחו בכותל.
- (6) א"ל ר' אלעזר לשמעיה: קרע לי ואנא איכול; מאי קמ"ל? מתניתין היא! הא קמ"ל: דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל.
- (7) אמר רב נחמן: ...כחל בששים - וכחל מן המניין... וכחל עצמו - אסור, ואי נפל לקדרה אחרת אוסר (שויוהו רבנן כחתיכה דאיסורא)
- (8) אמר להו רב נחמן לטבחי- זויקו לה (-לאשתו) כחלי.

לרש"י- המשנה עוסקת בצליית כחל לבדו.
 לרמב"ם ור"י- המשנה עוסקת בבישולו צליית כחל לבדו.
 לר"ת- המשנה עוסקת בכחל עם בשר. (ואין הבדל בין בישול או צלייה של כחל לבדו).

סעיף א:

פסק מרן ע"פ הרמב"ם- הפחל (פ"י הדד של הבהמה), אסור מדברי סופרים, שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטא אסור מן התורה. לפיכך, אם קרעו ומרק החלב שבו, מתר

לצלוחו ולאכלו. ואם קרעו שתי וערב, וטחו בכחל עד שלא נשארה בו לחלוחית חלב, מתר לבשלו עם הבשר. וכחל שלא קרעו, בין של קטנה שלא היניקה בין של גדולה, אסור לבשלו. ואם עבר ובשלו, בפני עצמו, וכל שכן אם צלאו, מתר לאכלו. ואם בשלו עם בשר אחר, משערין אותו בששים, וכחל מן המניין. כיצד, אם היה הכל עם הכחל כמו ששים בפחל, הכחל אסור והשאר מתר. ואם היה בפחות מששים, הכל אסור. בין כך ובין כך, אם נפל לקדרה אחרת, אוסר אותה, ומשערין בו בס' פבראשונה; ש' הפחל עצמו שנתבשל נעשה כחתיכה האסורה. ואין משערין בו אלא כמות שהוא בעת שנתבשל, לא כמות שהיה בשעה שנפל. הגה: ויש אומרים דאם נפל תחלה לקדרה שאין בה ס', ונאסר הפחל, אם נפל אחר כך לקדרה אחרת, אין הפחל מצטרף לס' (רש"ב"א, ור"ן להבנת דרכ"מ, דלא כרמב"ם" ורא"ה, ור"ן ע"פ ב"י) וכן עקר.

סעיף ב:

פסק מרן- נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל. (כרש"י ע"פ התרומה) ולבשלו בלא בשר, בטגון או בפשטיד"א^ט, מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה בכחל; ולצלי, קריעה שתי וערב.

הגה: ואם עבר ובשלו, אם קרעו שתי וערב וטחו בכחל, יש להתיר בדיעבד במקום הפסד מרבה, אבל בלאו הכי אין להתיר. ומה שנהגו לקרעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני פלה, עדיף ומקנה יותר מטיחה בכחל (ת"ה).

^ד וכן הסבירו שיטתו- רא"ש, ר"ן, רי"ו וסמ"ג.

^ה וכן הסבירו שיטתו- מרדכי, הגהו"מ ורבנו חיאל.

^ו הו"ה אם נתנו תחת המכשב. רשב"א.

^ז וכל עוד שאין בשר נוסף עימו נחשב בפני עצמו. ש"ך.

^ח ממחלוקת זו ניתן להסיק מסקנה נוספת- לרמב"ם לא אומרים שבב"ח דרבנן נהיה חניני. אך לרשב"א כן אומרים. ולסוברים שבכל האיסורים אומרים חניני, היינו אף באיסורי דרבנן. ט"ז. בספר אור ההלכה חלק על ה"ט"ז, מכיוון שאף לשו"ע אמרין שהכחל נעשה נבילה, אלא שלא הצריכו לשערו בס' (דלא תהא קדירה שניה חמורה מראשונה. ר"ן) ומה שהקל בעוף בחלב הוא מכיוון שהעוף חזותו מוכחת עליו (וידוע שעוף דרבנן) וכ"כ בערוה"ש שאין חניני באיסורי דרבנן כלל פרט לכחל.

^ט אף במחבת. ב"י. והרמ"א להלן חולק.

^י עם בשר. ט"ז. ובבישול לבד מותר אף ללא הפסי"מ. ש"ך.

^א והטעם שהכחל אסור:

ר"ן- הכחל נאסר רק משום מראית העין (שנראה כבב"ח, ויבוא להתיר חתיכת בשר שקיבלה טעם מחלב ע"י ביטול בס').

תוספות ורא"ש- איסורו של הכחל הוא משום טעם הבשר שנבלע בחלבו (ואפשר לסוחטו אסור).

והטעם שהקלו להחשיב ס' בצירופו:

תוספות, רא"ש, רשב"א וראב"ד- מפני שהוא עצמו בשר ומותר בפנע"צ.

רמב"ם- איסורו מדרבנן, והם הקלו בו.

^ב כדי שלא יהיה בו חלב בעין. ואף שלא יוצא כל חלבו מועיל, כיוון שלא משתנה טעם בשר הכחל ממעט החלב שנותר. תוס'.

בסמ"ק כתב שלכתחילה צריך לקרוע קריעה גמורה, ולא מסיפקה הקריעה שקורעים הכחל לשניים.

^ג הטעם שהחמירו בבישול עם בשר הוא משום שטעם החלב נכנס בבשר. ב"י.

וּלְצַלֵּי, נוֹהֲגִין לְכַתְּחֻלָּה לְקָרְעוּ שְׁתֵּי וְעָרַב וְטִיחָה בְּפֶתֶל (אָרְךְ).

מִיְהוּ אִם עֶבֶר וְצִלְאוּ, אֶפְלוּ בְּלֹא קְרִיעָה, שְׂרִי, אִם נֶצְלָה לְחוּד בְּלֹא בְּשָׂר עִמּוֹ (הַגְּהוֹת מִיְמוֹנֵי וְשׁ"ד).

וְאִם נֶצְלָה עִם בְּשָׂר עִמּוֹ, אִם נֶקְרַע שְׁתֵּי וְעָרַב וְטָחוּ בְּפֶתֶל, שְׁנִיָּהִם מְתָרִים; וְאִם לֹא, הַעֲלִיּוֹן מִתֵּר וְהַתְּחִתּוֹן אֶסוּר (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם תּוֹסֵפּוֹת וְהַרְא"שׁ וּמְרַדְכֵי וְאָרְךְ"א).

וְאִין לְאֶסֶר שְׁנִיָּהִם, שְׁמָא נִתְּהַפֵּךְ הַשְּׂפוּד, דְּבִדְעֵבֵד לֹא מִחוּזְקֵינָן אֶסוּרָא (או"ה), אֲבָל לְכַתְּחֻלָּה אִין לְצִלוֹתוֹ עִם בְּשָׂר כְּלָל.

וְלִקְדָּרָה בְּלֹא בְּשָׂר, נוֹהֲגִין בּוֹ אֶסוּר לְכַתְּחֻלָּה (ר' יַחִיאֵלֵב). וְהוּא הַדִּין לְטָגוֹן, אֶפְלוּ בְּלֹא בְּשָׂר, וְאֶפְלוּ נִתְּיַבֵּשׁ הַכְּחָל (או"ה).

וְאִם עֶבֶר וּבִשְׁלוֹ בְּקִדְרָה לְבִדּוֹ, בְּדִיעֵבֵד מִתֵּר אִם נֶקְרַע שְׁתֵּי וְעָרַב וְטָחוּ בְּפֶתֶל (כְּרִשׁ"י ע"פ הַגְּהוֹ"מ).

מִיְהוּ אִם נִתְּיַבֵּשׁ, דְּהֵינּוּ לְאַחַר שְׁלֵשִׁים יוֹם^א, אִם עֶבֶר וּבִשְׁלוֹ אֶפְלוּ עִם בְּשָׂר, מִתֵּר בְּדִיעֵבֵד (ש"ד).

וְלַעֲשׂוֹת פְּשֻׁטִידָא מִן הַכְּחָל, בְּלֹא בְּשָׂר, נִהְיָ בּוֹ הַתֵּר, אִם אִין אוּפִין הַפְּשֻׁטִידָא בְּמַחְבַּת, אֲבָל בְּמַחְבַּת דֵּינּוּ כְּמוֹ בְּשׂוֹל בְּקִדְרָה (מַהֲרַא"י בְּהַג'ה וְאָרְךְ). וְיֵשׁ פְּרוּשִׁים הַמְּחַמְיָרִים

בְּכָל פְּשֻׁטִידָא, אִם לֹא נִתְּיַבֵּשׁ הַכְּחָל תְּחִלָּה. יֵשׁ מְחַמְיָרִין שְׁלֹא לְאֶפְלוֹת פְּשֻׁטִידָא כְּחָל עִם שֵׁל בְּשָׂר בְּתַנּוּר קָטָן, רַק יֵשׁ לְהַנִּיחַ אֶחָד בְּפִי הַתַּנּוּר (ת"ה). וְטוֹב לְזַהֵר לְכַתְּחֻלָּה כִּי אֵינּוּ

אֶלָּא חֲמִירָא בְּעֵלְמָא^ה.

סעיף ג:

מִהַגְּמֵרָא (הַמּוֹבָאֵת בְּסַעֲיָף הַבַּא) מִשְׁמַע שְׁמוֹתַר לְצִלוֹת כְּחַל וּבִשָּׂר בְּאוֹתוֹ שִׁיפּוּד^א. וְכֵן הַסְּכִימוֹ הַרְאִשׁוֹנִים^ב. וְהוֹסִיפוּ שֶׁה"ה לֹאכּוֹל זֶה בְּכָלִי שֹׂאכְלוֹ בּוֹ זֶה, אוֹ לְחַתּוּךְ בְּסַכִּין בִּשְׂרִי כְּחַל רוֹתַח.

וּפְסִק מֵרֵן- מִתֵּר לְחַתּוּךְ כְּחָל רוֹתַח בְּסַכִּין שְׁחַתְּכוּ בּוֹ בְּשָׂר וְכָל שְׂכָן כְּחָל חִי אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מְלֵא חֶלֶב (ר"י"ו). וְכֵן מִתֵּר לְחַתּוּךְ בְּשָׂר בְּסַכִּין שְׁחַתְּכוּ בּוֹ כְּחָל. וְכֵן הַדִּין לְאֶכֶל זֶה בְּכָלִי שְׂאֶכְלוּ בּוֹ זֶה. הַגְּה: וְהוּא הַדִּין לְצִלוֹת זֶה בְּשְׂפּוּד שְׂצָלוּ בּוֹ זֶה. וְהוּא הַדִּין דְּמִתֵּר לְהַנִּיחוֹ בְּקִיעָרָה עִם בְּשָׂר צָלִי, אֶפְלוּ שְׁנִיָּהִם חֲמִים, דְּלֹאֲחַר צְלִיַּת הַכְּחָל דֵּינּוּ כְּשֶׂאֶר בְּשָׂר לְכָל דְּבָרָא (רִשְׁב"א וְאָרְךְ).

וְדוֹקָא שְׁנִצְלָה כְּדִינּוּ, דְּהֵינּוּ שְׂקָרְעוּהוּ תְּחִלָּה שְׁתֵּי וְעָרַב וְטָחוּהוּ בְּפֶתֶל^ט, אֲבָל אִם עֶבֶר וְצִלְאוּ בְּלֹא קְרִיעָה, אוֹ קְרִיעָה מוּעָטָת, כָּל הַדְּבָרִים אֵלּוּ לְכַתְּחֻלָּה אֶסוּרִים (טוֹר וּב"י), וּבְדִיעֵבֵד הַכֹּל מִתֵּר^י.

וְאִם קְרִיעוּהוּ כְּדִינּוּ וְצִלְאוּ, אֶף עַל פִּי שְׂמַצָּא אַחַר כֶּד גּוּמוֹת מְלֵאוֹת חֶלֶב, אִין לְחוּשׁ. וְכֵן אִם הַנִּיחוֹ כֶּד שְׁלֵם, קֶדָם צְלִיַּתוֹ עִם חֶלְבוֹ יוֹם שְׁלֵם, מִתֵּר. וְלֹא אֶמְרִינָן כְּבוּשׁ כְּמַבְשָׁל בְּכִי הָאִי גִּנְנָא (או"ה"ה).

^א הַתְּחִתּוֹן אֶסוּר מִשּׁוּם שְׁשִׁמְנוּנֵי הַבִּשָּׂר נוֹטֵף עַל הַכְּחָל, שִׁישׁ בּוֹ עֵדִיין חֶלֶב בַּעֲיָן. וְזֶה דְּלֹא כְּרִשְׁב"א וְר"ן הַסּוֹבְרִים לְהַתֵּר בְּדִיעֵבֵד (מִשּׁוּם שֶׁאִין טַעַם הַשּׁוֹמֵן נִיכָר בְּכַחַל וְכֵן מִשּׁוּם כְּבוֹכ"פ).

וְאִם שְׁנִיָּהִם נִצְלוּ בְּשׁוּוֹה- מוֹתֵר. ש"ד.

^ב בְּהַתְּחִלָּה בִּיָּאֵר שְׁטַעַם הַמְּנַהֵג הוּא שְׁמָא יְבוֹאוּ לְבִשֵׁל בְּאוֹתָהּ קִדְרָה בִּשָּׂר. אֲדָם מְכִיּוּן שְׁנַהֲגוּ לְהַתֵּר לְחַתּוּךְ כְּחַל רוֹתַח בְּסַכִּין, נִרְאֶה שֶׁחַשְׁשׁ הוּא שְׁמָא יְבוֹאוּ לְבִשֵׁל כְּחַל עִם שֶׂאֵר בִּשָּׂר. (בְּט"ז מִשְׁמַע שִׁייתִכֵּן שְׁגוּרוֹ שְׁמָא יְבִשְׁלָה לְבַדָּה לְלֹא קְרִיעָה)

^ג רִשְׁב"א וּב"י אֶסְרוּ בּוֹה אֶף דִּיעֵבֵד. וְהַעִיקֵר כְּרַמ"א. ש"ד.

^ד אוֹ אֶפְלוּ לְפָנֵי אִם רוֹאִים שֶׁהַתֵּיבֵשׁ. ש"ד.

^ה הַב"י כָּתַב שׁוֹ חוֹמְרָא יִתֵּרָה וְאִין מִי שַׁחַשׁ לָהּ.

^ו בְּבֵת אַחַת אִם הַכְּחָל תַּחַת הַבִּשָּׂר, וּפְשׁוּט שְׁמוֹתֵר בּוֹה אַחַר זֶה.

^ז רַא"שׁ, תּוֹסֵפּוֹת, רִשְׁב"א, ר"ן. פֶּרֶט לְמַרְדְּכֵי שֶׁאֶסוּר לְצִלוֹת בִּשָּׂר בְּשִׁיפּוּד שְׂצָלוּ בּוֹ כְּחַל.

סעיף ד:

בְּגַמְרָא (קִיא). דְּרַשׁ מְרִימֵר- הַלְכְּתָא: בֵּין כְּבִדָּא בֵּין כְּחֵלָא- תּוֹתֵי בִּשְׂרָא שְׂרִי, עֵילוּ בִּשְׂרָא- דִּיעֵבֵד אִין לְכַתְּחִילָה לֹא.

הַתּוֹסֵפּוֹת וְהַרְא"שׁ הַסְּבִירוֹ כִּי מְדוּבֵר בְּכַחַל שְׁנִקְרַע כְּהַלְכְּתוֹ, וְאֶעֱפ"כּ לְכַתְּחִילָה אֶסוּר מַעַל הַבִּשָּׂר מְכִיּוּן שֶׁהַחֶלֶב נוֹטֵף עֲלָיו.

אֲדָם הַרְשֵׁב"א וְהַר"ן סוֹבְרִים שְׁדִין זֶה נָסוּב עַל כְּחַל שְׁלֹא נִקְרַע, וְאֶעֱפ"כּ בְּדִיעֵבֵד מוֹתֵר מְכִיּוּן שֶׁאִין טַעַם הַשּׁוֹמֵן נִיכָר בְּכַחַל וְכֵן מִשּׁוּם שְׁכַבּוּלְעוֹ כֶּד פּוֹלְטוֹ. (וְאִם קְרַעוּ מוֹתֵר לְצִלוֹתוֹ מַעַל הַבִּשָּׂר)

הַרְשֵׁב"א כָּתַב שְׁדִין מְלִיחַת כְּחַל כְּדִין צְלִיַּתוֹ. אֲדָם הַרְא"שׁ הַתֵּר לְמַלּוּחַ כְּחַל לְכַתְּחִילָה מַעַל בִּשָּׂר מְכִיּוּן שֶׁאִין הַמֶּלַח מוּצִיא חֶלֶב, וְכֵן מִשּׁוּם שֶׁאִין הַחֶלֶב בְּלוּעַ בְּבִשָּׂר הַכְּחָל אִלֵּא כְּנוּס בְּתוֹכוֹ.

וּפְסִק מֵרֵן- לְצִלוֹת כְּחָל אוֹ לְמַלְחוֹ עִם הַבְּשָׂר, דֵּינּוּ כְּדִין צְלִיַּת אוֹ מְלִיחַת כְּבִדָּ עִם בְּשָׂר. וְיֵשׁ מִי שְׂמַתִּיר לְמַלְחַת כְּחָל עַל הַבְּשָׂר.

הַגְּה: וְאִין לְמַלְחוֹ עִם בְּשָׂר^ב; אֲבָל בְּדִיעֵבֵד, בְּכָל עֲנִין מִתֵּר. עוֹר הַקְּבָה, לְאַחַר שֶׁהוֹסֵר חֶלְבוֹ מִתּוֹכוֹ וְהוֹדַח, יֵשׁ לוֹ דִּין שְׂאֶר בְּשָׂר וּמִתֵּר לְמַלְחוֹ עִם שְׂאֶר בְּשָׂר, וְאִין לוֹ דִּין כְּחָל כְּלָל (או"ה).

^א לְרִשְׁב"א אֶסוּר לְבִשֵׁל כְּחַל אֶף אַחַר צְלִיָּה, מִשּׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יְבִשְׁלוּ לֹלָא שְׂצִלְאוּ וּקְרַעוּ, אוֹ עִם בִּשָּׂר. וּבְדִיעֵבֵד מוֹתֵר. ט"ז. וְאִם צִלְאוּ לֹלָא קְרִיעָה וּבִשְׁלוּ אַח"כּ, נִרְאֶה לֹלָא אֶסוּר אֶף בְּדִיעֵבֵד. פֶּרַמ"ג.

^ב כָּתַב כֵּן ע"פ שִׁיטְתוֹ בְּסַעֲיָף ב. אֲדָם לְשׁוּי"ע א"צ טִיחָה בְּכוֹתֵל. וְרִשְׁב"א כָּתַב שֶׁאֶף לְשִׁיטְתָם א"צ טִיחָה אִם נִצְלָה כָּל צִרְכוֹ. ש"ד.

^ג מִהַרְש"ל נִרְאֶה שֶׁאֶף בְּדִיעֵבֵד צָרִיךְ הַשִּׁיפּוּד לִיבּוֹן. וְנִרְאֶה דְּלַכְּתְּחִילָה קָאֵמֵר. ש"ד.

^ד בְּאו"ה אֶסֶר כְּחַל (אוֹ שֶׂאֵר בִּשָּׂר) שְׁנִכְבֵּשׁ בְּחֶלְבוֹ לְאַחַר שִׁפִּירַשׁ מִמֶּנּוּ, וּבְט"ז תַּמָּה עַל כֶּד מִשּׁוּם דְּהוּי גְּזִירָה לְגוּזִירָה (חֶלֶב שְׁחוּטָה וּכְבוּשׁ) וּבְנִקּוּה"כ הַשִּׁיב עֲלָיו שְׂמַצָּאֵנוּ בְּכַה"ג גְּזִירָה לְגוּזִירָה.

^ה (כְּנִרְאֶה ע"פ רִשְׁב"א שֶׁאֵמֵר שְׁבִשִׁיפּוּדִים שְׁלֵנוּ הַמוֹנַחִים בְּמֵאוּזָן יֵשׁ חַשְׁשׁ שִׁיחַפּוּךְ הַשִּׁיפּוּד וְהַכְּחָל יִהְיֶה עֲלִיּוֹן, וְהִיא בְּמִלְחִיחָה). וְמָה שֶׁהַתֵּר הַרְמ"א בְּדִיעֵבֵד אֶף אִם לֹא נִקְרַע כְּלָל הוּא דְּלֹא כְּאו"ה.

סיכום סימן צא

סעיף א:

במשנה (קז): צורך אדם בשר וגבינה במטפחת אחת, ובלבד שלא יהו נוגעים זה בזה. ובגמרא אמר אביי, שאם נגעו זה בזה צריכים הדחה.

ופסק מרן- בשר וגבינה שנגעו זה בזה, מתרים, אלא שצריך להדיח מקום נגיעתו. ומתיר לצור אותם במטפחת אחת, ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ העיטור והראב"ד- כל מידי דבעי הדחה, כגון להניח בשר התר צונן בקערה של אסור צונן, אסור לכתחלה, דלמא אכיל בלא הדחה. ודוקא מבשל, דלאו אורחיה בהדחה, אבל מידי דאורחיה בהדחה, כגון בשר חי וכיוצא בו, שרי לכתחלה. הגה: ודוקא דבר שיש בו לחלוטית קצת, אבל דבר גבש ממש, אם לא גלע הכלי רק בצונן, מתיר להניח בו דבר גבש בלא הדחה כולו. ועי' סימן קכ"א.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ הטורה- צריך לזהר שלא יגע בשר בלחם, שאם יגע בו, אסור לאכלו עם גבינה. וכן יזהר שלא יגע בו גבינה, שאם יגע בו, אסור לאכלו עם בשר.

סעיף ד:

בפסחים (עו). נאמר שלכו"ע כשאיסור והיתר התערבו- חס לתוך חס נאסרו שניהם אך אם התערבו בצונן מותרים. ונחלקו רב ושמאל מה הדין כאשר אחד מהם חס והשני

קב-

לרב עילאה גבר, ולשמאל תתאה גבר. בגמרא הובאו ברייתות המסייעות לשמאל (ולכן פסקו הראשונים כמותו), וצויין כי אף לשיטתו צריך לקלוף את ההיתר, דאדמיקר ליה בלע פורתא.

נחלקו הראשונים לענין החלב-

לריב"א- כאשר בשר חס נפל לתוך חלב צונן, צריך לקלוף הבשר ולשער שיש בחלב שישים כנגד הקליפה שנאסרה ממנו.

א דוקא שאחד מהם לח. ב"ח. או שהוא דבר יבש חריף. פת"ש. ומלוח. רעק"א.

היתר שנגע באיסור שמן בעי שפשוף. פרמ"ג. וי"א שזהו דוקא בדבר שמן ע"י דוחקא. חו"ד.

הדרכ"מ הקשה מהא דקיי"ל שכלי שהשתמש בו חמץ מותר להשתמש בו מצה. משמע שמותר להשתמש בכלי איסור אף אם לא ידיח ההיתר אח"כ. ותיירץ ג' תירוצים: (להלכה פסק א+ג).

א. בבשר יש לחלוטית ובמצה אין.

ב. יש הבדל בין חמץ לשאר איסורים.

ג. כלי שתשמישו באיסור בחמין, אסור להשתמש בו היתר צונן. אך כלי שתשמישו באיסור צונן מותר להשתמש בו היתר צונן.

בתו"ח הוסיף חילוק בין כלי שהדיחו היטב או לא.

הש"ך חלק על רמ"א וסבר כתו"ח. והוסיף כי קינוח הכלי נחשב כהדחה. (ובבלי חרס) דבר חריף לח אסור אף ע"י קינוח) וסיים שכל זה בדרך עראי, שאל"כ חוששים שמא ישתמש בהם בחמין.

הט"ז הגיה ברמ"א ומדבריו עולה שכלי שהשתמש בו איסור צונן- מותר לתת בו היתר יבש חס וכן היתר צונן לח. ואם השתמש בו באיסור חס- מותר לתת בו רק היתר צונן.

הפרמ"ג כתב שכל ההיתר להניח על סמך שדרכו בהדחה הוא דוקא בכלי איסור. אך הפת"ש כתב שאין לחלק בכך, ואף על מאכל איסור מותר להניח אם דרכו בהדחה.

הט"ז הקשה- הבי"ח כתב כי כל דבר המותר בדיעבד, לא חוששים שישכח ויעשהו. ואם כן, גם כאן יש להתיר! ותיירץ- כאשר בשר שיש כאן איסור ממילא חיישינן שמא ישכח. אך במקום שבו יש ספק איסור לא חוששים שמא ישכח.

אך לר"ת ורמב"ם החלב מותר גם אם אין שישים כנגד הקליפה שנאסרה ממנו, מכיוון שבחלב לא שייכת קליפה (שהוא צלול).

ופסק מרן- בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד, ואפלו בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח, הכל אסור, משום דתתאה גבר. אבל חלב רותח שנגפל על בשר צונן, או בשר רותח שנגפל לתוך חלב צונן, קולף הבשר, ושאר הבשר מתיר. ובמקום שהבשר צריך קליפה, אם לא קלפוהו ובשלו כד, מתיר בדיעבד (א"ר). והחלב, מתיר כולו. ואם נפלו זה לתוך זה צוננין, מדיח הבשר, ומתיר.

סעיף ה:

בפסחים (עו).- צונן לתוך צונן מדיח. אמר רב הונא: לא שנו אלא שלא מלחו, אבל מלחו - אסור. דאמר שמואל: מליח הרי הוא כרותח, כבוש הרי הוא כמבושל.

אמר רבא: הא דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח- לא אמרן אלא שלא נאכל מחמת מלחו, אבל נאכל מחמת מלחו- לא.

נחלקו הראשונים בהגדרת מליח שאינו נאכל מחמת מלחו^א.

רש"י- כעין מליחת בשר להצניע, שלא נאכל אלא ע"י שריה והדחה.

רבי יעקב ישראל- כעין עיבוד שמולחים כדי להוליכו בדרך.

ר"ת^ב- כמליחה שמולחים לקדרה (-להכשירו מדמו. פרישה)

הר"ן פירש כר"ת, והוסיף שאף פירושו של רבי יעקב ישראל נכון ונחשב רותח לעולם, אף לאחר שהדיחוהו.

נחלקו הראשונים באיזה שלב נחשב מליח כרותח:

ר"ן בשם ר"י ברצלוני וראב"ן- משיעור מליחה (מיל) והלאה.

ראב"י^ה- מיד משעת פליטת ציר נחשב רותח.

תוספות ורא"ש (לחד שינויא) וסמ"ג- עד שיעור מליחה נחשב רותח, מאז והלאה כצונן.

^ה עיין לעיל סימן פ"ט ס"ד.

^א ודוקא אם אחד מהן לח. ש"ך.

^ב הש"ך ביאר שע"י הדחת הלחם יהיה מותר לאכלו עם המין השני. ובפת"ש הביא אחרונים שתמחו על הש"ך מכיוון ששמע שלשו"ע לא תועיל שום תקנה ללחם זה. ולמעשה הסכים שאם הנגיעה היתה בחלק קשה של הלחם- סגי בהדחה. ואם בחלק הרך- בעי גרידה.

^ג בשע"ך כתוב שהמנהג כריב"א, אך בהגהות או"ה כתוב שמתירים בדיעבד כר"ת וכן נראה מהרמ"א.

^ד הש"ך והט"ז הקשו על הרמ"א מהא דמשמע בכמה מקומות שדבר הטעון קליפה שבושל, אסור עד שישים אף בדיעבד. הש"ך תירץ שאכן אין להתיר אלא כאשר אין אפשרות לקלוף כמו חלב, אך בשר שנאסר כד"ק ונתבשל, כיוון שניכר מקום הקליפה אסור עד ס'. והט"ז דחה דברי רמ"א מהלכה ופסק כריב"א.

^ה בשו"ת תשוואות חן התיר בעירווי שנפסק הקילוח אף ללא ס'. (בבב"ח בשופי, ובשא"ס בהפסד מרובה)

^ו באו"ה כתב שכאשר היתר צונן נפל לאיסור צלול צונן, נאסר כד"ק. ובש"ך כתב שלא משמע כן ממשמעות הפוסקים.

^ז עד כמה מליח אסור (כד"ק) כדי נטילה כולו) עי"ל סי"ע ס"א.

^ח הרשב"א כתב שהמלח מבלע בחריפותו ולא בחומו, וע"כ במליחת צלי אינו נחשב רותח. והגהו"מ כתבו בשם סמ"ק, שלמרות שהבשר לא נחשב רותח, צירו נחשב רותח שהרי אינו נאכל מחמת מלחו.

^ט וכ"פ תוספות, רא"ש, מרדכי, רשב"א, רי"ז ור"ן.

ופסק מרן^א - מליח, שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו, דהינו פעין מליח שמולחים לקדרה, ושקה כדי מליחה לקדרה, כל זמן שלא הדיחו מקרי אינו נאכל מחמת מלחו. הגה: ויש אומרים דלאחר ששקה במלחו שעור מליחה לא מקרי אחר קד רותח. ולצד גדול, כגון בהפסד מרבה והוא לצד סעדת מצוה, יש לסמוך אמקליו. אבל בלאו הכי, אין להקל כלל (ת"ה).

אפלו לא נמלח הבשר משני צדדיו, רק מצד אחד, כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו, מחשב רותח (הרשב"א). אבל כל שלא נמלח כל קד, מחשב זונג, אפלו נמלח משני צדדיו. ויש אומרים דאגון אין בקיאי בדבר, ויש לנו לחשב אפלו מליחת צלי, כרותח (ארד). וטוב להחמיר במקום שאין הפסד מרבה. ומליח פעין מליח דבעי לה לארחא, אפלו לאחר שהדיחו, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, לאסור כדי קליפה. ואין חלוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון, לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. הלכך, בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה, צריך לקלף שניהם מקום נגיעתם. ואם אחד מהם מליח והשני תפל, המלוח מתר בהדחה והתפל צריך קליפה. הגה: ויש אומרים דבכל מליחה אנו משערין בסי (רב המורים קמאי ובתראי). וענין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין. והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי, הינו שהטמא גבש, אבל אם הוא דבר צלול, נאסר הטהור, מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו, בולע מהאסור שאצלו ושניהם אסורים (כן משמע במרדכי וכ"כ בהגהות מימוני וש"ד וסמ"ג). ודוקא שהטהור לח קצת, אבל אם הוא גבש לגמרי, אינו בולע מדבר לח שאצלו. ואם הם גבשים, אפלו הם מלוחים, או לחים ולא מחמת מליחה, סגי בהדחה (תרומה).

הגה: כל ציר מבשר שנמלח, אפלו לא נמלח רק לצלי, חשוב רותח. ולכן אם נפל ציר על הגבינה או על כלי, אוסר (ארד). אפלו במקום שאין הבשר אוסר, דלא נחשב רותח, מכל מקום הציר חשוב אינו נאכל מחמת מלחו. וציר של בשר שאוסר, שנפל על הפלי, צריך הגעלה. ואם הוא כלי חרס, צריך שבירה (ש"ד ואו"ה). ואם לא נפל רק על מקום אחד, בכלי עץ וכיוצא בו, קולף מקומו, ודין (או"ה וע"ל סי' צ"ח ס"א).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ הטור - היכא אמרינן דאינו אסור אלא כדי קליפה, בפשאי שום אחת מהחתיכות שמנה, שאם היתה שמנה כלה אסורה, וכן חברתה אסורה כלה, מפני שהשמן מפעפע וענין לקמן סימן ק"ה.

סעיף ז:

בפסחים (עו.) כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח - שאין נאכל מחמת מלחו, האי נאכל מחמת מלחו. והני מילי - חי,

אבל צלי - בעי קליפה. ולא אמרן אלא דלית ביה פילי, אבל אית ביה פילי - אסור. ואי מתובל בתבלי - אסור.

נחלקו הראשונים בבואור הגמרא:

תרומה וטור - צלי זונג צריך קליפה, ובשר חי (וק"ו צלי) מתובל או שיש בו בקעים - כולו אסור.

רא"ש והגהו"מ - צלי זונג צריך קליפה, ואם יש לו בקעים או מתובל - אסור כולו.

ראב"ד, רשב"א ור"ן - רק כאשר הצלי רותח ומתובל או רותח שיש בו בקעים אסור כולו. ואם לאו - אסור כד"ק.

ופסק מרן - הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו, הני מלי בבשר חי, אבל צלי רותח שנפל למליח, אפלו נאכל מחמת מלחו, בעי קליפה. ואם יש בו בקעים, או שהוא מתבל בתבלין והוא צלי רותח פלו אסור. הגה: והוא הדין אפוי ומבושל (מהרא"י). ויש אומרים דאפילו הם זונגים, דינא הכי, וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרבה.

סעיף ח:

פסק מרן ע"פ האגור בשם המרדכי^ט - אין בשר בחלב נאסר על ידי מליחה או על ידי כבוש, אלא באכילה, אבל לא בהנאה.

סיכום סימן צב

סעיף א:

בגמרא (קח) כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב, אמר רב: בשר אסור וחלב מותר... חלב אמאי מותר? חלב נבלה הוא!... הכא במאי עסקינן - כגון שנפל לתוך יורה ורותח, דמבלע בלע, מפלט לא פלט; סוף סוף כי ניח הדר פליט! כשקדם וסילקו.

משמע מהגמרא שכאשר קדם וסילקו החלב צריך להיות מותר מכיוון שחתיכת הבשר לא פלטה, אך הסמ"ג ביאר שכל מה שאין החתיכה פולטת היינו דוקא ממה שבלעה כעת, אך את מה שבלוע בה מקודם היא פולטת מיד, ולכן צריך לטעומו לבטל בסי אף כשקדם וסילקו.

פסק מרן ע"פ הרמב"ם - בזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותח, טועם העובד כוכבים הקדרה, אם אמר שיש בה טעם בשר, אסורה, ואם לאו, מתרת, אפלו בפחות מששים, ואותה חתיכה אסורה. במה דברים אמורים, כשקדם והוציא החתיכה קדם שתפלט חלב שבלעה, דהינו קדם שתנוח היורה מרתיחתה, אבל אם לא הספיק לסלקו עד שתוכל לפלט החלב שבלעה, אף על פי שטעמו עובד כוכבים ואין בו טעם כלל, אסור^י, אלא אם כן יש בו ששים. הגה: וע"ל סימן צ"ח דאין אנו נוהגין לסמוך אטעמות עובד כוכבים, ובעינינו סי' בבל ענין.

^א ואפילו אינו מלוח כלל. ש"ד.

^י באו"ה והגהו"מ מבואר שצריך נטילה, ובשו"ת בית אפרים כתב שקשה להקל כנגדם.

^י ומכל מקום החלב מותר, שאינו מפליט הצלי. הגהות מרדכי.

^ח הט"ז הכריע כי בצלי זונג שנמלח קצת אין להקל אף בהפס"מ, מכיוון שהם שתי קולות - שמליחת צלי לא נחשבת רותח, ושאינו לאסור אלא בצלי רותח.

^ט ועיין לעיל סימן פ"ז ס"א.

^י רש"י פירש שקדם וסילקו היינו לפני שהתבשיל יפסיק לרתוח. ורבנו שמואל פירש שאחרי שהחתיכה תסיים לבלוע, היא תתחיל לפלוט, ודבר זה תלוי באומד הדעת.

^{יא} דהוי מין במינו וא"א לעמוד על הטעם. ב"י.

^א השו"ע סובר כר"ן, שרותח הוי רק לאחר שיעור מליחה, ומה שמבואר בסי' ס"ט ס"כ שרק קודם שיעור מליחה הוי רותח, הוא דוקא כאשר עשה המלח פעולה להפליט דם (ולכן תש כוחו). אך כאשר מדובר במליחה שניה וכד', הרתיחה היא רק לאחר שיעור מליחה. אך כל הפוסקים חולקים על הר"ן ולכן אין להקל אף בדיעבד ברותח תוך שיעור מליחה, ולאחר שיעור מליחה יש להתיר בהפס"מ אם המלח עשה פעולת הפלטה. ש"ד.

^ב אך לתוספות וסמ"ק דוקא כשנמלח משני צדדים נחשב רותח. ולא אומרים כבוכ"פ אלא בדם. ש"ד.

^ד שאם יכול על כל הכלי יפסיד הכלי בקליפתו, או משום טרחא. דאי לאו הכי - מותר אף כשנפל בכמה מקומות. ש"ד.

ואם נפל ציר בכלי ואינו יודע היכן הוא, בטל ברוב. חמו"ד. ואם ניתן להגעילו - יגעילנו. פת"ש.

סעיף ב:

במשנה (קח). טיפת חלב שנפלה על החתיכה, אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה- אסור; נייער את הקדרה, אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה- אסור.

נחלקו הראשונים בעניין חתיכה שמקצתה בתוך הרוטב- לר"י נחשבת כולה ברוטב, ולרש"י ועיטור רק כאשר כולה ברוטב^א התבשיל מצטרף^ב.

בגמרא נאמר שחתיכה שנאסרה מטעם חלב- החתיכה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה- דברי ר' יהודה, וחכ"א: עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות, אמר רבי: נראין דברי ר' יהודה- בשלא נייער ושלא כסה, ודברי חכמים - בשנייער וכסה... מכלל דר' יהודה סבר: כי נייער מתחלה ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף- אסור. אמאי, הא לא בלע כלל? אימא לא נייער יפה יפה, ולא כסה יפה יפה.

הרמב"ם הבין מהגמרא שלחכמים רק אם נייער מתחלה ועד סוף מהני. אך הטור חולק וסובר כי אף בנייער בתחילה סגי.

ופסק מרן כלשון הרמב"ם- נפל חלב לתוך קדרה של פשר, טועמין החתיכה שנפל עליה החלב, אם אין בה טעם חלב, הפל מתיר. ואם יש בחתיכה טעם חלב, נאסרה אותה חתיכה^ג.

ולדין דאין סומכים אעובד כוכבים, בעינן ששים בחתיכה, ואם לאו פלה אסורה. ומשערינן בכלה, אם היה בכל מה שיש בקדרה מהחתיכות והירק והמרק והתבלין כדי שתהא חתיכה זו אֶחָד מִשְׁשִׁים מֵהַכֵּל, החתיכה אסורה והשאר מתיר.

במה דברים אמורים, בשלא נייער הקדרה בתחלה כשנפל החלב, אלא לבסוף, ולא כסה. אבל אם נייער מתחלה ועד סוף, או שפסה משעת נפילה ועד סוף, הפל מצטרף לבטל טעם החלב. הגה: וכן אם לא נייער כלל, לא בתחלה ולא בסוף, ולא כסה כלל, אם יש ס' בקדרה^ד נגד טפת חלב שנפל, אינו אסור רק החתיכה לבד, ושאר הקדרה מתיר (ראב"ד, ומ"מ בשם הרמב"ם). וכן אם נייער בתחלה או כסה מיד, אף על גב דלא נייער ולא כסה לבסוף, פל הקדרה מצטרף, והוא שנייער וכסה מיד שנפל שם האסור (טור). וכן אם נפל לתוך המרק או לחתיכות, ולא נודע לאיזו חתיכה נפל, נוערי את הקדרה פלה עד שישתוב ויתערב הכל, אם יש בקדרה פלה טעם חלב, אסורה. ואם לאו, מתרת. ואם לא נמצא עובד כוכבים שיטעם ונסמך עליו, משערים בששים. הגה: ויש

^א מהגהו"מ בשם סמ"ק משמע שאף כאשר כולה ברוטב, אם פניה מגולים- נחשב כחוץ לרוטב.

^ב הש"ך כתב כי כל המחברים פסקו כר"י. אך הט"ז כתב שמשמע מהשו"ע כרש"י, וכן קיי"ל.

^ג מהר"י בן חביב ביאר שהרמב"ם סובר כטור לדינא. והט"ז ביאר כי אף הרמב"ם לא התכוון שצריך לנייער עד סוף הבישול, אלא רק עד שיעלם רושם הטיפה.

^ד בסימן ק"ה מבואר שאם החתיכה מוחץ לרוטב נאסרת רק כד"י, ויש לתרץ- א. חלב הוא איסור שמן. (אך קשה ע"ז מכמה מקומות) ב. בקדירה- ההבל והלחלוחית שבה מערב את האיסור בכל החתיכה (ושם מדובר בצלי, או בקדירה ובאיסור גוש שבדאי לא מתפשט ע"י הבל). ג. כאן מדובר שחתיכת הבשר שמנה ש"ך.

^ה הש"ך העמיד בחתיכה שמקצתה ברוטב, וביאר שהרמב"א מספקא ליה אי הלכה כר"י או כרש"י, ולכן החמיר כשניהם- שמצד אחד הקדירה מצטרפת לס', ומצד שני החתיכה נשארת באיסורה.

^ו ולא נחשב כמבטל איסור לכתחילה מכיוון שלא נודע האיסור והוא עתיד להתערב, לכן נחשב כמעורב. ש"ך. והב"י ביאר ברמב"ם שמדובר שחתיכות בתוך הרוטב, אך צריך ערבוב טוב מכיוון שכן משמע בגמרא. ומהר"י בן חביב ביאר שהרמב"ם סובר כטור המובא ברמ"א.

חולקין וסבירא להו דאינו מועיל מה שנייער הקדירה, אם לא שנייער מיד שנפל האסור (טור). וְהָכִי נְהוּג.

סעיף ג:

בגמרא (קח). איתאמר, רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי: אפשר לסוחטו- אסור, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי: אפשר לסוחטו- מותר. (אפשר לסוחטו היינו כאשר איסור נבלע בחתיכת היתר ואסרה, ואח"כ בישלה עם היתר אחר שיש בו כדי לבטל את האיסור שנבלע בו. רש"י)

רוב הראשונים פסקו כרב. פרט לראב"ד שפסק כשמואל. ופסק מרן- כשנאסרה החתיכה מחמת החלב, נעשית פל החתיכה אסור, ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל פלה.

ואם מכירה, משליכה, והאחרות מתרות. ואם אינו מכירה, הרטב מתיר, וכל החתיכות אסורות, אם חתיכת האסור ראויה להתפגד. [רא"ש ע"פ המשנה (צו): והגמרא (ק).]

סעיף ד:

בגמרא (ק). נאמר שרב סובר כרבי יהודה שמין במינו לא מתבטל, ולכן אם חתיכת היתר קיבלה טעם מחתיכת איסור נעשתה נבלה ואוסרת את האחרות.

והעמידה הגמרא את דבריו בשקדם וסילק את חתיכת האיסור מההיתר, ולכן נאסרת רק ע"י נתינת טעם, שאל"כ דינה לאסור בכל שהוא דהוי מין במינו.

רבנו תם למד מכך כי כאשר חתיכה נאסרת בכל שהוא, היא נאסרת אך לא הופכת לנבילה לאסור את שאר החתיכות^ה. ורבנו אפרים^ו למד מכך כי רק בבב"ח חתיכה נעשית נבלה, אך בשאר איסורים החתיכה אוסרת לפי חשבון האיסור שבה.

אך הרבה ראשונים^ז לא קיבלו את דבריו וסברו כי בכל האיסורים אומרים חני"ן.

ופסק מרן- לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבלה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים. כגון פזית חלב שנבלע בחתיכה, ואין בה ששים לבטלו, ונאסרה, ואחר כך בשלה עם אחרות, אין צריך אלא ששים כדי פזית חלב, ואז"ל אפלו חתיכה עצמה חוזרת להיות מתרת. הגה: ויש אומרים דאמרין ככל האסורים^ח חתיכה נעשית נבלה. וכן המנהג פשוט, ואין לשנות.

הט"ז ביאר שהחלב נפל לרוטב, והנייער הוא כדי שלא יקרה מצב שהגוי יטעם חתיכה מסויימת (או רוטב) שבה יש יותר טעם חלב ויאסור את כל הקדרה, למרות שלמען האמת אם יערבו לא יהיה טעם חלב בחתיכה. יוצא שהנייער אינו מבטל את האיסור, אלא הוא לטובת הבעלים- שהגוי יכריע על פי המציאות האמיתית.^י אך ללא ביטול אינן אוסרות, כיוון שאינן אסורות מחמת עצמן. ט"ז.

^ה מכיוון שיתרי משהו לא אמרינן. ודוקא בפליטת האיסור. אך בממשו אמרינן. ט"ז. ובניקוה"כ חולק וסובר כי הטעם בזה הוא משום שכאשר חתיכה נאסרת במשהו והתערבה עם אחרות הוי כמין בשאינו מינו (חתיכות היתר וחתיכה שמעורב בה איסור), ולכן הדין שמתבטלת לכוי"ע, אפילו גופו של איסור.

^ו וכן סברו רמב"ם, רא"ש ורשב"א.
^ז והסברא בכך היא שרק לאחר שהתערבו נוצרה המציאות האסורה, ולכן הכל כנבלה. תוספות. (לרמב"ם לא אומרים חני"ן באיסור דרבנן של בב"ח. ט"ז בסימן צ)
^ח ר"י, סמ"ג, סמ"ק, או"ה, אגור ור"ן.

^י כ"כ הטור. אך השו"ע בק"י סתם כרשב"א שאוסר החתיכה משום שאפשר לסוחטו אסור. וכן עיקר. ט"ז. והש"ך ביאר שאיירי במצב שבו החתיכה לא ניכרת בתערובת וקמ"ל שא"צ להשליך אחת.

^י חני"ן בבב"ח דאורייתא, ובשא"ס דרבנן. ר"ן.

וְדוֹקָא אִם הָאֶסוּר דְּבִּיקָא בְּחֵתִיכָת הֵתֵר, אוּ שְׁהֵחֲתִיכָה כְּלָהּ
חוּץ לְרִטְבָּה וְנִפְלַע עָלֶיהָ אֶסוּר, אֲבָל אִם מְקַצֵּת הֵחֲתִיכָה תוֹדָה
הֵרִטְבָּה, וְאִין הָאֶסוּר דְּבִּיקָה בּוּ, לֹא אֲמַרִּין חֵתִיכָה נְעֻשִׁית
נְבִלָה וּמְצַטְרֵף כֹּל הַקְדָּרָה לְבִטּוּלַת הָאֶסוּר. וּמִכָּל מְקוֹם יֵשׁ
לְהַחֲמִיר לְאֶסֶר אוֹתָהּ חֵתִיכָה. וְכָל זֶה בְּשֵׁאר אֶסוּרִים, אֲבָל
בְּבִשָּׁר בְּחֵלֶב, אִף עַל פִּי שְׂאִין הָאֶסוּר דְּבִּיקָה, וּמְקַצֵּת הֵחֲתִיכָה
תוֹדָה הֵרִטְבָּה, אֲמַרִּין חֵתִיכָה נְעֻשִׁית נְבִלָה (ד"ע).

יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא אֲמַרִּין חֵתִיכָה נְעֻשִׁית נְבִלָה אִם נִתְעַרַב
אֶסוּר לַח בְּהֵתֵר לַח, וְאַחַר כֵּן נִתְעַרַב הַכֹּל בְּהֵתֵר אַחֵר, וְאִין
צְרִיכִים רַק שְׂשִׁים נֶגְדַת הָאֶסוּר שְׁנִפְלִי (מְרִדְכִי וּרְאָב"ד). וְיֵשׁ
לְסַמְדָּה עַל זֶה בְּשֵׁאר אֶסוּרִים, לְצַרְף הַפְּסֵד גְּדוּלָּה, אֲבָל לֹא
בְּבִשָּׁר וְחֵלֶב. וְאִם נִתְעַרַב יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ, לֹא אֲמַרִּין בְּשׂוּם אֶסוּר
חֵתִיכָה נְעֻשִׁית נְבִלָה. וְעַיִן סִימָן צ"ט מִדִּין חֵתִיכָה נְעֻשִׁית
נְבִלָה.

כְּלִי הַנְּאָסֵר מְבַלְעֵת אֶסוּר, לֹא אֲמַרִּין בִּיהַּ חֵתִיכָה נְעֻשִׁית
נְבִלָה, וְלֹא בְּעֵינֵי ס' רַק נֶגְדַת הָאֶסוּר שְׁבַלַע (מְרִדְכִי) וְעַיִן
סִימָן צ"ח.

סעיפים ה,ו,ז:

בזבחים (צו): נאמר כי 'בישול מפעפע'. ועל פי זה נחלקו
הראשונים בדין טיפת חלב שנפלה על דופן הקדרה:

סמ"ג - הטיפה מתפשטת בכל הכלי ועושה אותו נבלה,
וחוזרת ואוסרת את כל התבשיל שבקדירה.

מהר"ם - **הכל אסור**, אא"כ יש סי' פעמים סי' בתבשילא.

סמ"ק - אם נפלה כנגד התבשיל מספיק שיהיה בו סי'
לבטלה. אך אם נפלה כנגד מקום הריקן אינה אוסרת את
התבשיל אא"כ יערה באותו מקום שנאסר. ולכן עליו
להניחה להצטנן.¹

מרדכי בשם ראב"ן - לא אומרים חני"נ בבלועי.²

ופסק מרן - **טפת חלב שנפלה על הקדרה שאצל האש
מפחוץ, אם נפלה כנגד התבשיל אין צריך אלא ששים כנגד
הטפה שמפעפעת לפנים, והוא כאלו נפלה בתבשיל".** **ואם
נפלה במקום הריקן, והיא מפעפעת בדופן הקדרה עד סמוך**

¹ החשש בדבוק הוא שמא יישאר לבדו ברוטב בסוף העירווי או
שמא יגביהנו מהקדרה ותאסר החתיכה, ואח"כ תאסור שאר
החתיכות. **או"ה בשם סמ"ק**.

² ואע"פ שהט"ז סובר כרש"י, בשאר איסורים יש לסמוך על
הרמ"א שהיקל כאן כר"י.

³ ודינה לאסור הקדרה רק כשניער הקדירה אח"כ. **ש"ך**.

⁴ עיין בסעי' ב את הסבר הש"ך להכרעה זו.

⁵ **הרש"ל** כתב שזהו דוקא שלא בדרך בישול. **אך מהרמ"א
והש"ך** לא משמע כן.

⁶ **הסברא** - כאשר איסור והיתר לחים מתערבים, אין היכר
לאיסור בפנע"צ, ולכן ההיתר מצטרף לבטלו.

⁷ **אך הר"י והרא"ש** חלקו עליהם וסברו דאפ"ה אמרינן חני"נ.

⁸ **עוד מצאנן** שיטה בראשונים (הובאה בר"ן) לפיה אמרינן חני"נ רק
כאשר האיסור ואו ההיתר לחים, מכיוון שרק כך נעשה הכל גוף
אחד. מה שא"כ ביבש ביבש שכל אחד עומד בפנע"צ.

⁹ **והרש"ל** הקל אף שלא במקום הפסד. **ט"ז**.

¹⁰ ודוקא שהתערבו שלא בדרך בישול. **ט"ז**.

חתיכה שנאסרה ע"י מליחה, אפילו בדבר שמן, לא אמרינן
דנעשית נבלה, אם הוא מקום הפסד גדול. (כי להרבה פוסקים
מליחה אוסרת רק כד"ק) **ש"ך בשם תו"ח**. (ודוקא בשא"ס, אך
בבב"ח אין להקל לשיטת רמ"א שאוסר כל מליחה בסי'. **פרמ"ג**)
¹¹ מכיוון שניתן להפריד את האיסור ע"י הגעלה. ומכאן שבכלי
חרס אמרינן חני"נ. **זלא כאו"ה** שכתב שאף בהם לא אמרינן חני"נ.
דרכ"מ.

¹² משום שיש ספק אם הטיפה מתפשטת בכל הכלי ואז תותר ע"י
הלחלוטית שבו. או שמא רק בחלק מהכלי מתפשטת, ולכן כשיש
סי' פעמים סי', שרי ממה נפשך. **ב"י**.

¹³ בנפלה כנגד התבשיל: אם היא מפעפעת לתוך התבשיל - מותר
ע"י סי'. ואם אינה מפעפעת - ממילא התבשיל לא נאסר. אך אם
נפלה כנגד הריקן: יש חשש שמא לא תפעפע עד הרוטב ולכן
תהפוך את אותו חלק בכלי שפעפעה בו לנבלה. **ב"י**. (**הט"ז** כתב

לְרִטְבָּה כָּל כֶּךָ שְׂאִין ס' כְּנֶגְדַת הַטְּפָה, הֵרִי נְאָסֵר אוֹתוֹ מְקוֹם
הַקְדָּרָה, וְאִם יַעֲרָה הַתְּבַשִּׁיל דְּרָךְ מְקוֹם הַקְדָּרָה שְׁנֹאֲסֵר,
הֵרִי יֵאָסֵר הַתְּבַשִּׁיל. וְזֶה תַקְנָתוֹ: שִׁינִיחָנָה כֶּךָ, וְלֹא יִגַע
בָּהּ עַד שֶׁתִּצְטַנֵּן. הגה: וְדוֹקָא אִם הַקְדָּרָה לְשֵׁנָה. אֲבָל אִם
הִיא חֲדָשָׁה, כִּכְל עֵינֵי אִין צְרִיךְ ס' רַק נֶגְדַת הַטְּפָה שְׁנִפְלָה
עָלֶיהָ, כִּדְלַקְמוֹן סִימָן צ"ח גְּבִי כִּף.

פסק מרן ע"פ **סמ"ק**, הגהו"מ ומרדכי - נהגו העולם לאסור
כְּשֶׁנִּפְלָה עַל הַדֹּפֵן שְׁלֹא כְּנֶגְדַת הֵרִטְבָּה. וְדוֹקָא כְּשֶׁנִּפְלָה בְּאוֹתוֹ
צַד שְׂאִינוֹ כְּנֶגְדַת הָאֵשׁ, אֲבָל אִם נִפְלָה כְּנֶגְדַת הָאֵשׁ, מִתֵּר,
שְׁהָאֵשׁ שׁוֹרְפוֹ וּמִיבָשׁוּ, וְאִזּוּ הַקְדָּרָה נִמְי שְׂרִי (הַגְּהוֹת
ש"י"ד). וְדוֹקָא בְּדָבָר מוּעָט, כְּגוֹן טְפָה, אֲבָל אִם נִפְלָה הַרְבֵּה,
אִין לְהֵתִיר אֶפְלוֹ אִם נִפְלָה כְּנֶגְדַת הָאֵשׁ, אֲלֵא אִם כֹּן כְּנֶגְדַת
הֵרִטְבָּה וְעַל יְדֵי שְׂשִׁים. הגה: וְאִזּוּ הַקְדָּרָה הִי אֶסוּרָה אֶפְלוֹ
יֵשׁ ס' בְּתַבְשִׁיל נֶגְדַת הַטְּפָה שְׁנִפְלָה, וְיַעֲרָה מִיָּד הַתְּבַשִּׁיל מִמְּנוֹ
בְּצַד אַחֵר שְׁלֹא כְּנֶגְדַת הַטְּפָה. וְאִם בְּשֵׁלִי בַקְדָּרָה תְּבַשִּׁיל אַחֵר,
דִּינוֹ כְּמוֹ בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן. (אָרְךְ)

פסק מרן ע"פ **רבנו יחיאל** - **יש מי שמתיר בשעת הדחקה,**
כְּגוֹן בְּעֵרֵב שִׁבְתָּ, אֶפְלוֹ שְׁלֹא כְּנֶגְדַת הֵרִטְבָּה, אֶפְלוֹ שְׁלֹא כְּנֶגְדַת
הָאֵשׁ, עַל יְדֵי ס'. הגה: וְהִכִּי נִהוּג (אָרְךְ).

וְאִם נִשְׁפָּף חֵלֶב אוּ שְׂעָרָה אֶסוּר רֹתְחָה עַל גְּבִי קְרָקַע, וְהַעֲמִידוּ
עָלָיו קְדָרָה חֲמָה¹, אִם מֵה שְׁנִשְׁפָּף אִינוֹ אֲצֵל הָאֵשׁ, לֹא הִי
רַק כְּלִי שְׁנִי, וְלִכֵּן הַקְדָּרָה אֶסוּרָה, דְּבֹלַע קֶצֶת, וְהַתְּבַשִּׁיל
מִתֵּר, דְּתַתְּאָה גְּבַר. (הַגְּהוֹת ש"י"ד). וְקִלּוֹת מִן הַקְדָּרָה
רוֹתְחָת שֶׁהִלָּךְ אֵל קְדָרָה צוֹנְנָת, אִם נִפְסַק הַקִּלּוֹת מִן הַקְדָּרָה
הִרְוֹתְחָת קִדְּם שֶׁהִגִּיעַ אֶל הַצּוֹנֵן, הִי נִמְי כְּכִלִּי שְׁנִי (כֶּךָ
מִשְׁמַע בַּהַגְש"ד מִתְּשׁוּבַת מַהר"ם). וְאִם לֹא נִפְסַק, הִי
כְּעֵרוֹי וְהַקְדָּרָה הַצּוֹנְנָת נְאָסְרָה, אִם הִיָּד סוֹלְדָת בַּקִּלּוֹת
הַנוֹגַע בַּקְדָּרָה (ת"ה), וְהַתְּבַשִּׁיל שְׁבַתוּכָה שְׂרִי, דְּאִין עֵרוֹי
אוֹסֵר רַק כִּדִּי קְלִיפָה.

אֲבָל אִם הַקְדָּרָה הִיא חֲמָה, וְהוּא כְּלִי רִאשׁוֹן, וְכָל שְׂכָן עוֹמֵד
אֲצֵל הָאֵשׁ, אֶפְלוֹ הַקִּלּוֹת הוּא צוֹנֵן, הַכֹּל אֶסוּר, דְּתַתְּאָה

שלסמ"ק הספק הוא שמא הטיפה מפעפעת לגמרי או שמא אינה
מפעפעת כלל. ויש בדבר כמה נפק"מ. עיין בדבריו)

² ולכן יצריך רק סי' כנגד הטיפה, שאם הבישול מפעפע תתבטל.
³ אך הקדרה מכל מקום אסורה, ויערה מיד התבשיל בצד השני,
שמא יפעפע יותר מכאן ואילך. **ש"ך** עם ביאור **מחצה"ש**.

⁴ **אך הט"ז** כתב בשם **הרש"ל** שאף הקדירה מותרת מדינא, אלא
שאינו להשתמש בה לכתחילה כי נראית שנאסרה מבב"ח.

⁵ אלא אם כן יש סי' פעמים ס"א פחות מעט. **ש"ך**. ואעפ"כ לא
יערה לכתחילה התבשיל דרך שם שלא יבטל איסור לכתחילה.

⁶ **בסמ"ק** הוסיף שאם ינקוב הכלי בצידו (וה"ה אם יערה
התבשיל בצד השני. **ש"ך**) יוכל להוציא התבשיל אף קודם
שיצטנן, אך כיון שיש חשש שמא ינענע הכלי והתבשיל יגע
במקום שנאסר, טוב להמתין שיצטנן.

⁷ שאין בליעה בת יומא בדפנה (ומיירי שהטיפה נפלה קודם
שרתח התבשילו נפלה בקדירה של מים ואח"כ שם שם בשר).
ואעפ"כ אסור לערות לכתחילה משום מבטל איסור. **ש"ך**.

⁸ **באו"ה** ותו"ח משמע שנהגו לאסור אף ע"י צינון. מחשש שמא
התבשיל יגע אח"כ באותו מקום ויאסר. **אך מהרא"י**, **רש"ל**
ו**פרישה** כתבו כי אין מנהג להחמיר בנצטנן.

⁹ **הש"ך** כתב כי כל המנהג להחמיר הוא דוקא בקדירה ישנה בת
יומא (שאינו בה סי' פעמים ס"א פחות מעט). שאל"כ אין לאסור.
¹⁰ **ובתו"ח** כתב לאסור הקדרה לכתחילה.

¹¹ דוקא התבשיל. אך הקדרה אסורה. **ט"ז**. והוסיף שיערה אותו
מצד שני ואין צורך להמתין שיצטנן כי הוא ערב שבת. (אך אם
יכול - ימתין. **ש"ך**)

¹² וכתב **מהר"י מינץ** שיאמר לשואלים מה טעם ההיתר, כדי
שלא יתמהו על כך שפעם אוסר ופעם מתיר.

¹³ ובקדירה צוננת אף היא מותרת. שכל"ש אינו מפליט ומבליע
לרמ"א. **ש"ך** עם ביאור **פרמ"ג**.

¹⁴ **זלא כאו"ה** שסובר שבגבל חלב לארץ והעמיד עליו קדרה
ורתחת - צריך סי' כנגד החלב שהיה תחתיה.

סיכום סימן צג

סעיף א:

בגמרא (צ.ו.) קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב, ואם בישל - בנותן טעם. ובמסכת ע"ז (עה:) נחלקו התנאים האם נטלי"פ מותר או אסור.

והגמרא אמרה שלמ"ד נטלי"פ מותר - אסור לבשל בקדירה שאינה בת יומה גזירה אטו קדירה בת יומה. (וכן נפסק בסי' קג.)

נחלקו הפוסקים בדין קדירה בשרית בת יומה שבושל בה חלב והיה בחלב סי' כנגד הקדירה:

י"א בעיטור - מותר לבשל חלב בקדירה מכיוון שהתבשיל מותר וביטל את הטעם שהיה בקדירה.

י"א בעיטור - אם הקדירה היא מחרס - אסור לבשל בה כלל לא בשר ולא חלב וטעונה שבירה.

עיטור - יכול לבשל בה מה שירצה - או חלב או בשר^א (אף אם היא מחרס).

רבנו פרץ - אפילו אם הקדירה אינה בת יומה אסור לבשל בה אח"כ לא בשר ולא חלב כי היא בלועה באיסור. (ונטלי"פ אסור לכתחילה)

משנה בע"ז (עה:) **השפוד והאסכלא - מלבנ באור.**

ובגמרא - רמי ליה רב עמרם לרב ששת, תנן: השפודין והאסכלא - מלבנ באור, והתנן גבי קדשים: השפוד והאסכלא מגעילן בחמין!... אלא אמר רבא: קדשים היינו טעמייהו, כדרב נחמן אמר רבה בר אבון, דאמר: כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו...אי הכי, הגעלה נמי לא ליבעי! קשיא.

הרשב"א למד מגמרא זו^ב שכאשר נבלע היתר בכלי (כדוגמת בשר), על ידי בישול נוסף נקלש טעמו ואין ראוי לחול עליו אח"כ שם איסור. אך אם נבלע איסור - אין הבישול מגעילו^ב.

בדינה לכן יש להחמיר למעשה. (שלא להכשיר בה כלים אך המולג בתוכה תרנגולת - נאסרה)

^א כגון שדופנה דקה והיא רחבה, או בשיודע שיעור הבשר שנתבשל בו באותו יום (בלא צירוף שאר הדברים שבקדירה. מספר אור ההלכה), או למ"ד שמשערים רק כנגד שיעור הבשר שנפלט מהקדירה. שאלי"כ קשה איך יהיה בכלי סי' כנגד דופנותיו. **בי"י**.

^א **מהר"י בן חביב** ביאר שדעתו היא שבישול החלב הוא כהגעלה לכלי, ובלבד שישפוך את החלב מהקדירה קודם שתנוח הרתיחה. (כי אם לא הכלי ייפך לחלבי) ובאמת שעי"פ ביאורו לא תועיל עצוה זו בכלי חרס, וכן הקשה **הטור** על בעל העיטור.

הט"ז הסביר שהעיטור הבין מכך שהגמרא כתבה גבי קדשים שאין לכלי חרס תקנה אלא נתיצה, משמע שבחולין יש להקל, ורבנן הם אלו שהחמירו אף בחולין להצריך שבירה לכלי חרס, ומכיוון שכל איסור נטלי"פ הוא לכתחילה, גם כאן נאמר שחכמים לא יעמידו דבריהם ויאסרו להשתמש בכלי חרס, אלא יתירו ע"פ דין תורה להגעיל את כלי החרס. אך אין להתיר ע"פ זה בכלי חרס שבלע איסור להגעילו, שזוהי עיקר הגזירה דרבנן שלא יגעילו כלי חרס, ורק כאן שמכח בישול החלב יבוא האיסור לכלי הבשר, נאמר שחכמים לא יחילו שם איסור על הכלי מכיוון שהחלב נחשב כמגעילו. (**נקוה"כ** כתב שביאורו דחוק)

^ב **הרשב"א** הגיע למסקנא זו מכח הקושיא - איך ייתכן שרבא השיב שכל יום עושה גיעול לחברו, על המשנה שאומרת שצריך - ליבון? **והתוספות** תירצו קושיא זו באמרם שמכיוון שמין במינו בטל ברוב (מהתורה) במקדש העמידו על דין תורה.

הב"י והרש"ל דחו את הרשב"א מהלכה, **אך הנקוה"כ** כתב שכולם מודים לדינו של הרשב"א והתוספות תירצו אמנם אחרת, אך לא חלקו עליו לעניין הדין. וכ"כ **הדרכ"מ**.

^ב נחלקו הראשונים האם הבישול שמקליש את טעם הבשר הוא אפילו ע"י חלב (כדעת **העיטור**) או רק ע"י ירקות וכדומה, כי לחלב אין כח להקליש כמו מים או שאינו בדין שהדבר שמביא איסור (חלב בקדירה בשרית) הוא זה שיכשיר אותה. **רי"י**.

גברא, והוי כצונו לתודת חס דכלו אסור, כמו שנתבאר לעיל סימן צ"א.

טפה הנופלת על גבי כסוי קדירה, דינה כנפלה על גבי קדירה נגד הרטב, והוא שהתחילה הקדירה להרתיח, דאז עולה הזעה תמיד ומגיע אל הכסוי ויורד משם אל הרטב. (**ארוך והגש"ד**).

סעיף ח:

פסק מרן ע"פ **הרא"ש** - **מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר, הזעה עולה ונבלע בקדירה, ואוסרתה**. הגה: אם היה חלב במחבת, בעינין סי' בתבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת (ד"ע).

וכל זה מירי שהמחבת מגלה והזעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה שעליה (**ארוך**), וגם מירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזעה במקום שנוגע בקדירה. אבל אם אין היד סולדת בזעה, הפל שרי. (**תרה"ד**) ולכן תולין בשר ליבש על קדרות של חלב, ולא חיישינן לזעה שעולה. וכן אם המחבת מכסה, הפל שרי מדי דהוי אשתי קדרות נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בנגיעה, כל שכן בזעה^ה. (**מרדכי**) מיהו לכתחילה יש לזהר בכל זה (**הגהות ש"ד**).

סעיף ט:

פסק מרן ע"פ **תרומת הדשן** - **נר של חלב עשוי כנר של שעה שנטף ממנו טפה על כלי, אין צריך כי אם גרידה**. אבל חלב מהתך חס שנפל ממנו טפה על כלי, צריך הגעלה^ט.

^א ומיירי שהקילוח מגיע מלמעלה או שמכיוון שהקדירה במקומה נחשבת תתאה. **ש"ד**. **והט"ז** כתב שדין הרמ"א קשה מכיוון שהוי כאיסור והיתר הנוגעים זה בזה שנאסרים כד"ק ולא כתתאה ועילאה, ולמעשה קיבל את חומרת הרמ"א, והוסיף שגם שהעירו חס והקדירה צוננת יש לאסור הכל אם לא במקום הפסי"מ. (ק"ו משתי חתיכות מלוחות שאסר רמ"א בנוגעות) ^ב שאם לא רתח, הכל מותר אף ללא סי' **תו"ח**.

הרש"ל חלק על הרמ"א וסבר כי אין הרוטב שבסיר מצטרף לבשל את הטיפה. וכתב **הט"ז** שיש להחמיר כמוהו אם לא באיסור דרבנן.

^ג ברמב"ם מבואר שזיעת אוכלין אין דינה כאוכל עצמו, ולכן יש להתיר אם יש בקדירה חלב מהותך שזיעתו עולה על דבר כשר אף כשהיד סולדת בה. **פרמ"ג**.

^ד עד שיהא בקדירה העליונה סי' פעמים סי' כנגד החלב. **רא"ש**. והרמ"א מקל ע"פ המבואר לעיל שמספיק סי' כשנפל כנגד הרוטב. ^ה **הט"ז** התיר ע"פ זה כשאפה פשטידת חלב בתנור ואח"כ אפה באותו מקום בשר בקדירה. (שהפשטידא נחשבת ככלי. אב"א)

^ו מעיין **בהגש"ד** נראה כי סיומת זו נסובה רק לגבי מחבת מכוסה ושני סירים הנוגעים זה בזה. אב"א.

^ז י"א שמותר להדליק בנר של חלב סיגריה כי חלב נטלי"פ, ויש אוסרים מכיוון שחלק מהחלב נמשך אחר הסיגריה. ובכל אופן אין לתת למי שנוהר אף כשמדליקו מי שאינו נוהר בכך. **פת"ש**. ^ח **לחזו"א** - היינו גרידת החלב. **לפרמ"ג** - לגרוד מהכלי, והוא פחות מקליפה.

^ט ההבדל בין שני המקרים הוא: במקרה השני החלב נוטף ישירות ממקום האש והוי עירווי, אך במקרה הראשון החלב נוטף שלא ממקום האש ולכן לא אוסר. **ט"ז בשם הגש"ד**.

^י **במהרי"ל** מבואר שדין מצקת ככלי שני א"כ שהתה בכלי עד שהעלו המים רתיחות. **אך הט"ז** האריך לחלוק עליו וסובר שלעולם הוי ככל"ר. אך מכיוון ש**בתוספות** מבואר שהסתפקו

סיכום סימן צד^ח

סעיף א:

פסק מרן- התחב כפ חולבת בקדרה של בשר, או איפכא, משערים בכל מה שנתחב ממנו בקדרה. (תרומה). אם הפך בן יומו דהינו ששמשו בו בכלי ראשון^א תוך מעת לעת^ב. (ארך).

ויש מי שאומר שאם הפך של מתכת, משערים בכלו, משום דחם מקצתו חם כלו. (רבנו פרץ) וסברא ראשונה עקר^ג, וכן נוהגין (מרדכי, ש"ד והגהותיו וארך) וע"ל סי' צ"ח.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הסמ"ק- אם תחב הפך בקדרה שני פעמים^ד, ולא נודע בינתים^ה, צריך ב' פעמים ששים^ו. (וכ"פ רש"ל) ויש אומרים דסגי בפעם א' ששים, וכן נוהגים (תרומת הדשן^ז וארך. בהגש"ד כתב- המחמיר תע"ב והמיקל לא הפסיד).

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ הסמ"ק- אם יש ס' לבטל הפך, הקדרה והתבשיל מתרים אבל הפך אסורי^ח, בין עם בשר בין עם חלב^ט, לפי שהיא בלועה מבשר בחלב. ואפלו בדיעבד אוסרת, אם חזרו ותחבוה, בין בבשר בין בחלב, כל זמן שהיא בת יומא. ואם אין ס', הכל אסור בהנאה^י, אפלו

ופסק מרן- קדרה^א שבשל בה בשר, לא יבשל בה חלב. ואם בשל בה בתוך מעת לעת^ב, אסור בנותן טעם. וצריך לשער נגד כל הקדרה. אבל אם שהה מעת לעת קדם שבשל בה, הוה ליה נותן טעם לפגם, ומתיר התבשיל, אבל הקדרה אסור לבשל בה לא בשר ולא חלב. הגה: אבל שאר דברים, מתיר. (ריב"ש בשם סמ"ק^ד)

ודין פסוי קדרה, דין קדרה עצמה (ד"ע ואו"ה). ויש מחמירים בפסוי, לומר דאף על פי שאינו בן יומו דינו כאלו היה בן יומו, (הגש"ד בשם קבץ) וכן נוהגין בקצת מקומות. וכן אנו נוהג מפני המנהג, והוא חמרא בלא טעם. ומפל מקום במקום שיש שום צד להתיר בלאו הכי, או שהוא לצרך שבת או הפסד, יש להתיר אם אין הפסוי בן יומו, כמו בקדרה עצמה.

ואם לקחו פסוי רותח מקדרה של בשר ונתנו אותו על קדרה של חלב, אם שניהם חמים, שניהם אסורים אם יש מאכל בקדרה של בשר וחלב. ואם הפסוי צונן והקדרה חמה, נמי שניהם אסורים אם התחיל להזיע תחת הפסוי, דתתאה גבר. (או"ה)

ואם הפסוי חם, והקדרה צוננת, הפל שרי (או"ה דלא כהגש"ד^א), רק המאכל צריך קליפה, (הגש"ד דלא כאו"ה^ב), אם אפטר לקלפו, ואם לאו, הפל שרי. ואם לא היה מאכל בקדרה, הפל שרי, דהוי כשתי קדרות שנגעו זו בזו. (הפל ד"ע לסברת הארך)

ואם אין היכר בכף ואומר יברי לי שלא תחבתי אלא עד כאן- לנוב^א נאמן, דלא שייך במעשה האדם כל מילתא דלא רמיא עליה. והרמ"ג פקפק בזה.

כיוון שלא יודעים כמה הפך פלטה. אך אם ידענו כמה היא בלעה תוך מעליע, משערים כנגדו. ב"י.

הכרתי ופלת^ב ביאר שמחשבים כנגד כל החלק שנכנס לחלל הקדרה, אך החת"ס חולק ומשער רק במה שנכנס לתבשיל.

^א הרש"ל סובר שעשו הרחקה לכלי ראשון שעומד אצל האש, שאף אם אין הידס"ב, אוסר. אך האו"ה, הבי"י והרמ"א חולקים. וכן עיקר. ט"ז. (ובסימן ק"ה יבואר אי"ה)

^ב ומונין מעליע משעה שהגיע לכלל פושרין. חוות יאיר.

^ג דאף אם נאמר חם מקצתו חם כולו, אינו מוליד הבליעה בכולו. שע"ד. [בש"ך משמע שבין לבלוע ובין להפליט לא אמרינן חם מקצתו חם כולו (אא"כ ע"י חום האש). והבית הלל כתב שאמרינן חם מקצתו לענין שיבלע בכולו, אך לא שיפלוט כולו.]

^ד נחלקו האחרונים האם צריך הרב לשאול אם תחב ב"פ.

^ה שאם היה נודע בינתיים היה מתבטל האיסור בפעם הראשונה, כמבאר לענין תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת. ב"י.

^ו משום שנחשב כאילו תחב בו שתי כפות. ט"ז. ועוד- שחוששים שמא בפעם הראשונה נשאר מעט חלב בכף, וכשהגביה נעשתה נבילה, וכשהכניסה פעם שניה לקדירה צריך לשער ס' גם כנגדה, וגם כנגד החלב שנכנס בתחילה. ש"ך בשם הגהו"מ, מהרי"ל ותרה"ד. (ע"פ זה כתב הש"ך שלושיע אין צריך לעולם לשער יותר מב"פ ס', מכיוון שבפעם השלישית לא נידון משום חניני בבב"ח אלא בשא"ס. אך הפר"ח חולק)

^ז וביאר הטעם- משום שלהרבה פוסקים לא אמרינן חניני בבלוע. (ק"ו כאן שמדובר בחשש שמא נשאר חלב בכף. אבי"א)

^ח ולא נחשב כהגעלה לכף מכיוון שיש חשש שלא יכניס את כל החלק שבלוע לבפנים, ועוד שהגעלה אינה מועלת כי אם ברותחין, והכף נאסרת כשהידס"ב. סמ"ק.

^ט וה"ה עם שאר דברים שהרי היא נבלה. ש"ך.

^י הגהו"א כתב שקדירה שנאסרה מבב"ח, אף אם ישלו בה אחר מעליע, המאכל מותר אך ישליך דמי הקדרה לנהר. (שבאיסורי הנאה אין חילוק בין ב"י לאנב"י) אך התו"ח חולק.

למכור קדירה בלועה מבב"ח לגוי- מותר. חת"ס.

אוכל שנאסר בהנאה צריך להשליכו לבית הכסא, ולא לפני הכלב אפילו אינו שלו. ט"ז. ויש שהתירו לתת לכלב שאינו שלו. פת"ש.

^א ר"י הלבן התיר בשר שהתבשל בקדירה ישנה של חלב, אע"פ ששהה בתוכה חלב בלילה שלפני הבישול, מכיוון שהכלי שבע מלבולע, והחלב הבלוע מקודם הוא נטל"פ.

הלבוש והב"ח כתבו שלשיטתו אף אם החלב ייכבש שם מעליע הכלי לא יבלע ממנו, אך הט"ז חלק עליהם וביאר שלאחר מעליע הוי כבישול, וודאי שהחלב ייבלע בכלי, ע"י שהכלי יפלוט מעט מהחלב שהיה בלוע בו קודם. ובכלי חרס חדשים, בולעים בחצי מעליע. נקוה"כ השכים לביאור הט"ז, אך חלק עליו לענין כלי חרס חדשים, וכתב שאף בהם בעיני מעליע. הפרמ"ג החמיר כט"ז אם אין הפסד מרובה.

^ב כ"כ הרא"ש. ובסי' ק"ג יתבארו דעות החולקים אי"ה.

^ג מהרמ"א בסימן צ"ד ס"ה מוכח שהמנהג להחמיר אף בבישול מאכלי פרוה, וכאן סתם הדברים לענין דינא. ש"ך.

^ד "לפי שכיון שהקדרה שבשלו בה הבשר היה החלב הבלוע בקדרה פגום שלא היתה בת יומא לא נעשת הקדרה בלוע מאסור בשר בחלב אלא שהיא בלוע מחלב לבד ולזה אסור לבשל בה בשר לכתחלה, וכן מבשר לבד ולזה אסור לבשל בה חלב לכתחלה. אבל דברים שאינן לא בשר ולא חלב מותר לבשל בה אפי' לכתחלה". ריב"ש.

^ה בתו"ח כתב שהטעם הוא משום שחמור איסור זיעה וריחא מאיסור שע"י טעם. והרש"ל כתב שכל החומרא הוא בכיסוי צר למעלה שקשה לנקותו היטב (והתבשיל עולה לשם ועושה אותו נבלה, ואח"כ אוסר את כל הכיסוי אם אין בו ס' פעמים ס' כנגד המקום שנעשה נבלה. ש"ך. אך הט"ז כתב כי כשיש בתבשיל ס' כנגד מקום הצר שבכיסוי אין לאסור) באפי רבדי הוסיף שכאשר יש חור בכיסוי למעלה או שהוא רחב- נראה להקל. (עוד הוסיפו שכל דין זה הוא דוקא בכיסוי מיוחד ולא בכיסוי מזדמן, וכן שלאחר שני חודשים יש להתיר בכל אופן. פת"ש)

^ו לאו"ה- הלחלוחית שבכיסוי נידונת ככלי שני ולא כעירוי מכלי ראשון. ולהגש"ד נחשבת כעירוי. בש"ך נטה להגש"ד מכיוון שכאן הכיסוי החם עצמו עם הלחלוחית נוגע בסיר, ועוד שהרבה פוסקים סוברים שכלי חרס בולעים אף בכל"ש.

^ז להגש"ד- מסתמא משערים שנפל מהכיסוי לקדרה, ולכן המאכל צריך קליפה. אך האו"ה כתב להתיר מכיוון שגם אם נפל יש ס' כנגדו. הדרכ"מ קיבל את סברת הגש"ד מכיוון שבחם לתוך צונן לא שייך ס' אלא קליפה.

^ח סימן זה והבא אחריו מעטות בהן הגמרות, על כן לא יקפיד הקורא שלא הלכתי בדרכי להקדים לסעיף את המקורות.

^ט המסופק כמה תחב, ישער עד ראש העיגול שלה. רש"ל.

הקדרה, אך מתר לתת לתוכה פרות או צונן, כיון שאינו נהנה מגוף האסור.

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ הסמ"ק - אם אין הכף בן יומו, הקדרה והתבשיל מתירים והכף אסור לכתחלה, בין עם בשר בין עם חלב. ומכל מקום בדיעבד אינה אוסרת, כיון שלא היתה בת יומא.

סעיף ה:

פסק מרן ע"פ הסמ"ק - אם בשלו מים בקדרה חדשה ותחבו בה כף חולבת, ואחר כך חזרו ובשלו בה מים פעם אחרת ותחבו בה כף של בשר, ושתי הכפות היו בני יומן ובשום אחד מהפעמים לא היה במים ששים, אסור להשתמש בקדרה לא בשר ולא חלב, אבל שאר דברים מתר לבשל, מאחר שהיתה חדשה שלא בשלו בה מעולם. הגה: מיהו אם עבר ובשל בה בשר או חלב, מתר, דהוי נותן טעם בר נותן טעם (הגהות מימוני).

קדרה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף בן יומו, והקדרה אינה בת יומא, או להפך, או שיש במאכל ששים, הכל שרי. (ארד), ונוהגין להחמיר ללא כלל המאכל (כ) [ב"ח] מין הקלי שהוא בן יומו, ולאסר הקלי שאינו בן יומו ואינו אלא חמרא בעלמא, כי מדינא הכל שרי.

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ התרומה - בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלים בקדרה חולבת, אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות, אין צריך ס' אלא כנגד הבשר. הגה: דלא שייך לומר חתיכה נעשית נבלה, הואיל ועדין פלו היתר, ולכן אין צריך לשער רק נגד מה שבלע. וכל שכן בקדרה של חלב

א לשערי דורא מותר אף לח צונן, ואפילו לח רותח אם אינו לצורך אכילה, כגון לרחיצה. אך המדכאי כתב שכל ההיתר הוא דוקא בדבר יבש. ועיין לעיל בסימן צ"א ס"ב.

ו וההבדל בין כף לקדירה, שלמרות ששניהם נטלי"פ, הכף בלעה את טעם החלב בשעת שבחו, ולאחר מעלייע הוי כנטלי"פ לכתחילה, אך הקדירה לא בלעה נטלי"ש מעולם. ב"י.

ג אך עם שאר דברים מותר, כיוון שלא חל עליו שם איסור בשר בחלב. ש"ך ומחצה"ש. (מה שא"כ עם בשר או חלב, שהוי כמבטל טעם לפגם של חלב או בשר לכתחילה. אבי"א).

ד אם הכניס כף חלבית לתוך קדרה פרוה, אין להתיר לבשל בה אח"כ בשר. אך אם טעה ובישל בה בשר, נתיר מכאן ולהבא לבשל שם בשר, כדי לקבוע תשמיש לכלי זה. ש"ך ע"פ או"ה.

ה האחרונים האריכו לתמונה על השוייע שמשמע מדבריו שני"ט בר נייט אסור. והרי בסימן הבא מבואר בדבריו שמותר (ואף אם היו כולם בני"י). ועוד יותר כאן שהוי ג' נייט - מהמאכל לכף, מהכף למים ומהמים לקדרה. הדרכ"מ תירץ שהסמ"ק (שהוא מקור דברי מרן) מחמיר לכתחילה בני"ט בר נייט שעי"י בישול. אך בשוייע לא ניתן להסביר זאת.

ו הש"ך כתב שגם על הרמ"א קשה מכיוון שהוי ג' נייט, ואף לשיטת האשכנזים מותר לכתחילה. כמבואר באו"ה. (הט"ז) יישב שכל סעיף זה הינו חומרא בעלמא

ז שאם היא בת יומה (ואין ס') הכל אסור, ובלבד שתהיה בלועה מהמאכל עצמו, ולא שהכף נתנה בה טעם. ש"ך. כמו שביארנו לעיל לשיטתו. אבי"א.

ח המנהג להחמיר הוא רק כאשר אחד הכלים אינו בן יומו. ש"ך. ח כד הגיה הש"ך. מכיוון שאין להתיר לאכול את המאכל עם חלב בשר ממש, שהרי המאכל בלע טעם מהכף בת יומה. (והרבה פוסקים אוסרים נייט בר נייט בבישול) אך בכלי עצמו אין איסור. (ורק מעט נהגו להחמיר בזה, מכיוון שמבואר ברמ"א בסימן הבא ס"ב שנהגו להתיר.) הרש"ל סובר שיש לאכול זה בכף חדשה. וזוהי חומרא בעלמא. ט"ז.

י אפילו לבשל בו שאר דברים. והטעם משום מראית עין - שאם אנו מתירים לאכול את המאכל כמין הכלי ב"י, לא נכון להתיר את הכלי שאינו ב"י. ט"ז.

שבשלו בה מים תוך מעת לעת, ואחר כך בשלו בה בשר, לא אמרינן דצריך לשער נגד כל המים, רק נגד החלב שבלעה הקדרה. (כן משמע בטור וב"י).

סעיף ז:

רבנו פרץ כתב שסכין חלבית בת יומה שחתך איתה בשר רותח, החתיכה נאסרת אם אין ס' נגד כל הסכין. וכתב הב"י שע"פ המבואר בסעיף א', אנו משערים כנגד חלק הסכין שנגע בבשר.

רבנו פרץ כתב שיש שרצו להתיר הבשר ע"י קליפה, כפי שנפסק לגבי בית השחיטה שחתכו בסכין של גוי, אך הוא חלק עליהם ואמר שנידוננו חמור יותר כי כל הבשר רותח.

ופסק מרן - בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר. אבל אם אינו בן יומו, או אם אינו יודע שהוא בן יומו, אינו אוסר אלא כדי קלפה. הגה: וכל זה בבשר רותח בכלי ראשון, ואז אם הסכין בן יומו ואין ס' בבשר נגד הסכין הפל אסור, ואף הסכין צריך הגעלה. אבל אם הוא כלי שני, הבשר צריך קליפה; והסכין, נעיצה בקרקע (תו"ח"י), וכן נוהגין. ואפלו אין הסכין בן יומו, יש לקלף הבשר מעט משום שמנונית הסכין (סמ"ק).

מה שהתיר מהדגן גם את הקדרה, למרות שמרן בתחילת הסעיף אסר לבשל בקדרה שנתחבו בה שתי כפות חלב או בשר, יש לתרץ שמכיוון שמדובר בקדרה שיש לה חזקה של בישול חלב, אין תחיבת הכף בת יומא מוציאה אותה מחזקתה. ש"ך.

א ביד יהודה ביאר שלדעת השו"ע מדובר שבישולם בחלב ממש, שאלי"כ, הוי נייט בר נייט.

ב ואז גם הבצל מותר. מהר"מ לובלין. (כי לא חל עליו שם איסור שיעשה חני"ט)

ג מה שא"כ בקדירה של איסור שהורתחו בה מים - א. משום שהמים נהיים חני"ט. סמ"ק. ב. משום שלא שייך נייט בר נייט באיסור. ר"ן. וטעם זה נכון אף לסוברים שאין חני"ט בשא"ס.

ד קדרה שנאסרה מבב"ח והוחמו בה מים - לב"י מונין מעלייע מחימום המים. והש"ך כתב שלשיטתו שלא אומרים חני"ט בשא"ס, אין למנות אלא משעת הבישול האוסר, שכן הבישול שמגיע לאחר מכן נידון כשא"ס. אך כתב שייטכן לומר שמכיוון שהאיסור הראשוני הוא בב"ח, לכן בישול המים נחשב כחני"ט.

ה והרש"ל סבר שצריך לשער נגד כל הלהב של הסכין, משום שכל חותך בסכין אינו מדקדק עד כמה חתך, ולא נאמן לומר 'ברי לי שלא חתכתי אלא עד כאן', כיוון שלא העלה דבר זה על דעתו. אך הש"ך כתב שבמידה ואדם אומר עד היכן חתך - נאמן.

ו ומה שהתירו בסימן ק"יה חתיכה שנפל עליה איסור ע"י נטילה, שאני הכא שיש דוחקא דסכינא, או שיש על הסכין חמאה (והוי דבר שמן) או שהבשר בעצמו שמן. ש"ך.

ז ואף אם יש ס' צריך קליפה. ט"ז. דלא כב"ח שכתב שמספיק או קליפה או ס'.

ח משום שסתם סכין יש ע"ג שמנונית. ש"ך. ומיירי שיש ס' כנגד השמנונית. ט"ז.

י האו"ה והרש"ל חולקים וסוברים שכל דבר גוש, אפילו הוא בכלי שני, נידון ככלי ראשון, שהרי אין דפנותיו מקררות אותו. (ובאמת שאם היה דבר גוש מעורב ברוטב, כשהעבירו לכלי"ש נידון ככלי"ש. פת"ש) הט"ז הכריע שבמקום שיש דוחקא דסכינא יש להחמיר כרש"ל, אך כשאין דוחקא יש להקל כרמ"א. האחרונים נטו להקל בדבר גוש לעת הצורך.

סעיף ח:

פסק מרן ע"פ רי"ו בשם ר"י- **אם נפל לתנור פנאד"ש גבינה, אפלו לחה, וכ"ו גבינה חמה בקערת בשר בת יומא, אינו אוסר אלא כדי קלפה.**

סעיף ט:

פסק מרן ע"פ המרדכי בשם ר"י- **בשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא, מתרי, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהתרא.**

סיכום סימן צה

סעיף א:

בגמרא (קיא): **דגים שעלו בקערה, רב אמר: אסור לאכלן בכותח, ושמואל אמר: מותר לאכלן בכותח; רב אמר אסור נותן טעם הוא, ושמואל אמר מותר נ"ט בר נ"ט הוא.**

נחלקו הראשונים בביאור המקרה:

תוספות, רא"ש וריב"ן בשם רש"י- מדובר במקרה שהדגים היו צוננים, ונתנם בקערת בשר רותחת, או שהדגים נצלו ונתנם בקערת בשר צוננת.

תרומה- כשהתבשלו בקדרה מותר אך בנצלו אסור.
רמב"ם וסיע"י- בין נתבשלו ובין נצלו מותר דהוי נ"ט בר נ"ט.

ופסק מרן- **דגים שנתבשלו או שנצלו בקדרה של בשר רחוצה יפה, שאין שום שמן דבוק בה, מותר לאכלם בכותח, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהתרא.**

ואם לא היתה רחוצה יפה, אם יש בממש שעל פי הקדרה יותר מאחד בששים בדגים, אסור לאכלם בכותח. (רשב"א)

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א- **ביצה שנתבשלה במים בקדרה חולבת, מתר לתת אותה בתוך התרנגולת אפלו לכתחלה. אבל אם נתבשלה בקדרה עם בשר ואפלו בקלפה אסור לאכלה בכותח.** הגה: ויש מחמירין בצליה ובשול לאסור

נותן טעם בר נותן טעם. והמנהג לאסור לכתחלה, ובדיעבד מתר בכל ענין² (אר"ז). ודוקא לאכל עם חלב והבשר עצמו, אבל לתנן בפלי שלחם, מתר לכתחלה (בהגהות או"ה), וכן

^א מהט"ז משמע שישנו מקרה אחד והוא- גבינה שנפלה על קערת בשר בת יומה רותחת. ושניהם צריכים קליפה.

^ב **אך מהש"ך** משמע שישנם שני מקרים: א. גבינה שנפלה על בשר ממש, ומכיוון שאין דרכה להיכנס כ"כ, לכן סגי לבשר בקליפה אך היא צריכה נטילה. ב. גבינה חמה שנפלה על קערת בשר חמה בת יומה. ושניהם צריכים קליפה.

^ג ושונה דינו מסעיף הקודם כי שם יש דוחק, וכן ישנה שמנונית על הסכין. ב"י.

^ד טעם ההיתר שכתב המרדכי הוא משום ששמנונית הבשר בדבש הוי נטלי"פ. והב"י הוסיף את הטעם שמובא בשו"ע. ונפק"מ לגבי מקרה שבו התבשל בשר בדבש. ט"ז.

^ה ומכיוון שקבלו רק טעם מועט מן הקדרה, מותרים. מה שא"כ אם ישלם או צלם בקדרת בשר שכל הדג קיבל טעם בשר.

^ו ההבדל הוא שבבישול רוב הטעם מתפשט במים וישנן ג' נ"ט- מהבשר לסיר, מהסיר למים ומהמים לדגים. משא"כ בצליה.

^ז **רשב"א, ר"ן, ראב"ה ר"י ור"ת.**

^ח **הסמ"ק, הגהו"מ ורי"ו** כתבו שכל דין נ"ט בר נ"ט הוא בדיעבד, אך לכתחילה אין לבשל (או להעלות) פרוה בקדרה בשרית כדי לאכלו עם חלב. (וכ"כ הש"ך בדעת השו"ע) **אך בבדק הבית** כתב שמותר לכתחילה לעשות נ"ט בר נ"ט.

^ט ומסתמא אמרינן שכשמבשל בקדרה היא רחוצה יפה. ש"ך. ואין צורך לקלפם כלל. ב"י. **דלא כרי"ו.**

^י נחלקו האחרונים האם אמרינן נ"ט בר נ"ט במאכלים בשעת הבישול ברוטב. עיין **בפת"ש**.

^{יא} כי קליפת הביצה מנוקבת בתולדה. **רשב"א.**

נהגו. וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחלה, רק עלו בכלי של בשר, מתר לאכלן עם חלב עצמו. וכן להפך. (ד"ע, דלא מצינו מאן דפליג²)

וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם, שלא היה בן יומו³, נוהגין התר לכתחלה לאכלו עם המין השני (אר"ז).

וכל זה פשהמאכל אינו דבר חריף, אבל אם היה דבר חריף, כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר, אפלו אינו בן יומו, או שדכו תבלין במדוך של בשר, אם נתנו (ווי"ג בישלו) בחלב, אוסר אפלו בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הפלוע בהם⁴ (אר"ז, רשב"א ותרומה). ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו, רק אם פלו הוא דבר חריף. ורבו פכלו וע"ל סימן צ"ו.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ רמב"ן, רשב"א ורא"ש- **קערות של בשר שהודחו⁵ ביורה חולבת בחמין שהיז סולדת בהן, אפלו שניהם בני יומן, מתר, משום דהנה לה נותן טעם בר נותן טעם דהתרא. והוא שיאמר: ברי לי שלא היה שום שמן דבוק בהן. ואם היה שמן דבוק בהן, צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שמן שעל פני הקערה**. הגה: ויש אוסרים אפלו אין שמן דבוק בהן⁶ (תרומה, סמ"ג וסמ"ק ושו"ע ותוס' ומרדכי ור"ן מהרא"י ואו"ה), אלא אם כן אחד מן הפלים אינו בני יומן מפליעת פלי ראשון, ואז פל הפלים מתרים והמים נוהגין בהן אסור לכתחלה⁷. אבל אם שניהם בני יומן, והדיח אותן ביחד בכלי ראשון, הפל אסור. והכי נוהגין, ואין לשנות. ודוקא שהודחו ביחד ובכלי ראשון, אבל אם הודחו זה אחר זה או בכלי שני, אפלו ביחד, הפל שרי (באר"ז).

ואם ערה מפלי ראשון של בשר על פלי חלב, דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו. אבל אם ערה מים רותחים שאינו של בשר ולא של חלב על פלי של בשר ושל חלב ביחד, ואפלו שמן דבוק בהם, הפל שרי, דאין ערוי ככלי ראשון ממש שיעשה שהפלים שמערה עליהם, ובלעו זה מזה (או"ה"כ).

ואם נמצא קערה חולבת בין פלי בשר, לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שפאסרים (הגש"ד).

² **רש"ל** התיר בדיעבד רק בנתבשלו, כתרומה. וע"פ זה נראה שאף בנתבשלו הרוטב של הדגים אסור. **פרמ"ג.**

³ אך אם שניהם חמים (הכלי והדג) יש להחמיר לכתחילה. ש"ך. בפשטות דעת רמ"א שאין לגרום נ"ט בר נ"ט לכתחילה אף באינו ב"י. אך מהגר"א מוכח שמקל בזה.

⁴ בתשובת מקום שמואל כתב להקל בדבר שאנו מסופקים אם הוא חריף, מכיוון שאף בדבר חריף לא ברור שהדין עם הרמ"א. ⁵ בדיעבד. דלכתחילה אין להדיח יחד א"כ אחד אינו ב"י. ש"ך.

⁶ דכשארין ס', ויש באחד שמנונית: אם השמנונית דבוקה על הכלי שאינו ב"י- שניהם אסורים. אך אם היא דבוקה בכלי שהוא ב"י- הכלי שאינו ב"י נאסר, והשני מותר (כי בלע טעם פגום). ש"ך.

⁷ ולא דמי לדגים שעלו בקערה: א. הקערות נוגעות ישירות ביורה. ב. המים נאסרים מיד מפליטת הקערות ואוסרים הכלים. ולדעה ראשונה מסתכלים על כך שישנם ג' נ"ט- הבשר בקערה, הקערה במים, והמים בחלב. (ומתוכם שני נ"ט הם דהיתרא) ועוד שללא המים לא היו הכלים מפליטים ומבליעים.

⁸ מכיוון שאין בהם הפסד כ"כ הוי כמשתמש לכתחילה בבליעת איסור פגום. אך אם הוחמו לשתייה התיר **המנחת יעקב**. והפת"ש נשאר בצ"ע.

⁹ **הרש"ל** מחמיר בכלי שני מכיוון שהבשר והחלב מתערבים זה בזה. אך הט"ז פסק כרמ"א.

¹⁰ **דלא כהגש"ד** שמחמיר מכיוון שדן עירווי ככל"ר. **ודלא כרשב"א** הסובר שאף כלי שני מבליע ומפליט אפילו אין הידס"ב. **הש"ך** והט"ז פסקו כהגש"ד א"כ הכלים נקיים (ואינם כלי איסור).

סיכום סימן צו

סעיפים א-ב:

בגמרא (קיא-קיב) צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר- אסור לאוכלו בכותח, וה"מ צנון- דאגב חורפיה בלע, אבל קישות- גריר לבי פסקיה ואכיל, קילחי דליפתא- שרי, דסילקא- אסירי, ואי פתך בהו דליפתא- שפיר דמי.

בע"ז (טל) נאמר- קורט של חלתית שחתכו בסכין גוי אסור כולו.

מה נחשב דבר חריף:

רמב"ם ותרומה- צנון וכל הדומה לו (צנון הוא בניין אבי). מהר"ם, רבנו יחיאל ורשב"א- צנון וחלתית. (אין לך אלא מה שאמרו חכמים)

עד כמה נבלע חיתוך הסכין:

רא"ש- קליפה. ראב"ד- נטילה. רשב"א- אסור כולו. לתרומה אין לחלק בין סכין ב"י לאינו ב"י, מכיוון שהחריפות גורמת לטעם הבלוע בו להשתבח. אך לרמב"ם דוקא ב"י אוסר.

ופסק מרן- צנון או סלקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקנה, אסור לאכלם בחלב' עד שיטל ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא קעבי אצבע, או שיטעמנו^א ולא יהא בו טעם בשר, שאז מתר בהדחה.

ויש אומרים דהוא הדין לאינו בן יומו והוא מקנה^ב. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלבם בחלב, צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם^ג. והוא הדין לחתכם בסכין של עובד כוכבים. הגה: ואם חתכן דק דק, צריך לשער סי' נגד כל הצנון^ד (סמ"ג).

ויש אומרים שאם חתך צנון בסכין של אסור, פלו אסור. וכן אם חתכו בסכין של בשר, אסור פלו בחלב. וכן נוהגין לכתחלה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה.

וכן זה אם חתך הצנון עצמו, אבל אם חתך הירק שעל הצנון, אין לחוש (או"ה). ואם יש ספק אם נחתך בסכין של אסור, אזלין לקלא, לכן קונים הצנונות^ה שיש בהן חתוכין לצד זבוביהו, כי תלין שנעשה במרא וחצינא (הגהת או"ה והגש"ד). ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין, נוהגין לקנותו ולהתיר על ידי נטילת מקום.

פסק מרן- אם חתך בו שומין ובצלים^ו וכרישין ותמכא שקורין קריין (הגש"ד והגהת או"ה) וכיצא בהם מדברים החריפים ופרות ממוצים (ארחות חיים^ז) ודגים מלוחים^ח, דינם שוה לחתך בו צנון^ט. (שבולי לקט) הגה: ומכל מקום

סעיף ד:

פסק מרן- יראה לי, שאם נתנו אפר במים חמין שביורה קדם שהניחו הקדרות בתוכה, אף על פי שהשמן דבוק בהו, מתר, דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם^א.

סעיף ה:

בגמרא (קיא) בעא מיניה רב דימי מרב נחמן: מהו לאנוחי כדא דמלחא גבי כדא דכמכא? אמר ליה אסור, דחלא מאי? אמר ליה שרי, ומאי שנא? לכי תיכול עלה כורא דמלחא! מאי טעמא? האי איתיה איסורא בעיניה והאי ליתיה איסורא בעיניה.

רש"י הסביר שהחשש הוא שמא יפול מהכותח למלח, ויבוא למלוח בו בשר, ומכיוון שהמלח יבש הכותח לא מתבטל בו. וכ"פ תוספות ורא"ש.

אך ר"ח ורמב"ם פירשו שהחשש הוא משום שהמלח שואב את הכותח. (ומוכרח שהיתה להם גרסא אחרת בסיום הגמרא. ב"י)

ופסק מרן- אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח, אבל מתר להניחו אצל כלי שיש בו חמץ. הגה: ודוקא אם הכלים מגלים. ואפלו הכי אם עבר ונתן ביחד, מתר, ולא חיישינן שפמא נפל אל המלח (הגש"ד ואר"ד).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ התוספות והרא"ש- מתר לתן בתוך תבה כד של בשר אצל של חלב. הגה: ויש מחמירין לכתחלה (הגהו"א, הגש"ד ואו"ז). וטוב לזהר לכתחלה במקום שאינו צריך.

סעיף ז:

פסק מרן ע"פ התוספות והרא"ש- מלח הנתון בקערה של בשר, מתר לתנו בחלב. הגה: והמחמיר גם בזה^א, תבא עליו ברכה פי יש מחמירין לכתחלה (או"ה).

^א הש"ך כתב שהדין הזה צ"ע מכיוון שבפוסקים לא הובאה תקנה זו. ובפתי"ש כתב שכוונת השו"ע היא שכוחו של האפר להקליש טעם, כדי שלא יחול איסור בב"ח, אך הוא לא יאמר זאת בשא"ס. וכעין זה כתב בנקה"כ, שהשו"ע לא התיר שאפר יבטל איסור ממשי אלא רק שמנונית. (והחכם צבי ביאר שמרן תיר אף בממשות המאכל).

^ב ואין לדמותו לסעיף הקודם כי בבב"ח נוהרים שלא יפול אחד לשני, מה שא"כ במלח שלא עולה על דעתם שיפול אחד לשני.

^ג אך אם מכוסה אף הם מודים שמתר.

^ד מכיוון שאין בכח המלח להפליט איסור הבלוע בכלי. ועל כן מתר אף כשנמצא בכלי- איסור. ש"ך.

^ה ברדב"ז משמע שדוקא בכלי חרס יש להחמיר.

^ו והוסיף שאף סלקא אסורה, שאע"פ שאינה חריפה כצנון, יש לה משיכה בטבעה. וני"ל שמהר"ם יודה לו, שכן מפורש בגמרא.

^ז וכ"פ סמ"ג ורא"ה.

^ח וכ"פ או"ה ורי"ן.

^ט סברת הרשב"א- דין הצנון כדין קורט של חלתית. תרא"ש חילק בין חלתית שא"א לקלפה מכיוון שחתכוה דק דק, לצנון שניתן לקלפו. והראב"ד סבר שמכיוון שכתוב בגמרא אסור, מסתבר שזהו איסור יותר מכ"ק.

^י ההבדל בין צנון לדגים שעלו בקערה הוא: א. השמנונית קרושה על הסכין והוי טעם הבא מן הממש.

^ב בצנון יש חריפות+ דוחק הסכין. רש"י.
^א הש"ך חלק על מרן וכתב שכל היתר טעימת צנון הוא דוקא אם בשלו בדיעבד. דלא כלבוש שאסר אף דיעבד.

^ב וכן פסקו כל האחרונים. ש"ך.
^ג ואם יודע מה שיעור הנטילה שהיה צריך ליטול ישער כנגדו.

^ד ש"ך. ועיין לעיל סי' צ"ד ס"ז, בענין שיעור החיתוך בסכין.

^ה הש"ך כתב שבסכין של בשר, אם אנו יודעים את גודל הסכין מספיק לשער סי' כנגדו. אך בשא"ס אסור כולו אם חתכו דק דק. ואם חתכו לשנים די לשער כנגד נטילה ממנו (ולא נחשב איסור דבוק, כיוון שאין איסורו מחמת עצמו). ודלא כלבוש שסובר שבכהא"י גוונא אומרים חני"ב בכולו.

^ו הש"ך העיר שבמקור הדברים מפורש שהתירו במקום ספק, בצירוף דעת מהר"ם שלא מחשיבים דבר חריף חוץ מצנון, ובצירוף דעת הרמב"ם שדוקא סכין ב"י אוסר. ולכן בחותך צנון בסכין ב"י ספיקו אסור לכוי"ע. ובפתי"ש הביא אחרונים שסוברים כרמ"א.

^ז בצלים קטנים אינם חריפים כ"כ ויש להקל באינו ב"י במקום הפסד. חמודי דניאל.

^ח ובאו"ה כתב שתפוחים ממוצים אינן דבר חריף. ויש לסמוך ע"ז במקום הפסד. ט"ז.

^ט ומיירי שהם מלוחים ביותר. שאל"כ די בגרידה. ש"ך.

^י דבר חריף שבושל ועקב כך הומתק, אינו נידון כחריף. פתי"ש.

מִתֵּר לְאֶכֶל מִרְקָחוֹת חֲרִיפִים שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים כְּגוֹן זַנְגְבִילֵא וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, דִּישׁ לָהֶם כָּלִים מִיַּחֲדִים לְכָד אוֹ תוֹלְשִׁין אוֹתוֹי (מִרְדְּכִי).

סיכום סימן צז

סעיף א:

בפסחים (לו.) תניא: אין לשיין את העיסה בחלב, ואם לש- כל הפת אסורה, מפני הרגל עבירה! ... ואיבעית אימא: לעולם בחלבא, כדאמר רבינא: כעין תורא שרי, הכא נמי: כעין תורא.

רש"י פירש שכעין תורא היינו כמות מועטת. והרי"ף, הרמב"ם והרשב"א ביארו שהכוונה שישנה צורתה, כדי שהרואה יבין שצריך לשאול האם נילושה עם חלב.

הגש"ד כתב ששני הפירושים נכונים להלכה.

ופסק מרן- אין לשיין עסה בחלב, שמה יבא לאכלה עם בשר. ואם לש, כל הפת אסור, אפילו לאכלה לבדה. ואם היה דבר מעט כדי אכילה בבת אחת, או ששנה צורת הפתי שתהא נפרת שלא יאכל בה בשר, מתיר. כיוצא בו, אין אופין פת בתנור שטחו באליה, ואם אפאו דינו כעסה שנלושה בחלב. הגה: ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות, גם בשמן לכבוד שבת, כי כל זה מחשב כדבר מעט, גם כי צורתן משנה משאר פת. וכל שכן פלאד"ן או פשטיד"א, דמתירן (הגש"ד).

ואין לאפות שום פת עם פלאד"ן או פשטיד"א בתנור, דחיישינן שמה יזוב מן השמן אל הפת (או"ה"ט).

ואם זב תחתי"ט, דינו כאלו נלוש עמו (הגהות אשר"י). ונוהגין לשום הספלה בפי התנור. ואפילו הוא במחבת"ו, נוהגין להחמיר לכתחלה. (הגש"ד)

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הגמרא בפסחים (ל.)- תנור שטחו באליה, אין אופין בו פתי" עד שייסקנו"ט מבפנים עד שיתלבן. ואפילו אם הוא של בוכיא (פרוש כלי חרס שמיסקין תחתיו ואופין עליו עוגות) אין לו היתר על ידי הסק מבחוץ.

סעיף ג:

בפסחים (עו) אמר רב- בשר שחוטא שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש"י- אסור. מאי טעמא- מפטמי מהדדי. ולו

סעיף ג:

פסק מרן- תבלין שנזוכו במדוכה של בשר בן יומו, אסור לאכלם בחלב. ויש אומרים אפילו אינו בן יומו. (רשב"א ובאר"ך ועין לעיל סימן צ"ה סוף ס"ב בהג"ה).

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ שבלי הלקט בשם רבנו ישעיה- מי לימוני"ש שמביאים העובדי כוכבים, וכן חתיכות דג מליח שמביאים העובדי כוכבים בחביות, מתירים. הגה: מפני שמביאים הרבה בנח, ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין של גוים, נתבטלו באחרים הנחתכים אחר פו, שאינן נאסרו, כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כלם מתירים. וכל כיוצא בזה.

ולכן אוכלין בקצת מקומות הפרוב שקורין קומפשי"ט, אף על גב דפרוס וחתוף. ויש מקומות שמחמירין בזה, ואין לשנות המנהג (מהרי"י), אבל שאר דברים שאין חריפין, כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה, נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל (באר"ך).

סעיף ה:

פסק מרן ע"פ הגמרא (הובאה בראש הסימן)- חתף קשואים בסכין של בשר, מתיר לאכלם בחלב בגרידה בלבד, שיגרד ממקום החתף. ואם חתף בו לפת, אפילו גרידה אינו צריך, אלא הדחה בעלמא. ולא עוד, אלא אפילו צנון שחתף אחר הלפת, שרי בהדחה כמו הלפת, לפי שטעם הלפת משנה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. הגה: ודוקא לפת, שטעמו משנה, אבל גרק או לחם ושאר דברים, לא נאפלו בלפת אין להחמיר לחתף צנון רק פעם אחת, אבל לא הרבה פעמים, אם לא שחתף כל פעם לפת בין חתיכת צנון לצנון (סמ"ג).

ה"ט כתב ע"פ זה, שמדוכה פרוה שדך בה בטעות בשר, אסור לדוך בה תבלין, מכיוון שיבוא לטעות ולהטעים על ידה חלב. ^ב ואפילו בשגגה. פרמ"ג.

^ג ודוקא בביתו, ודוקא לפני האפיה. פת"ש. הכרו"פ כתב שזקיננו התיר לחלק אחר אפיה לבתים רבים כדי שלכל אחד יהיה דבר מועט. (והכרו"פ סמך עליו כשיש עוד צד להקל) כל איסור זה דוקא בפת שיבוא לאכלה בחלב, אך פת שממולאת במיני מתיקה, אין צורך לעשות שינוי או כמות מועטת. פת"ש. ^ד שניכר בהן הבשר או החלב. וא"צ להניח מעט מלמעלה. או"ה. ^ה דרוב פעמים יוצא השמונונית או החלב לחוץ ונבלע בתנור והוי כאלו טש כל התנור בשומן.

^ו אפילו אם לא רואים שזב תחת לפת, אלא כל שזב לחוץ, חוששים שמה נבלעה בפת. ט"ז. ואם לא ראו שזב יש להתיר משום ס"ס- ספק זב, ואם זב, ספק שמה בישול מפעפע. ש"ך.

האחרונים הסבירו שהרמ"א מיירי שהשומן זב מתחת לפת עצמה, אך אם זב מתחת למאפה בלבד, אין לאסור. פת"ש.

^ז מאפה חלבי שנאפה בתנור ללא סיר, שאח"כ הניחו באותו מקום קדרה בשרית, התיר ה"טז לאכול החלב בשליל. מכיוון שהבליעה של התנור מהמאפה החלבי, דומה לשתי קדרות הנוגעות זו בזו ללא רוטב, שמותרות. (ואינו דומה לאיסור לאפות בתנור אח"כ הסיקו, מכיוון ששם מדובר על ממשות השומן, וכאן על בליעה). בנקה"כ כתב שצ"ע, מכיוון שממשות המאפה מונחת על התנור, ולא היו כקדרה שהחלב בלוע בה.

^ח אח"כ עשה בה שינוי כמבואר לעיל. וכ"פ רמב"ם ורשב"א. במהרי"ט כתב שאף אם השומן הוא פחות מני"ט אסור, מכיוון שהאיסור בעין.

^ט וכל מועיל קינוח, מכיוון שקשה לקנח את התנור יפה. תוספות. דלא כה"ן שסובר שמהני קינוח.

^י אך אם שניהם כחוששים אין לאסור לכו"ע. רשב"א.

^א הש"ך כתב להקל בזנגביל רטוב שנחתך בסכין שאנבי"י. ^ב האו"ה הבין שטעם ההיתר הוא משום שכל האיסור בדבר חריף הוא דוקא אם יש בו לחלוחית, אך דבר יבש מותר בהדחה. אך הדרב"מ דחה דבריו.

^ג דין זה שכתב מרן מובא בספר התרומה, אלא ששם לא חילק בין ב"י לאינו ב"י, והולך לשיטתו המוזכרת בסעיף א. אלא שמרן הכניס חילוק זה לשיטתו שסתם לעיל כרמב"ם.

^ד משמע מהרמ"א שרק בכרוב יש הנהגים להחמיר, אך בלימוני"ש לכו"ע מותר. ולא נראה כן, שאף את הכרוב מביאים בחביות. ומי שמחמיר בכרוב יחמיר אף בלימונים. ט"ז.

אף הש"ך הקשה על הרמ"א מהמבואר לעיל שצנון שחתכו דק דק נאסר כולו. ויישב באופנים שונים (כמו- אולי יש לתלות שחתכו את הלימונים בסכין חדשה)

^ה וכ"פ הכל בו בשם הראב"ד. והטעם משום שהגוי לא נאמן.

^ו צ"ל- אבל שאר דברים שאינם חמוצים כ"כ כגון תפוחים או פירות יבשים וכדומה. ט"ז ע"פ תו"ח. (אין דבר חריף משביח טעם פגום מעיקרו כתולעת. ט"ז עם ביאור פרמ"ג.)

^ז שמתוך לחותן אי"א להדיחן. וגרידה פחותה מקליפה. ר"ן. דג (לא מלוח) שחתכו בסכין גוי ב"י, מותר ע"י שטיפה ושיעבור עליו עם חוד הסכין, וא"צ גרידה, כיון שיפסיד כולו. חוות יאיר.

^ח בגמרא לעיל לא הוזכרה הדחה, וכ"כ ה"ן (וכ"מ מרש"י). אך השו"ע פסק כרשב"א המצריך הדחה.

^ט הש"ך כתב שלכו"ע אין לחתוך לפת על דעת לחתוך צנון. ונחלקו לעניין מי שחתך לפת, האם יכול לכתחילה לחתוך בו צנון (תרומה ורש"ל) או דוקא בדיעבד (או"ה ותו"ח).

^י כ"פ תרומה, שע"ז וטור. דלא כרשב"א שסובר שכל מה שהגמרא התירה הוא דוקא סלקא (שחריף פחות מצנון)

^{יא} שמה יבוא לאכלה עם בשר. רש"י.

הלכות תערובות

סיכום סימן צח

אמר: אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן- מותר. מאי טעמא- ריחא בעלמא הוא, וריחא לאו מילתא היא...

תני רב כהנא בריה דרב חיננא סבא: פת שאפאה עם צלי בתנור- אסור לאכלה בכותחא. ההיא ביניתא דאיטווא בהדי בישרא- אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותחא. לר"ת^א הלכה כרב, ולרש"י^ב הלכה כלוי.

הרי"ף והרמב"ם כתבו שאף ללוי ההיתר הוא רק בדיעבד. ופת שאפאה עם בשר אסורה אף בדיעבד כי יכול לאכלה בלא אכילת חלב^ב.

הסמ"ק^ה כתב שאף רב שאסר, היינו דוקא בתנור קטן המחזיק פחות מ"ב עשרונים^ה.

ופסק מרן- פת שאפאו עם הצלי, ודגים שצלאן בתנור אחד עם הבשר, אסור לאכלם בחלב. והני מלי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח, מתיר. ואם הצלי מכסה, וכן פשטיד"א שמכסה הנקב שבו, מתיר אפילו בתנור צר. ועי' לקמן סימן ק"ח פ"צד נוהגין.

סעיף א:

בגמרא (צז). אמר רבא: אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן בקפילא, ואמור רבנן בששים; הלכך: מין בשאינו מינו דהיתרא- בטעמא, דאיסורא- בקפילא, ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא- בששים^ה.

נחלקו הראשונים באיזה מקרה סומכים על טעימת גוי:

רש"י- גוי מועיל רק כשיש סי.

רמב"ן, רשב"א ור"ן- אם נתערב ממשו של האיסור צריך סי ללא קפילא. אך אם נתערב רק טעמו של האיסור (ואת האיסור עצמו הוצאנו) מועילה טעימת גוי אף בפחות מס'. ר"י ורא"ש- גוי מועיל אף בפחות מס'. ואם יש סי א"צ גוי רמב"ם- גוי מכריע תמיד- בין כשיש סי ובין כשאין סי.

נחלקו הראשונים על איזה גוי סומכים:

רמב"ם- כל גוי, ואפילו אינו מסל"ת.

רשב"א- בסתם גוי- מסל"ת. באומן- אפילו אינו מסל"ת^ה. י"א ברשב"א- דוקא אומן ומסל"ת. (הרשב"א חשש לדבריהם)

תוספות ור"ן- דוקא אומן- בין מסל"ת ובין אינו מסל"ת.

ופסק מרן- אסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, כגון חלב^ב שנתערב בבשר, וטעמנו עובד כוכבים^ה, אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מתיר. והוא שלא יהא סופו להשביח. וצריך שלא ידע שסומכין עליו^ה. ואם אין שם עובד כוכבים לטעמו, משערינן בס'. וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערים בס'. ואין נוהגים עכשו לקמ"ד על אעו"ב די כוכבים^ה, ומשערינן הכל בס' (אגור).

סעיף ב:

נחלקו רבי יהודה ורבנן בעניין ביטול מין במינו (חולין קט). לדעת רבי יהודה מין במינו לעולם לא מתבטל (וכן דעת רב ושמואל). אך לדעת רבנן מתבטל בנותן טעם^ה, פרט ליון נסך וטבל שאוסרים במינם לעולם (וכן דעת ר"י ור"ל).

^ט וכל שיעורי חכמים הם רק היכא דליכא למיקם אטעמא. ב"י. וקשה שהרי ידוע שאין גוי נאמן בעדות דאורייתא אלא בעדות אשה בלבד! ומצאנו בדבר כמה ישובים:

ש"ך- רק כאשר א"א לברר את הדבר לאשורו אין עדות גוי מועילה. אך כאן ניתן להטעימו לקפילא ולכן סומכים עליו.

תרה"ד- גוי מסל"ת מועיל רק למא"ד טע"כ דרבנן. (ובאומן מסל"ת, מותר אף למא"ד דאורייתא, כי לא מרע חזקתו)

ט"ז- יש לחלק בין עדות ובין בירור טעם. וכמו שעד אחד נאמן באיסורים אך פסול לעדות.

^ה וראייתו מכך שהגמרא אמרה שניתן להתיר תערובת תרומה ע"י שכהן יטעמנה, ולא הצריכה שיהיה כהן אומן. אלא שבסתם גוי חוששים שמא ישקר, משא"כ בקפילא שלא ירע חזקתו.

^ב בצרי. דהיינו תרבא. ומכאן שבשר וחלב אין טעמם שווה. וכ"כ אגור, רא"ש ואו"ז. ש"ך וט"ז.

^ה משמע שאסור לישראל לטעום ספק איסור בלשונו. דרישה. והט"ז חלק וכתב שטעימה בלשון מותרת והאיסור הוא באכילה ממש. ומהש"ך משמע שרק לעניין טעימת הכבד (אם נבלעה בו המרה) מותר לטעום בלשונו שכן קרוב שיטעם טעם מר. ובצמח צדק מבואר שבספק איסורי דרבנן מותר אף לטעום בפיו ממש. אך הנוב"י התיר לטעום בלשונו רק באיסור פגום.

^ה ומיירי בסתם גוי. אך באומן מותר אף אם יודע שסומך עליו. וכן הכריע בב"י. ש"ך.

^ט אך בטעימת ישראל מבשאי"מ דהיתרא סומכים. ש"ך וב"ח. דלא כלבוש שאוסר.

^ט מדרבנן (גזירה אטו מין בשאינו מינו), אך מדאורייתא בטל ברוב. ר"ן.

עוד כתב- שכל המחלוקת היא דוקא בצליה, אך שתי קדירות בתנור אחד מותרות, אפילו פיהם מגולה שאין ריח המתבשלים כריח הנצלים. והב"י כתב שנראה לו להתיר אף בצליה בתוך שתי קדרות, ולא צריך שיהיה ביטול דוקא. שכך משמע בגמרא.

המרדכי כתב שאף ללוי, אם צלה דבר חריף בתנור, הוא שואב טעם מהדבר האסור.

^א וכ"כ הרשב"א בשם חלק מהגאונים.

^ב וכ"פ ר"ף ורמב"ם.

^ג הרשב"א כתב שמהירושלמי משמע שההיתר לכתחילה.

מהרי"ל כתב שאף לאחר שנאפתה פת עם בשר אסור, אין להתירה אא"כ אין להשיג פת אחרת. אך הב"י כתב שבדיעבד מותר וא"צ לחפש אחר פת אחרת.

^ד ה"ן כתב עוד טעמים לאיסור:

א. בפת נרגש טעם הבשר. מה שא"כ בבשר שחוטה ונבילה, שאין היכר לטעם הטרף כ"כ. ב. בבב"ח החמירו יותר.

המרדכי כתב בשם ראב"ה סברא הפוכה, שאף רב שאסר ריחא היינו דוקא בבשר מפני הפיטום, אך בפת אף הוא יתיר.

^ה וכ"פ סמ"ג ומרדכי.

^ו מהרז"ה נראה ששיעור זה לאו דוקא והעיקר שהתנור יהיה רחב. התוספות והרא"ש כתבו שבנוסף לכך שהתנור רחב צריך לפתוח את פי התנור. (התוספות כתבו שיש להתיר אם האוכל מכוסה) בהגש"ד מבואר שבתנור שפיו מהצד לכ"ו"ע ריחא מלתא, אך הב"י כתב שאין הלכה כן.

^ז לפרמ"ג שיעור זה נמדד בקרקעית התנור. אך ליד אליהו מחשבים את כל חלל התנור.

^ח כשנפל איסור מוצק לרוטב- לרא"ה משערים לכל כזית ביצה ומחצה של רוטב. אך לרש"י, ר"ן ועיטור- משערים כמו שהוא.

רש"י פסק כרבי יהודה אך שאר הראשונים פסקו כרבנן. ביטול מין בשאינו מינו מהתורה:²
א. בגמרא (צח) - אמר ר' חיה בר אבא אמר ריב"ל משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה בס'.. אמר רב אסי אמר ריב"ל משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה במאה. ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשלהי.. אמר רבא - לא נצרכה אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור, קמ"ל דהכא (באיל נזיר) שרי.

ב. בפסחים (מד) 'משרת' - ליתן טעם כעיקר. שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין - חייב. מכאן אתה דן לכל התורה כולה.

ג. בעבודה זרה (סז) - אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן: כל שטעמו וממשו - אסור ולוקין עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס³, טעמו ולא ממשו - אסור ואין לוקין עליו. רש"י ביאר שמין בשאינו מינו מתבטל מהתורה ברוב ('אחרי רבים להטות') ומדרבנן צריך ס'.

אך ר"ת סובר שמין בשאינו מינו מתבטל מהתורה בס'.

הנפק"מ בין השיטות היא במקרים של ספק⁴, וכפי שמבואר בדברי מרן (ע"פ הרשב"א) - אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמד עליו לשערו, אם נודע שהיה רבו התר, מתר. ואם לא נודע שהיה רבו התר, אסור. הגה: ולענין מין במינו אזלינן בתר שמה, אם הוא שוה הוי מין במינו. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא (מרדכי, אגור, או"ז והגש"ד). אבל אם נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמד עליו לשערו, אפילו נודע שהיה רבו התר, אסור. ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמד עליו לשערו, ונודע שהיה רבו התר ממינו, רואין את שאינו מינו פאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו⁵.

סעיף ג: פסק מרן ע"פ הרשב"א⁶ - במה דברים אמורים, כשנשפך. אבל אסור שנתערב בהתר, והוא לפנינו, ואי אפשר לעמד על שעורו, אף על פי שהוא מאסורים של דבריהם, אסור.

סעיף ד: בגמרא (צז): נאמר כי משערים בכל החל משום שאין אנו יודעים כמה חלב יצא ממנו.

בארחות חיים כתב שדוקא בחל משערים בכולו, כיוון שעשאוהו חכמים כחתיכת נבילה. אך לב וכבד וכדומה משערים באומד הדעת כמה פלטו. אך התרומה והרשב"א כתבו שבכל האיסורים (ואפילו דרבנן) משערים בכולו. לענין שיעור כנגד כלי איסור, דעת הרשב"א שרק בכלי חרס משערים כנגד כולו. אך בכלי שטף, כיון שניתן להכשירם, משערים באומד יפה. אך שאר הראשונים⁷ לא חילקו בכך.

ופסק מרן - אסור שנתבשל עם התר, אפילו מכירו והוא שלם וזרקו, צריך ששים כנגד כל האסור, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו. לפיכך, המבטל בקדרת אסור שהיא בת יומא, או תוחב כף של אסור בהתר, צריך ס' כנגד כל הקדרה וכנגד כל מה שתחב מהכף, שאין אנו יודעין כמה בלעו, בין שהם של חרס או עץ או מתכת. הגה: ובלבד שבלעו על ידי רתיחת אש, שאז הבליעה הולכת בכל הכלי, אבל על ידי רתיחת מליחה⁸ אינו נבלע בכלי רק כדי קלפה, ואין צריך לשער רק כדי קלפה (מרדכי ואר"ך). ועין לעיל סימן ס"ט. ויש מי שמתמיר בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כלו, אפילו לא הכניס אלא מקצת, משום דחס מקצתו חס כלו. (רבנו פרץ) הגה: ונוהגין כסבא ראשונה.

וכל אסור שמבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים. ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים⁹, צריך לתן שם מים צוננים, וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים,

¹ רי"ף, רמב"ם, תוספות, רא"ש, רשב"א, ריב"ש ור"ן.
² הב"י הסביר ע"פ רבנו חיים, שכל מחלוקת ר"ת ורש"י הינה בכמה בטל מין בשאינו מינו מהתורה. (ואין הבדל בין טעם כעיקר לביטול מבשאי"מ) אך הר"ן הסביר שהמחלוקת היא בכמה בטל טעם של מין בשאינו מינו (טעם כעיקר), אך בממשות מבשאי"מ, כל עוד יש טעם אינו בטל מהתורה, לכו"ע. עוד יש לציין שלכו"ע, מבשאי"מ בבב"א הוא דאורייתא כל עוד הוא נ"ט. שכן ידרך ביטול אסרה תורה.

הנוב"י כתב שאף למ"ד טעם כעיקר דאורייתא, היינו דוקא באיסורי לאו שיש בו מלקות.
³ שזרוע איל-הנזיר מתבטלת עם כולו, ואעפ"כ אינה אוסרת אותו. מי שסבר בס', לקח בחשבון את הבשר והעצמות, ומא"ד במאה, מחשב רק את הבשר.

⁴ לרש"י - פרס הוא 4 ביצים, והיינו ששיעור התערובת הוא 1/8. ולרמב"ם - פרס הוא 3 ביצים, ושיעור התערובת הוא 1/6.
⁵ ר"ת כתב שאם יש כבא"פ, אף האוכל כזית לוקח. אך לרמב"ם אף אם יש כבא"פ, צריך לאכול בפועל שיעור שיש בו כזית.

⁶ וכ"פ רמב"ם, רמב"ן ור"ן (ועיין בהערה לעיל בהסבר הר"ן)
⁷ במקור א הסביר שכמו שאל הנזיר מדאורייתא בטל ברוב, כך גם בחולין. מקור ב הוא אסמכתא בעלמא. ומקור ג מחזק את סברתו, שכן טעמו ולא ממשו אסור מדרבנן. (וחיבים להעמיד שמה שאסור בטעמו וממשו עד כבכא"פ, והרי יש הרבה יותר מרובא, היינו דוקא כאשר האיסור לא נמחה, אך אם נמחה, חד בתרי בטיל. מנחת כהן ופר"ח. דלא כעולה מהב"י)
⁸ וכ"פ בה"ג, ראב"ד ורשב"א.

⁹ במקור א הסביר שרק באיל-הנזיר בטל ברוב מהתורה משא"כ בשא"ס, אפילו בחולין. מקור ב הוא עיקר חילו. ואת מקור ג הסביר שמדובר בתערובת מין במינו. וטעמו וממשו היינו שהאיסור בעין ומכירו.
¹⁰ הר"י מאורליינש פירש שאסור היינו איסור דאורייתא. ורבנו חיים ביאר שהחילוק בין יש כבא"פ לאין כבא"פ הוא לענין מלקות. (ולשני הפירושים האחרונים איירי במין בשאינו מינו)

¹⁰ האו"ה כתב שאף בספק בב"ח של עוף מחמירים, והולך לשיטתו שעוף אסור מהתורה, אך לדין מותר. ש"ך. והט"ז כתב שיש להחמיר אף לדין גזירה אטו בשר בהמה.
¹¹ בעבודה זרה (סז) נחלקו האם אזלינן אחר השם (רבא) או אחר הטעם (אביי). הש"ך חלק על הרמ"א מכל וכל וכתב שלדין שמבשאי"מ דאורייתא עד ס', ודאי שהולכים אחר טעם, והשם אינו מעלה ולא מוריד. (ומה שפסקו הראשונים כרבא היינו בדבר שאינו תלוי בטעם, כמו דשיל"מ, יין נסך וטבל וכדומה).
עוד כתב הש"ך (ע"פ הרא"ש, הר"ן ועוד) שהאיסור של מבשאי"מ הוא אפילו ביבש, מטעם שחוששים שמה יבשלו ויאסרו מהתורה. דלא כאו"ה שאסר מטעם שיש לו תקנה שיכרינו ויוציאו.
¹² הלכה זו למד הרשב"א מהמובא בגמרא לשיטת רבי יהודה שמין במינו לא בטל, שכאשר מתערב מינו עם אינו מינו ומינו, אנו רואים כאילו מינו לא נמצא כאן, והשאר מתבטל בשאינו מינו. וממילא ה"ה לדין שפוסקים שמבשאי"מ דאורייתא. אך הש"ך הקשה על זה ואמר שמכיוון שהכל תלוי בנתינת טעם, אין בכוחנו לחדש היתר זה (וכ"פ רש"ל). אך הט"ז כתב שדברי הרשב"א נכונים, מכיוון שמיד בשעת הנפילה התבטל המין במינו ולא היה זמן לאינו מינו לתת טעם במינו לבדו. החת"ס פסק כש"ך, ושאף את הימינו צריך לנקות מהרוטב, שהוא אינו מינו.
¹³ וכ"כ סמ"ג. והטעם - כיון שראו חכמים להשוות מידותיהם, אבל במה שבה באקראי בעלמא כבסעיף הקודם, אזלינן לקולא. ר"ן. וכן - חסרון ידיעה הוא דעת שוטים ולא נחשב ספק. מרדכי. (הט"ז חילק בין מקרה בו יש איסור אלא שלא יודעים אם לשער בחלקו או בכולו (ככחל) - שבוה מחמירים. ובין ספק אם יש כאן איסור, ואם נאסור הכל יהיה אסור, שבוה - אם הספק הוא לכל האנשים נקל, ואם ליחידים נחמיר. נקוה"כ כתב שזה דוחק)
¹⁴ רבותינו הצרפתים, רמב"ן, ר"ן ורשב"א.
¹⁵ וה"ה עירו. אך בכבוש משערים בכל הכלי. תו"ח בשם או"ה.
¹⁶ דלא כב"ח שהתיר בדיעבד ע"י נתינת מים, אף ללא ס' (כיון שמהפריד האיסור כולו)

ויסירנו משם, דמאחר דאפשר להסירו הוי פאלו מכירו וצריך להסירו משם (הגהות מרדכי וארד).
אסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזר ולבטלו בששים נגד פלו, וכן לעולם.
אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (ארד) ועין לעיל סימן צ"ד.

סעיף ה :

נחלקו הראשונים האם שייד בבלוע (בן יומן) חניני, וכפי שכתב מרן- **אם ידוע כמה הוא האסור, כגון כף חדשה או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה פזית חלב, ואחר כך נער בה קדירה של בשר, אין צריך אלא ס' לבטל הפזית שבלעה.** ולא אמרינן גבי כלי חתיכה נעשית נבלה, אפלו אם נערו בו אסור- **אבל כף שנה ונת יומא, משערין בכלה.** (רשב"א) דכל מה שבלע נעשית אסור, ולא ידעין כמה בלע. **ויש מי שאומר שגם בזו אין צריך אלא ס' לבטל הפזית שבלע (רמב"ן).** הגה: והסברא ראשונה עקר, כמו שנתבאר לעיל גבי טפת חלב שנתפלה על הקדירה.
ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחדש, רק בין כלי חרס לשאר כלים ואומרים דבכלי חרס דאי אפשר להפריד האסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבלה, אבל לא בשאר כלים, (מרדכי) וטוב לחוש לחמרא ועין לעיל סימן צ"ב.

סעיף ו :

בגמרא (צח.) **ההוא פלוגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, אמר ליה אבוה: לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן? ועוד, האמר ר' יוחנן: חצי שיעור אסור מן התורה.** ופסק מרן- **פחצי זית של אסור שנתערב בהתערב, צריך ששים חצאי זיתי התר לבטלו.**

סעיף ז :

פסק מרן ע"פ הגמרא (צח.)- **ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם שנתבשלה עם אחרות, צריך ששים ואחת לבטל פליטתה.**

סעיף ח :

פסק מרן ע"פ הגמרא (צז:) - **כחל מתבטל בתשעה וחמשים.** הגה: כל האסורים הנוהגין בזמן הזה פלם

^א שמא פלט רק מעט בפעם הראשונה, ועכשיו יפלוט כולו. חכ"א.
^ב אך בכלי ישן (ביי) אמרינן חניני אף בשא"ס. ש"ך.
^ג לש"ך- המרדכי החמיר רק בכלי הבלוע מבשר ביי. אך לא שייד שגוף החרס ייעשה נבלה (אם אינו בלוע ביי).
^ד **לרמ"א וט"ז**- המרדכי אוסר את גוף החרס- אף אם הוא חדש. **למעשה:** באיסור בב"ח- בכלי חרס אין להקל לעולם. ובשאר כלים- **לרמ"א** אין להקל (ולט"ז דוקא אם הכלי ביי), **אך הש"ך** מיקל בהפס"מ אפילו ביי. **בשא"ס- לרמ"א**- אף בכלי חרס חדש יש להחמיר לכתחילה. (לש"ך ולט"ז אין מקום לחומרא זו, ויש להחמיר רק ביי) אך במקום הפסד, אף בכלי חרס ישן (ביי) מיקלים (תו"ח, אך הש"ך מיקל דוקא בשאר כלים).
[לשו"ע- בבב"ח אסור תמיד, ובשא"ס- מותר]
^ה והטעם: א. מכיוון שהיא בריה עשו לה היכר. **רמב"ם** [ומיירי בביצה שיש בה אפרוח]. ב. כי יש ביצים גדולות וקטנות ולכן הצריכו עוד אחת כדי לצאת מהספק. **רמב"ן**. ונפק"מ אם התערבה בתבשיל.
^ו ואפילו איסורי דרבנן. **רשב"א**. **דלא כרמב"ם** שסובר שאיסורי דרבנן שווים לכתחילה ומשערים אותם בחמישים ותשעה.
^ז ואיסורו מדרבנן. **או"ה**. (והר"ן סובר שאיסורו מדאורייתא)
^ח אך אם בטל טעמו, מותר. **ש"ך בשם תוספות ותו"ח**.
^ט **הט"ז** כתב שבשומן איסור שנייט, לכאורה אסור אף ביותר מסי, ותירץ שביש ס', אמרינן שמיסתמא לא נ"ט, אך אם נתן טעם

מתבטלים בששים, מלבד חמץ בפסח ויין נסדף, כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור), ובלבד שהאסור אינו נותן טעם בקדירה, אבל אם נותן טעם באותה קדירה, והוא אסור מצד עצמו, אפלו באלף לא בטל כל זמן שמרגישין טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא, אם אסורים מחמת עצמן אינן בטלים בששים (ארד) וע"ל סוף סימן ק"ה.

סעיף ט :

משנה בערלה (ב, ג) **הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה, כיצד? סאה ערלה שנפלה למאתים ואחר כך נפלה סאה ועוד ערלה או סאה ועוד של כלאי הכרם..**^ט

ופסק מרן ע"פ הרא"ש- **קדירה שיש בה נ"ט זיתים התר, ונפלו בה שתי זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של התר לבטל חברו.** וכן כ"ט זיתים של התר שנפל בהם פזית חלב, ובקדירה אחרת היו שלשים של התר ונפל לתוכו פזית של דם, ונתערבו בשוגג, מתר. וכל שכן בבי זיתים, אחד של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חברו (ארד).

סיכום סימן צט

סעיף א :

בגמרא (צח.) בעניין זרוע איל הנזיר) משמע שעצמות האיסור מצטרפות לאיסור ועצמות ההיתר מצטרפות להיתר.

בירושלמי (פ"ק דערלה) משמע שקליפי ערלה מצטרפים לבטל את הערלה.

ביישוב המקורות נחלקו הראשונים:^ב

לרמב"ן- הלכה כגמרא שלנו ולא כירושלמי.

ר"ש, רא"ש, רשב"א והגש"ד- הלכה כירושלמי, והגמרא שלנו אסמכתא בעלמא. (אך המוח שבעצמות מצטרף לאיסור)

ר"ן- בירושלמי מדובר בעצמות יבשות וקליפין שמצטרפות לבטל את האיסור. ובבבלי מדובר בעצמות רכות ויש להן מוח.^ג

הגש"ד בשם או"ז- לא מחשבים כלל את עצמות האיסור, אך עצמות ההיתר מצטרפות עם ההיתר.

ופסק מרן- **חתיכת נבלה שיש בה בשר ועצמות שנתפלה לקדרת התר, עצמות האסור מצטרפים עם ההתר לבטל האסור, ואין צריך לומר שעצמות ההתר מצטרפין עם**

אה"נ שאוסר אף ביותר מסי. ובסוף תירץ ע"פ האו"ה שדוקא דבר חריף לא מתבטל, אך שומן כן. (וה"ה יין וחומץ. פת"ש)
^ט בזבחים (עח.) **אמר ר"ל: הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן- פטור, א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו... שמע מינה- איסורין מבטלין זה את זה... ופליגא דרבי אלעזר. לרא"ש הלכה כר"ל. ולרמב"ם הלכה כר"א. ובימינו אין נפק"מ כיוון שכל הנידון הוא לגבי מלקות.**

^י ביבש ביבש וכן באיסורים שאסורים משם אחד לא אומרים שיבטל אחד את חברו. חו"ד.

^{יא} אך למא"ד חניני בשא"ס אסור במקרה זה. ט"ז. אך הש"ך תירץ שדין זה אף לשיטתם- א. לענין לח בלח בהפס"מ. ב. שהתערבו קודם שנודע התערבות.

^{יב} **רי"ו כתב בשם ר"א בן אסמעל** שבמבש"מ דאיסורא וליכא קפילא, לא מצרפים את עצמות ההיתר. (כיוון שיש חשש דאורייתא של טע"כ. אבי"א). ועצמות איסור מצטרפות לאיסור.
^{יג} וכ"פ ב"ח וש"ך.

^{יד} לפי שאינן בכלל אכילה אינן בכלל האיסור, ומאידך גיסא הבישול מבליע בהם ולכן הם מצטרפות לבטל. ט"ז.

באיסור שמן שנמלח, אין מצרפים את העצמות כלל- לא של איסור ולא של היתר. מהר"י הלוי.

ההתר, אבל המח שבעצמות אסור מצטרף עם האסור. וגוף הקדרה אינה מצטרפת, לא עם האסור ולא עם ההתר. הגה: ויש מחמירים שלא לצרף עצמות האסור עם ההתר לבטל (הגש"ד בשם אור זרוע) ובמקום הפסד יש לסמך אמקליו ומתיריו, כי כן עקר.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הר"ש והרא"ש- במה דברים אמורים שעצמות האסור מצטרפין עם ההתר, כשנפלה חתיכת הנבלה לקדרת התר פשהיתה חיה, אבל אם נתבשלה (תחלה) ואחר כך נפלה לקדרת התר, עצמות שבה מצטרפים עם האסור, לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה לבדה^א.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ הרשב"א- בשאר אסורים, חוץ מבשר בחלב, חתיכה הבלועה מאסור מצטרפת לבטל האסור. הגה: ואין נוהגין כן, כי קצמא לן בכל אסורים חתיכה נעשית נבלה, כדלעיל סימן צ"ב.

סעיף ד:

בגמרא (צז:) אמר רבי חנינא: כשהן משערין, משערין ברוטב, ובקיפה, ובחתיכות, ובקדרה; איכא דאמרי: בקדרה עצמה, ואיכא דאמרי: במאי דבלעה קדרה.

עוד בגמרא (צח.) ההוא כזיתא תרבה דנפל בדיקולא דבשרא, סבר רב אסי לשעוריה במאי דבלע דיקולא, אמרי ליה רבנן לרב אסי: אטו דהיתרא בלע, דאיסורא לא בלע? רש"י, רא"ש ורי"ף- משערים האיסור וההיתר כמו שבא לפנינו. כיון שהוא איסור דאורייתא ואין אנו יודעים לשערוב.

רמב"ם- משערים באומד יפה את מה שבלעה הקדרה בדופנה (ולא במה שהתאדה).

רשב"א- במבשאים (דאורייתא) כרש"י. ובמין במינו (דדרבנן) כרמב"ם. וכתב הב"י שגם רש"י וסיעתו יודו לחילוק זה.

ופסק מרן- משערים ברטב ובקיפה (פרוש הדק דק של בשר ונתבלין המתאסף בשולי קדרה) ובחתיכות. ומשערין ההתר והאסור כמו שפא לפנינו, אף על פי שהיה בהתר יותר מתחלה ונתמעט בבשולו ונבלע בקדרה. והני מלי במין בשאינו מינו, אבל אם הוא מין במינו משערין גם במה שבלעה הקדרה, ועומד בדפני הקדרה. ומשערים זה באומד יפה, ורואין אותו כאלו הוא בעין, אבל מה שפלה ואבד מחמת האור אינו מצטרף, שזה פלה לגמרי.

סעיף ה:

בביצה (ד:) משמע שאין מבטלים איסור לכתחילה. וכ"פ הראשונים. לראב"ד זהו איסור תורה ולתוספות הוא איסור דרבנן. (וכ"פ הרמ"ע מפאנו. ואף הראב"ד יתיר בשוגג. ש"ך)

בגיטין (נד) תניא: נפלו (אגוזי פרך, שמפאת חשיבותם אינן בטלים לעולם מדרבנן. רש"י) ונתפצעו, אחד שוגג ואחד מזיד- לא יעלו, דברי ר"מ ורבי יהודה. רבי יוסי ור' שמעון אומרים: בשוגג יעלו, במזיד לא יעלו. (וקי"ל כר"י ור"ש. ב"י)

בסמ"ג כתב שצריך המורה לשאול האם התוסף היתר אחר שנפל האיסור, שאם הוסיף, אין הם נחשבים לבטל האיסור. אך הטור חולק וסובר שלא צריך לשאול- כי אם הוסיף בשגגה- מצטרף, ואם הוסיף במזיד- נחשוש שמא ישקר כשנשאל אותו^ה.

ופסק מרן- אין מבטלין אסור לכתחלה. ואפלו נפל לתוך התר שאין בו שעור לבטלו, אין מוסיפין עליו התר כדי לבטלו. עבר ובטלו, או שרבה עליו, אם בשוגג, מתרי.

ואם במזיד, אסור למבטל עצמו, אם הוא שלו, וכן למי שנתבטל בשביליו. ואסורים למכרו גם כן לישראל אחר, שלא יהנו ממה שפלטו^ו (א"ר). ולשאר כל אדם, מתרי. (רשב"א בשם רמב"ם)

הגה: ונדקא שנתערב גבש בגבש, או אפלו לח בלח למאן דאמר שאין אומרים בו חתיכה נעשית נבלה, כדלעיל סי' צ"ב. אבל חתיכה שבלעה אסור, לא מהני שנתוסף אחר כך ההתר, דהא אמרינן בה חתיכה נעשית נבלה. (דרכ"מ בשם רש"י)

ויש אומרים דאפלו^ז במקום דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה לא מהני ההתר לבטל, אלא אם נתוסף קדם שנודע התערבות, אבל אם נודע התערבות קדם, לא מהני מה שנתוסף אחר כך. ולפי זה, הנה צריך החכם המורה לבטל אסור לחקר אם נתוסף ההתר לאחרי שנודע (א"ר). ולא נהגו כן^י.

סעיף ו:

בביצה (ד:) אמר רב מתנה: עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן... והא קא מבטל איסורא לכתחלה, ותנן: אין מבטלין איסור לכתחלה! הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן מבטלין. ולרב אשי דאמר: כל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן לא בטיל, מאי איכא למימר? הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה, הכא מקלא קלי איסורא. בבכורות (כז.)- תרומת חוץ לארץ מבטלה ברוב.

^א וראסור אפילו לשיטתו שלא אומרים חני"נ בשא"ס, מכיוון שלא יודעים כמה בשר נבלע בעצמות. פרישה.
^ב הרשב"א הסכים לשיטתם, והוסיף שאף אם אנו רואים שהאיסור נשאר בעינו ורק ההיתר התמעט יש לאסור, כיון שבעשה זו אין בהיתר כדי לבטל האיסור, דלא כדמשמע מרש"י.
^ג שהרי טעם החומרא שלהם כיון דהוי איסורא דאורייתא. ב"י.
^ד הרש"ל כתב שאין אנו יכולים לדעת כמה בלעה הקדרה. ולכן אין להתיר אף במין במינו. ט"ז וש"ך.
^ה הב"י הסביר שמחלוקתם היא האם אמרינן חני"נ בשא"ס. הדרכ"מ הקשה, שא"כ, הטור היה צריך לומר שבבב"ח צריך לשאול. ולכן תירץ: א. רק במזיד אמרינן חני"נ. ב. יש לחלק אם נודע התערבות קודם הריבוי או אחרי. (וכ"כ או"ה) ג. יש לחלק בין מקרים בהם אמרינן חני"נ לבין אלו שלא. (כמבואר ברמ"א)
^ו הט"ז ביאר שכל המחלוקת היא רק במקרה שלא אומרים חני"נ (כגון בשא"ס או בבב"ח מיד כשנפל האיסור)- שלסמ"ג חוששים שירבה במזיד. ולטור לא חוששים שירבה במזיד. אב"א.
^ז הש"ך כתב שלשו"ע צריך לחקור בבב"ח.

^א בס' פ"ד מבואר שאם אין כוונתו לבטל את האיסור- (כגון לתקן הדבש) מותר. הט"ז כתב שהיינו דוקא כשא"א בענין אחר. ולפרמ"ג- אף אם אפשר בענין אחר יש להתיר אם הוא טרחה.
^ב טועה בדין נקרא שוגג. ט"ז. (דלא כרש"ל שכל שהתכוון לרבות- נקרא מזיד) השואל את התלמידים- נחשב מזיד. פת"ש.
^ג ואע"פ שאין אדם חוטא ולא לו, כאן אסור כי האנשים לא מחשיבים זאת כאיסור, וכן מחשש שמא יאמר לגוי לבטלו. ב"י.
^ד ומיירי שהוא משלם יותר מגוי. שאל"כ מותר למכור לו. ש"ך.
^ה במקום שאסור לו- אסור גם לב"ב. אך במקום שבו האדם שביטלו בשבילו לא ידע מכה- מותר לו, דהוי שוגג. רש"ל.
^ו ואף במקום שנעשה חני"נ יועיל לשיטתו אם ריבה קודם שנודע. אך הש"ך חלק על חילוק זה וכתב שיש לחלק רק בין שוגג למזיד. רעק"א כתב שהמיקל בלא נודע בשא"ס בהפס"מ אין מזחחים אותו. (המנח"י היקל בלח בלח בהפס"מ בלא נודע)
^ז הכוונה שלא נהגו לחקור אף פעם. ש"ך. (-מכיוון שאחזוקי איסורא לא מחזקינן) דלא כלבוש שהבין שדברי הרמ"א נסובים רק על הי"א. הרש"ל החמיר לחקור תמיד. והט"ז כתב שיש לחקור רק כשידוע שהתוסף היתר ולא ידוע מתי.

נחלקו הראשונים בדין ביטול איסור דרבנן לכתחילה:

רבנו שמחה, רמב"ם (ע"פ הגהו"מ) ו**רשב"א** (ע"פ הטור) - איסור לערב לכתחילה שום איסור דרבנן כדי לבטלו, אך אם נפל מעצמו מותר להרבות עליו כדי לבטלו.

ר"י, ראב"ה ורמב"ם (ע"פ הגמ"ר) - איסור דרבנן שיש לו שורש בתורה איסור לבטל. אך אם אין לו שורש מהתורה מותר לבטלו (אף בידיים).

רא"ש - אין לבטל שום איסור דרבנן לכתחילה. (כפי שנראה מסוף הגמרא בביצה) ותרומת חו"ל היא קולא מיוחדת.

ופסק מרן - **איסור של דבריהם, אין מערבין אותו בידיים כדי לבטלו. ואם עשה כן, במזיד, איסור. אבל אם נפל מעצמו, ואין בהתר כדי לבטלו, מרבה עליו ומבטלו.** הגה: ויש אומרים דאין לבטל איסור דרבנן או להוסיף עליו, כמו באיסור דאורייתא. וכן נוהגין, ואין לשנות. (רא"ש, ת"ה, הגש"ד ואו"ה).

איסור שנתבטל, כגון שהיה ס' פנגדו, ונתוסף בו אחר כך מן האיסור הראשון, חוזר ונעור ונאסר, לא שגא מין במינו לא שגא מין בשאינו מינו, לא שגא יבש לא שגא לח, לא שגא נודע בינתים או לא נודע בינתים. (הגש"ד). פזית חלב שגפל למים ונתבטל בס' ואחר כך נפל מן המים לקדרה של בשר, מתר, אף על פי שאין בבשר ס' נגד החלב, שהרי נתבטל במים (אר"ד). וכל פיוצא בזה.

סעיף ז:

בעבודה זרה (לג:)- **תני רב זביד בר אושעיא: הלוקח קנקנים מן הגויים, חדשים- נותן לתוכן יין, ישנים- נותן לתוכן ציר ומורייס לכתחלה... רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא, אזל רמא ביה חמרא, ואפילו הכי לא חש לה למילתא (למגזר שכרא אטו חמרא דשכרא מבטל ליה לטעמיה דחמרא. רש"י), אמר: אקראי בעלמא הוא.**

הרשב"א הסביר שההיתר לתת שיכר בכלי הבלוע מיון נסך הוא משום שנבלע בכלי רק איסור משהו, וכיוון שמדובר בקנקנים גדולים, היין לא ייתן טעם בשיכר. אך הרא"ה והר"ן כתבו שההיתר הוא דוקא ביין, משום שהשיכר מפיג את טעמו.

ופסק מרן ע"פ הריב"ש בשם הראב"ד - **אם נבלע איסור מעט לתוך כלי בשר, אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע התר, מתר להשתמש בו לכתחלה, כיון שהאיסור מעט ואי אפשר לבא לידי נתינת טעם, ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם, מתר להשתמש בו לכתחלה, ואפלו בכך יומו, לפי שאי אפשר לבא לידי נתינת טעם. אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מעט כקערה וכיוצא בה, איסור להשתמש אפלו בשפע, גזרה שגא ששתמש בה בדבר מעט ויבא לידי נתינת טעם.**

סיכום סימן ק

סעיף א:

במשנה (צו:)- נאמר שגיד הנשה שהתבשל עם הגידים- אם אינו מכירו כולם אסורים. והסבירה הגמרא שזה משום שהוא בריה.

1. בגמרא (קב:)- **אכל צפור טהורה, בחייה- בכל שהוא** (משום אבר מן החי), **במיתתה- בכזית** (ולכא לחיובי משום בריה דכשנבראת לא היה עליה שם נבלה. רש"י), **וטמאה, בין בחייה בין במיתתה - בכל שהוא.**

2. במכות (טז:)- **ריסק** (מיעד וכיתת וביטלן מתורת בריה. רש"י) **תשעה נמלים ואחד חי והשלים לזכית לוקה שש.**

3. במכות (יז:)- **בריית נשמה חשיבא, חיטה לא חשיבא.** בירושלמי תרומות (פ"י ה"ה) **דג טמא שכבשו עם דג טהור כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשרה זוז ביהודה שהן חמש סלעים בגליל דג טמא צירו אסור, והיינו אחת מתשע מאות וששים הווי ר' יוסי ב"ר בון בעכברא חד לאלף^ד.**

מצאנו בראשונים כמה הגדרות לבריה:

1. שאסורה מתחילת ברייתה. רש"י ור"ן.

2. שיהיה שלם. רי"ף, רשב"א ור"ן.

3. בריית נשמה. ר"ן ואו"ה.

4. כל דבר שאם יתחלק אין שמו עליו. תוספות ורא"ש.

ופסק מרן - **בריה, דהיינו כגון נמלה או עוף טמא, ויגיד הנשה, ואבר מן החי, וביצה שיש בה אפרוח וכיוצא בהם, אפלו באלף לא בטלי. ואין לו דין בריה, אלא אם כן הוא דבר שהיה בו חיות³, לאפוקי חטה אחת של איסור. וכן צריך שיהא דבר שאיסור מתחלת ברייתו¹, לאפוקי עוף טהור שנתבל ושור הנסקל. וכן צריך שיהיה דבר שלם⁴, שאם יחלק אין שמו עליו, לאפוקי חלב. וכן צריך שיהיה שלם².** הגה: ועקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד, והוא פרחב ד' אצבעות, ואם הוא שלם מקרי בריה. (אר"ד).

סעיף ב:

במשנה (צו:)- **חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות, בזמן שמכירן- בנותן טעם, ואם לאו- כולן אסורות, והרוטב בנותן טעם.**

בגמרא (צט:)- **והלכתא- אין בגידים בנותן טעם.**

ופסק מרן - **דבר שהוא בריה שנתבשל עם ההתר, אם אינו מכירו הכל איסור, והרטב בנותן טעם^ה. ואם מכירו, זרקו. והאחרים והרטב צריך שיהיה בהם ס' פנגדו, חוץ מגיד הנשה שאין טעמו אוסר, דאין בגידים בנותן טעם. אבל שמו אוסר^ו, וצריך ששים פנגדו להתייר הרטב. לפיכך ירד שנתבשל עם גידו, אם מכירו זרקו, וכל השאר מתר, אם**

^ד רוב הראשונים (רי"ף, רמב"ם, תוספות, רא"ש ור"ן) פסקו דלא כירושלמי. דלא כר"ש ורשב"א.

^ה חילוק זה נבע מתוך הקושי, שיש בדברים שאסורים מתחילת ברייתם ואעפ"כ בטלים (כמו ערלה וחלב). ולכן הצריכו שהדבר יהיה איסור כשם עצם (כאבר מן החי) ולא כתיאור כללי של איסור (כערלה).

^ו חומרת בריה היא מדרבנן, והחמירו בה משום שהתורה אסרתם אף בפחות מכזית. ולכן כשיש ספק אי הוי בריה (או ראוי להתכבד או דבר שבמניין) הולכים לקולא. אך אם הדבר ודאי בריה ורק ספק אם היא אסורה- אין מקילים. ט"ז בשם או"ה.

^ז וחלב לא נכלל בכך, כיון שאינו מקובץ במקום אחד כבריה. ר"ן. והרא"ש והתוספות חולקים ומחשיבים זאת כבריית נשמה.

^ח ודוקא בדברים שאינם נטלי"פ. ש"ך. דאלי"כ א"צ ס'.

^ט כ"פ רי"ף רמב"ם רא"ש ועוד ראשונים. דלא כר"מ שסובר שדין השומן כדין הגיד.

^א בהל' חנוכה כתב מרן שאין להרבות על מותר השמן אף אם התערב מעצמו. ושגא הוקצה למצוותו חמיר. וצ"ע. ש"ך.

^ב בע"ז (לו.) רבי יוחנן אמר שהמערה יין נסך מהחבית לבור- ראשון ראשון בטל. **לדעת הראב"ד** הלכה כמותו במקרה שהאיסור נימוח בהיתר. **התוספות, רמב"ן, רשב"א ור"ן** חלקו עליו, וסברו שהאיסור חוזר וניעור. **ולדעת המרדכי** הלכה כמותו אם היתה ידיעה בנתיים. (א"כ התערובת היא לח בלח. או"ה) וכ"פ הש"ך- שבהפסי"מ ניתן להתייר בתערובת יבש ביבש מין במינו אם נודע בינתיים. משום שכל הגזירה היא משום נתינת טעם, וביבש ביבש מין במינו אין לגזור.

^ג **הטור** חלק על היתר זה, משום שסבר שאם גזרו על כלי שאנב"י אטו כלי ב"י, ק"ו שיאסרו בכלי משתמשים בו בכמות גדולה אטו כלי משתמשים בו בכמות קטנה. וכ"פ הלבוש, ב"ח וש"ך. (הט"ז) התייר רק כאשר יש תרתי לטיבותא- א. נבלע איסור משהו. ב. הכלי כבר פגום.)

יש בו ס' כנגד שמונא. ואם אינו מפירו, כל החתיכות אסורות. ואם יש בקדרה ס' כנגד השמן, מתר הרטב; ואם לאו, אסור. ואם נמוח הגיד ואינו נכר, צריך גם כן ס' כנגדו. (רשב"א)

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - קדרה של מרק שפול שם ברירה ונאבדה, אסור הכלי.

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - ירקות מבשלות שומצאו בהם ג' תולעים, הירקות אסורים; אבל מי השלקות, מסננו ומתרים. וכן הבשר, ירחצנו ויבדקנו ומתיר.

סיכום סימן קא

סעיף א:

במשנה (ק.) נאמר שחתיכה של דג טמא שהתערבה בחתיכות - אם אינו מכירה - אסורות כל החתיכות. וביארה הגמרא שהטעם הוא משום שהיא חתיכה הראויה להתכבד בה לפני האורחים.

כל הראשונים פסקו כמשנה זו, פרט לרי"ף שנראה מדבריו שאף חה"ל בטלה אא"כ היא מאיסורי הנאה.

ופסק מרן - חתיכה הראויה להתכבד דינה כברייה, דאפילו באלף לא בטלה. ואפילו אם היא אסורה בהנאה, כיון שאם תתבטל היתה מתרת וראויה להתכבד. הגה: ואפילו אינה אסורה רק מדרבנן, אינה בטלה (רמב"ם). ואם הוא ספק אם ראויה להתכבד או לא, אזלינן לקלא (אר"י) אפילו היא אסורה מדאורייתא.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הראשונים - אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד, אלא אם כן אסורה מחמת עצמה, כגון נבלה ובשר בחלב; אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאסור^א ולא היה בה ס' לבטלו, אפילו למי שסובר חתיכה עצמה נעשית נבלה אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד. הגה: ואפילו חתיכה שלא נמלחה, בטלה, דאין אסורה מחמת עצמה רק מחמת דם הבולע בה (או"ה). כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קלפה, בטלה, דהרי הקלפה אינה ראויה להתכבד. (הגש"ד).

סעיף ג:

נחלקו הראשונים בהגדרת חתיכה הראויה להתכבד^ב:

רשב"א ורי"ף - דוקא חתיכה שראויה לכבד בה עכשוו אורח - להוציא חתיכה חיה או תרנגולת בנוצתה ואפילו בהמה שלמה.

^א ולדין שמחמירים באיסור דבוק להצריך ס' כנגד כל החתיכה הדבוקה, אין להתיר אא"כ יש ס' כנגד הירך. ש"ך.

^ב שאע"פ שאין בו טעם - התורה אסרתו. ש"ך. ובתורת הבית היקל אף כשיש רוב כנגדו מכיוון שלעולם לא יבוא לנתינת טעם ובטל ברוב מהתורה. והט"ז היקל כך במקום של ספק אם יש ס'.

^ג ודוקא כשא"א ע"י סינון. ש"ך.

^ד כ"כ תוספות רא"ש ורי"ף. מהגמרא בע"ז (עד.) האומרת שחה"ל של בבי"ח לא בטלה.

^ה אך אם היא ודאי חה"ל ויש ספק אם היא אסורה, לא בטלה.

^ו רבותינו הצרפתים, רא"ש, רשב"א, ר"ן, סמ"ג ותרומה. (והטעם משום שאין האיסור שבלוע בחתיכה ראוי להתכבד) דלא כראב"ה שכתב שאף חתיכה שנאסרה בבליעה אוסרת בחה"ל. (וי"ל שאסור רק כשיש בקליפה כדי להתכבד. ש"ך)

^ז גבינה של גויים או גבינה שהועמדה ע"י איסור והן ראויות להתכבד: לב"ח אסורות, מכיוון שנולדו באיסור. ולט"ז מותרות משום שנאסרו מגורם חיכוני. ולנקה"כ - בגבינת גויים האסורה

ר"ש, רא"ש וטור - אף אם החתיכה צריכה תיקון נחשבת חה"ל, והעיקר שתהיה אפשרות לכבד בה אורח מפאת גודלה וחשיבותה.

ויש מהראשונים (הובא בשע"ד) שסוברים כדעת הרשב"א, אך מסייגים את ההיתר ואומרים שכאשר החתיכה לא נמלחה או שלא נטלו טלפי הבהמה אינו נחשב מחוסר מעשה והוי חה"ל.

ופסק מרן - תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות, בטלה, שהרי אינה ראויה להתכבד לפני האורחים כמות שהיא. ואף על פי שאחר שנתערבה הסירו הנוצה^א. וכן לא חשיבה ראויה להתכבד אלא אם כן היא מבשלת. וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי, לא חשיבה ראויה להתכבד, שאין דרך לתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי. ויש חולקים בכל זה. הגה: וכן נוהגין, מלבד תרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול^ב, דנוהגים בה שהיא בטלה (מרדכי וש"ד). וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן. אבל אם כבר נחרכו, חשיבי חתיכה הראויה להתכבד, אפילו לא נמלחו עדין. ואפילו כבש שלם אינו בטל (הגש"ד). מיהו רגלים של עופות, מלבד רגלי איו (זרכ"מ), וכן רגלי בהמה דקה במדינות אלו, לא חשיבי כלל, ובטלים. ראש של עופות אינו חשוב, ובטל (אר"י).

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ הגש"ד - שמן הפנתא אינו ראוי להתכבד. אבל עור שפון איו מקרי ראוי להתכבד. ואינו בטל (או"ה"י).

סעיף ה:

פסק מרן ע"פ הטור בשם ר"י - קרקבן וכן שאר בני מעים, אינם ראויים להתכבד. (ע"פ נדרים נד - בני מעיים אוכליהו לאו אינשי)

סעיף ו:

בזיר (נא:) בעי רבא: נמלה שחסרה, מהו? שיעורא גמירין לה והא חסר, או בריה גמירי לה והאיכא? (ספק זה לא נפשט)

בתוספתא תרומות - חתיכה שנתערבה בחתיכות, אפילו באלף, כולן אסורות, ואם נימוח הרי זה בנותן טעם.

השע"ד כתב שיש מצריכים שרוב הבריה תתרסק כדי לבטלה. אך הרשב"א כתב שאע"פ שהספק לא נפשט, בחה"ל ובריה דרבנן מקילים.

בהגש"ד כתב בשם מהרא"י שאם התמעט מהבריה מעט ע"י בישול אין זה נחשב מיעוט.

ופסק מרן ע"פ הרא"ש - הא דברייה וחתיכה הראויה להתכבד לא בטלי, דוקא בעודם שלמים, אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנאבדה צורתן, בטלי, דתו לא חשיבי. ואפילו אם נתרסקו לאחר שנתערבו עם היתר. ואפילו לאחר

לעולם משום גזירה הוי חה"ל, ובגינה שהועמדה ע"י איסור, כיוון שהאיסור הוא גורם חיכוני לא הוי חה"ל. ע"פ שירת הים.

^א ואפוקי בב"ח שהכל היתר ורק עכשוו הופך להיות גוף האיסור.

^ב והכל לפי הזמן והמקום כראות עיני המורה. אחרונים.

^ג וכן נחלק דעת ר"ת שכתבו בשם שהתיר תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות. (אך בשע"ד ומרדכי הבינו אחרת, כדלהלן)

^ד אם נעשתה חה"ל קודם שנודעה הטריפה אינה בטלה. רדב"ז.

^ה וכן חתיכה שאינה מנוקרת אינה חה"ל, דאיכא טרחה. נוב"י.

^ו אך בזרכ"מ כתב שאין להקל בכך, שהרי אף באיסורי הנאה ובכבש שלם אמרינן חה"ל. ועיין בנוב"י שניסה ליישב דבריו.

^ז וכתב שם שאם נחתך העור אינו חה"ל. ואין להקל בכך משום שעיקר הכיבוד שמכבדים בו הוא ע"י שחותכים אותו לרצועות דקות. ט"ז. ובנקה"כ כתב שיש להקל בכך משום שאין מכבדים בו בכל חתיכה אלא בכמה חתיכות ביחד.

^ח אך אם נחתכה חתיכה גדולה לשנים ועדיין היא חשובה, נחשבת חה"ל. ט"ז. דלא כרש"ל שכתב שבטלה חשיבותה.

סיכום סימן קב

סעיף א:

בביצה (ג): ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה... וספיקא אסורה. ואם נתערבה באלף- כולן אסורות.. דהוי דשיל"מ, וכל דשיל"מ אפילו באלף לא בטיל".

לר"ת, רי"ו וטור- אם התערב דשיל"מ באינו מינו- בטל. אך לראב"י חומרת דשיל"מ היא בין במינו ובין בשא"מ. רבינו ירוחם כתב שכל דבר שנצרך זה לזה כמו מים ומלח בעיסה נחשב מין במינו, וכשאחד מהם אסור התערובת נחשב דשיל"מ.

ופסק מרן ע"פ הטור- כל דבר שיש לו מתירין, כגון ביצה שנולדה ביום טוב, שראויה למחר, אם נתערבה באחרות, בין שלמה בין טרופה, אינה בטלה אפילו בא"ל. ואפילו ספק אם נולדה ביום טוב, ונתערבה באחרות, אסורות. ואם נתערבה בשאינה מינה^ט, בטלה בס". הגה: מיהו אם לבנו פה מאכל, או נתנו בקדירה לתקן הקדירה, כגון שמלאוה בתרנגולת, אינה בטלה^א (הגש"ד וא"ד) וע"ן בא"ח סימן תקי"ג.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א- יש מי שאומרי' שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר עתיד לבוא על כל פנים, או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד, אבל דבר שאינו בידו, ואינו ודאי שבא המתיר, אינו בדין דבר שיש לו מתירין. לפיכך, ביצה של ספק טרפה שנתערבה באחרות, אינו בדין דבר שיש לו מתירין, לפי שאין המתיר בודאי ואינו בידו^י.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ הרשב"א- כלי שנקאס בבליעת אסור, שנתערב באחרים ואינו נכר, בטל ברב ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו, וכל פיוצא בזה^י.

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ רוב הראשונים^{טו}- יש מי שאומר דלא שני' דבר שיש לו מתירין היכא שהמאכל מתקלקל.

שנודע התערבת (הגש"ד לאפוקי או"ה). והוא שנתרסקו שלא במתפון לבטל האסור, אבל אם נתפון לכך, אסור למרסק, אם הוא שלו, וכן למי שנתרסק בשבילו. ואין חלוק בין נתערבו במינם או שלא במינם (ממשמעות רשב"א ושע"ד ולאפוקי או"ה^א).

סעיף ז:

פסק מרן ע"פ רא"ש ור"ן- אם נחתכה חתיכה אחת, אין תולין לומר של אסור נחתך, ומתבטל, ויהיו כלן מתרות, אלא אותה שנחתכה בלבד מתרת ממה נפשך, אם היא של אסור, אף כלן מתרות^ב. ואם אינה של אסור, הרי היא מתרת. ואפילו נחתכו רבן אין תולין לומר שהאסור מהרב שנחתכו, אלא כל הנחתכות מתרות והשלמות אסורות.

סעיף ח:

בעבודה זרה (מ). ומעשה בגוי אחד שהביא גרב של חתיכות ונמצא סימן באחת מהן, והתיר רשב"ג את הגרב כולו! תרגמה רב פפא: כשחתיכות שוות. א"ה, מאי למימרא? מהו דתימא ניחוש דלמא אתרמי, קמ"ל.

ופסק מרן ע"פ הגה"מ בשם או"ז- קרקבן שנמצא נקוב, ונתערבה אותה תרנגולת עם אחרות, מדמין שמן שפקקבן לשמן התרנגולת של מקום חבור הקרקבן, ואם דומים לגמרי, מכשירים האחרות. וכן כל פיוצא בזה.

סעיף ט:

פסק מרן ע"פ תה"ד- ראש כבש שנמצא טרפה, ולא נודע מאיזה כבש הוא, והקיפו הראש לצוארו של אחד מהכבשים ונמצאו החתיכות דומות ומכונות יפה, יש לסמך על זה להתיר האחרות.

של ס"ס כי ניתן לומר שאין כאן איסור חדש כלל, ועל המהר"ם קשה, שהרי התבואה נותנת טעם במים, וטעמא לא בטיל. וזאלינן בתר שמא. ש"ך.

^א עיין בס"י הקודם ס"ו. והט"ז הוסיף ע"פ הר"ן שהטעם להתיר דשיל"מ באינו מינו הוא משום שבשני מיני היתר מודים חכמים לרבי יהודה שמין במינו לא בטיל. ודשיל"מ עתיד להיות מותר. ^ב ולענין ביטול איסורים (שאינם דשיל"מ) נחשב מבשאי"מ. ט"ז.

^ג ואין חולק על כך. ש"ך. ^ד האחרונים דנו בדין דשיל"מ שלא יותר לגמרי, כמו ביצת טרפה שנולדה ביו"ט והתערבה. יש שאסרו ויש שהסתפקו בכך. ^ה הרא"ה חלק על הרשב"א, וסבר שנחשב דשיל"מ, ועוד שנחשב שהאיסור ניכר ואינו בטל, מכיוון שיכול להגעילו. ומהרי"ל גם סובר כמותו מטעם שהגעלה היא הוצאה מועטת.

^ו הש"ך הכריע לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה. ובהפסד מרובה יש להשהות הכלים שלא יהיו בני יומם. הב"ח החמיר בנוסף להוציא כלי אחד מתוך התערובת. (הט"ז) כתב שאין להשהות כלים אלו זמן מרובה בלא להכשירם, מחשש שמא יבוא לערב את כל התבשילים שיתבשלו בכל הכלים יחד)

^ז ר"ת, רשב"א ור"ן. דלא כרמב"ם (ע"פ הבנת הב"ח) שסובר שלא מתחשבים בכך שהתבשיל מתקלקל ונחשב דשיל"מ.

^א ואין זה דומה לדשיל"מ ששם מתירים אם נתערב שלא במינו, ששם טעם האיסור הוא שלא רצו לתת לך לאכול דבר שתוכל לאוכלו אח"כ בהיתר, וכשהתערב דשיל"מ במבשאי"מ לא נקרא על שם דבר האסור אלא על שם התערובת. תו"ח.

^ב אם יש שישים. או"ה. ^ג שיש לומר- כל שנשתנה מקדמותו מן הרוב הוא. הגש"ד. ^ד ואף על גב דמדאורייתא חד בתרי בטיל, דכתיב- אחרי רבים להטות - אחמור רבנו, הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן- לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול. רש"י.

^ה מתוך כך העלה הרמ"א את הדין שכתבו הגש"ד. אך בדרכ"מ כתב שמדברי הטור בשם ר"ת נראה שסובר שאף דברים שבאים לתקן את המאכל נחשבים מבשאי"מ. ^ו וכל זה לענין תבשיל. אך לענין טלטול כלי וכדומה, שיכול לטלטל היום וגם מחר, הטלטול של היום נחשב דבר שאין לו מתירין ומותר. פת"ש.

^ז דשיל"מ שהתערב, ואח"כ פירש אחד מהתערובת- יש שהחמירו שנחשב דשיל"מ, ויש שהתירו מדין כל דפריש מרובא פריש.

^ח ואפילו בספק איסור דרבנן. ט"ז. בטעם היתר שתיית שכר ספק חדש, כתב המהר"מ שהוא משום שהוא בטל בס". ואין להתיר מטעם ספק ספקא- ספק ישן וספק השריש קודם לעומר, שדשיל"מ אסור אף בס"ס. (דלא כר"ן שמתיר ס"ס בדשיל"מ) אך הרא"ש כתב שיש להתיר בסוג כזה

הגה: הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל, הינו דוקא אם האסור בעין או שיש עדין מממשות האסור בתערובת, אבל טעמו, בטל (טור וארז, דלא כר"ן שאוסר).

וכן אם אין אסורו מחמת עצמו, בטל. ולכן חתיכה שלא נמלחה תוך ג' ימים, אף על פי שיש אומרים דמקרי דבר שיש לו מתירין (רי"ף) הואיל ומתרת לצלי, אפלו הכי בטלה, דאין אסורה אלא מחמת דם הבלוע בה (תרה"ד).

כל אסור שלא היה נכר קדם שנתערב, הוי בטל אף על פי שהוא דבר שיש לו מתירין (ארז).

מי שגדר מדבר אהד ונתערב אחר כך, לדידה מקרי דבר שיש לו מתירין (או"ה, רמב"ם ור"ן), דהא אפשר לשאל על נדרו.

דבר שיש לו התר וחוזר ונאסר, כגון חמץ בפסח, לא מקרי דבר שיש לו מתירין (מרדכי בשם רבנו חיים). ויש חולקין בזה (רמב"ם). ולא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא אם כן התר למי שנאסר, אבל אם נשאר לאחד לעולם אסור, אף על גב שמתר לאחרים כגון המבשל בשבת, לא מקרי דבר שיש לו מתירין (רי"ו בשם הרמ"ה).

סיכום סימן קג

סעיף א:

משנה בע"ז (סה:) זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם אסור, כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר, כגון חומץ שנפל ע"ג גריסין.

ובגמרא (סה:) דתניא: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך - כל הראויה לגר קרויה נבילה, שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה.

ופסק מרן - כל דבר שטעמו פגום, אינו אוסר תערובתו. ואפלו אין טעמו פגום מחמת עצמו, שבפני עצמו הוא מטעם ומשבת, אלא שפוגם תערובתו, מתר. הגה: מיהו דברים החשובים כפרה או פיוצא בה, אם אינן פגומים בעצמן אף על פי שפוגמין התבשיל, אינן בטלים אפלו בארץ (ארז).

סעיף ב:

בעבודה זרה (סה:) אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתחין, נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור.

וכ"פ הרמב"ם והרשב"א, והוסיפו שה"ה אם פוגם ולבסוף השביח אסור.

הגהו"א כתב שדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם - אוסר.

ופסק מרן - פגם זה אין צריך שיפגם לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפלו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו. ויש מי שאומר (רשב"א), דהינו דוקא כשנתערב אסור מעט עם התר מרבה, אבל אסור מרבה לתוך התר מעט, ואפלו

^א הש"ך כתב שטעם של דשיל"מ לא בטל. אך הט"ז כתב שיש לחלק בין טעם שניתן במכוון לתבשיל, כדלעיל, ובין טעם שנפלט מתוך דשיל"מ בטעות, והאיסור הוצא לבחוח (או נימוח. פרמ"ג)

^ב הש"ך כתב שכל הפוסקים חלקו על הרמ"א בדין זה, ואף מתרה"ד משמע להיפך (שכתב שטעם ההיתר הוא מכיוון שלא הותרה לדבר שנאסרה אליו). מכיוון שסוף סוף יש היתר לאיסורו. וכן פסקו האחרונים. (ובשו"ת פני אריה כתב שאין בחתיכה שלא נמלחה דין דשיל"מ, מכיוון שהוי מבש"מ)

^ג וכן מפורש בנדרים נט.

^ד וכ"פ רש"ל.

^ה חומץ פוגם גריסים רותחין ומשביח את הצוננים. רש"י.

^ו ובפגומים בעצמם בטלים ברוב. דלא כר' שם טוב פלכו שסובר שאף בפגומים אוסרים, ונטל"פ מותר רק באיסור הבטל בס'.

יש אומרים שבריה, אע"פ שהיא סרוחה אינה בטילה. ויש שכתבו שאף דשיל"מ סרוח אינו בטל. פת"ש.

מחצה על מחצה, אין אומרים נותן טעם לפגם מתר, עד שיפגם לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשות של אסור, אלא טעמו בלבד, אפלו אסור מרבה והתר מעט, מתר אם פוגם קצת. ויש מי שחוכך (פי' מקנה להחמיר, ואוסר) לומר שאם הגדיל האסור מדתו של התר עד שהוא משביח יותר כשאכלו בגדל מדתו ממה שהיה פוגם בהפסד טעמו, אסור, עד שיפסל מלאכל אדם (ר"ן).

במה דברים אמורים, שפוגם מתחלתו ועד סופו, אבל אם השביח ולבסוף פוגם, או פוגם ולבסוף השביח, אסור.

הגה: יש אומרים אף על גב דהאסור (נותן טעם) לפגם והמאכל מתר, מפל מקום הקדירה אסורה, ואם בשלו בה אחר כך תוך מעט לעת תבשיל שהאסור הראשון נותן בו טעם לשבת, נאסר התבשיל השני אם לא היה בו סי' נגד האסור הראשון. אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף, ותחבו אחר כך הפך לתבשיל שני שהוא גם כן פוגם, לא נאסרה הקדירה. וכן בדבר שאין לו טעם כלל, כגון היורה שמתכין בו הדבש, אף על פי שיש שם רגלי הדבורים, לא נאסרה היורה וכל פיוצא בזה. (ארז).

סעיף ג:

בעבודה זרה (סה:) אמר ריש לקיש; נותן טעם לפגם שאמרו, לא שיאמרו קדירה זו חסרה מלח יתירה מלח, חסרה תבלין יתירה תבלין, אלא השתא מיהא הא פגמה. ופסק מרן ע"פ ביאור רש"י - אפלו אין כח באסור לבדו לפגם אלא על ידי דבר אחר שמסיעו, כגון שנפל אסור לקדירה שיש בה מלח או תבלין מרובין ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באסור לפגם, אפלו הכי מתר.

סעיף ד:

בעבודה זרה (לח-לט) אומרת הגמרא שאין לחוש לאסור שמן ודבש של גויים משום 'איערובי', מכיוון שהתערובת פגומה.

לרש"י - כוונת הגמרא היא על עירוב יין, ומכאן שיין פוגם שמן ודבש. אך לרמב"ם הכוונה על עירוב בשר, ומכאן שבשר פוגם שמן ודבש.^א וכן נראה מהמרדכי בשם ר"י.

ופסק מרן - שמן ודבש של עובד כוכבים, אף על פי שהם מבשלים, מתרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו, וכן לדבש. הגה: ויש אומרים דבשר אינו פוגם דבש עצמו, רק משקה הנעשה מדבש (מהרי"ל) ובמקום שאין הפסד גדול, יש להחמיר.

בשר או חלב^ב ביין, הוי לפגם, ומת. (הגהות אשר"י).

סעיף ה:

בעבודה זרה (עה-עו) למאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי גויים דאסור רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב חייה בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא,

^א כ"כ רש"י. והרשב"א והר"ן הביאו ראיה לכך מקדירה שאינה בת יומא שנחשבת נטל"פ ובודאי אינה פוגמת התבשיל כל כך.

^ב אך בשעת פגמו מותר. ש"ך. והפר"ח אוסר.

^ג ככל קדירה שאינה בת יומא שאסורה לבשל בה לכתחילה.

^ד דהוי נ"ט בר נ"ט. או"ה. והט"ז כתב שיש להתיר הקדירה אף אם תחב כף הבלועה מאיסור שפוגם את התבשיל, ואח"כ בישל בקדירה תבשיל שהאיסור משביחו, כיוון שהוי נטל"פ ונ"ט בר נ"ט. אך נקוה"כ כתב שהרמ"א יאסור משום שמצריך ג' נ"ט.

^ה אך קשה מכיוון שבמצאיאות דבש ובשר ביחד משובחים!

^ו כשמערבים איתם תבלין ובצלים הם משביחים.

^ז מהרי"ל - משקה הנעשה מדבש אינו משביח בשר, אך דבש ממש משביח בשר. (מוכח שסובר כרש"י, ובשר נטל"פ אף בשמן. ש"ך)

^ח י"א שהכוונה בצרי, וי"א בקמץ. וי"א ששניהם נכונים. פת"ש.

בְּכָל הָאֲסוּרִים חֲתִיכָה נַעֲשִׂית נְבִלָה (ד"ע). וְעֵינַי לְעִיל סִימָן צ"ב. וּבְמִקּוֹם הַפֶּסֶד יֵשׁ לְהַתִּיר בְּכֹהֵי גִּוְנָא בְּשָׂאֵר אֲסוּרִים בְּכָל עֵינָן, רַק שְׂיָהִיהָ מַעֲתָ לְעַת מְזִמָּן בְּשׂוֹל הָאֲסוּר.

סיכום סימן קד

סעיף א:

בעבודה זרה (סח-סט) ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא, אסוריה רב לההוא שיכרא... אמר רבא... לא ידענא מאי טעמא דרב, אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור, ולית הלכתא כוותיה, אי משום דקסבר: נותן טעם לפגם מותר, ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח. איבעיא להו: נפל לגו חלא, מאי? א"ל רב הלל לרב אשי: הוה עובדא בי רב כהנא, ואסור רב כהנא. א"ל: ההוא אימרטוטי אימרטט (לחתיכות דקות קטנות ושרץ איסורו בכעדשה כטומאתו וחיישינן דלמא בולע חתיכות שרץ בהדי חומץ. רש"י)... והלכתא- אידי ואידי בס'. (משום שחוששים שמא העכבר משביח בחומץ ובשכר. רי"ף ורא"ש)

ופסק מרן- עכברא דדברא נותן טעם לשבח הוא, שהרי עולה על שלחן מלכים^ה.

אבל עכברא דמתא, מספקא לן אם משביח בשכר וחמץ, או אם הוא פוגם. ולפיכך, אם נפל לשכר או לחמץ, בצונן, והסירו שלם, אם לא שיה בתוכו מעת לעת, מתר. אבל אם היה רותח, או אפלו צונן ושהה בתוכו מעת לעת, בין שהסירו שלם, בין שנחתך לחתיכות דקות ויכול לסננו במסננת בענין שלא נשאר ממנו בתוכו כלום, בין שנמוח בתוכו לגמרי ונעשה כלו משקה ולא נשתיר ממנו שום ממשות, נתר על ידי שיהא ששים בהתר כנגד העכבר. ואם נחתך לחתיכות דקות, והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החמץ במאכל עב, הכל אסור ואין שם בטולי, דחיישינן שמא יפגע בממשו של אסור ולא ירגיש. הגה: ודוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו, אבל בשאר אסורין אין לחוש^ט (כך משמע בארד).

סעיף ב:

לדעת הרמב"ם, הרשב"א ורבותינו הצרפתים כל הספק בעכבר שנפל למשקה שמא הוא משביחו הוא דוקא בחומץ ושכר (שמפאת חריפותם טעמו של העכבר משביחם) אך בשאר משקין ודאי פוגם. אך מדברי הרא"ש נראה שהחשש הוא בכל משקה.

ופסק מרן- אם נפל ליין ושמן או לשאר משקין, פוגם בודאי ואין צריך לו לבטל פליטתו. הגה: ולפי זה, אם נפל לשמן נמי דינא הכי. ויש מחמירין בשמן ואפלו אם הוא קשה לפנינו, אם שפכו מדי יום ויום שמן בקדרה ויש לספק שמא העכבר היה שם כשערו עליו שמן רותח, הכל אסור^ב, אפלו

^א הר"ן חלק על מקרה זה, וסובר שאם כן בכל איסור נחשוש שמא יפגע בחצי שיעור האסור מן התורה. והא"ה חילק בין משקה שאפשר לסננו ולכן כל עוד לא סינן הוי כדשיל"מ. ובין מאכל שכל אופן מותר. (ואף במשקה יש לחלק. כמ"ש רמ"א)
^ב מח' שרצים המטמאים. ובשאר שרצים שיעורם בכזית. פת"ש.
^ג משום שחילת ברייתו הוי כעדשה ונחשב בריה ולא מתבטל.
^ד משא"כ בשא"ס. דרכ"מ. אך הבי"ט סבר שכל עוד האיסור ניכר בתערובת אלא שא"א לבררו, אסור, אף בשא"ס. וכ"פ הט"ז.
^ה כך הבין הבי"ט. ומהטעם שכתב הרמב"ם- שיון ושמן (ודבש) צריכים להיות מבושמים, משמע שבשאר משקים אסור. רש"ל.
^ו וכן משמע מתשובת גאון שהביא, שהחשש הוא גם בשמן. וכ"פ האגור.

^ז ולא נחשב כחם לתוך צונן, משום שהשומן נימוח ונוגע בעכבר ונאסר, ומתערב עם שאר השומן. וכן משום שלאחר העירוי נשאר השומן רך ונאסר מדין כבוש. דרכ"מ. ואם העכבר רק נכבש בתוך השומן הרך סגי בס'. אך אם עירו- לא מועיל ס'. תו"ח.

דלאו נותן טעם לפגם הוא. מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. נחלקו הראשונים בהגדרת קדרה שאינה בת יומא- תרומה, ר"י ורשב"ם- אחר מעת לעת. (והכי סוגיין דעלמא. ב"י)

רש"י, ר"ת ור"ן- כל ששהתה הקדרה לילה שלם ללא תבשיל נחשבת פגומה.

בעבודה זרה (עה): נאמר שאם השתמשו בדיעבד בכלי גויים ללא הטבלה- מותר. לר"ן ורמב"ם הטבלה היא ניקיון, ומכאן שטיחת איסור שעל הקדרה נפגמת כשאינה בת יומה. אך לרשב"א אין טיחה נפגמת, אלא רק טעם בלוע (והטבלה היא טבילה במקוה).

ופסק מרן- כל קדרה שאינה בת יומא חשיבה טעמה לפגם, ואינה אוסרת. ונקראת בת יומא כל זמן שלא שהתה מעת לעת אחר שנתבשל בה האסור, וכיון שעבר עליה מעת לעת אחר שנתבשל בה האסור אינה נקראת בת יומא. ואם בשל בה כשאינה בת יומא, התבשיל מתר דהוי נותן טעם לפגם. והוא שתהיה מודחת שלא יהא שמן על פניה, שאם לא הדיחה, אסור, והרי היא כחתיכת אסור שלא נפגמה. ויש מתירין אפלו בשל בה קדם שהדיחה. הגה: ואם יש ס' נגד מה שדבוק עליו, לכלי עלמא שרי מאחר דהקדרה אינה בת יומא. והכי נהוג (או"ה).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ האגור בשם המרדכי- יש מי שאומר, שאם שמוי פלפלין בקדרה של אסור שאינה בת יומא, הכל אסור, דחורפיה משיא לה לשבח.

סעיף ז:

התרומה כתב שאם חיממו מים בסיר שבושל בו איסור תוך מעליע, מונין את המעליע מחימום המים, מכיוון שאין במים ס' לבטל טעם האיסור שבקדרה.

והסמ"ק כתב להתיר, מכיוון שלא התערב גוף האיסור במים.

הבי"ט כתב שבשא"ס ודאי שאין להחמיר, אך בבב"ח יש להחמיר אא"כ הכלי עבר לינת לילה קודם חימום המים. שיש לצרף את הסוברים שלינת לילה פוגמת ואת סברת הסמ"ק.

ופסק מרן- קדרה שהיא בלועה מבשר וחלב שנתבשלו בה ביחד או בזה אחר זה, וקדם שעבר לילה אחד החמו בה מים, חשיבה בת יומא עד שתשהה מעת לעת משעה שהוחמו בה המים.

הגה: אבל אם עברה לילה, מתר. וכן אם עברה לילה בין בשול בשר לחלב, אף על גב דאחר כך החמו המים מיד, נמי דינא הכי. והוא הדין בכל האסורים לפי מאי דקיימא לן

^א דלא כרש"ל הסובר שמכיוון שיש ממשות על פני הקדרה, גם הבלוע בקדירה לא נפגם.

^ב דוקא בבישול. ש"ך. כי בצונן אין דבר חריף מפליט. מחצה"ש. במקרה זה לא ברור שהבי"ט מודה. ש"ך. ולענין מעשה כתב הש"ך שאף בבב"ח חימום המים נחשב כשא"ס. כיוון שכבר נאסר. ואם מקילים בשא"ס יש להקל אף בבב"ח.

^ג אף מועט, שיש לצרף את סברת הסמ"ק עם סברת האומרים שאין חני"נ בשא"ס. ובמקום הפסד מרובה יש להתיר אף ללא לינת לילה, כסוברים שאין חני"נ בשא"ס. ש"ך.

^ד בגמרא חילקו בין עכברא דדברא שעולה על שולחן מלכים ובין עכברא דמתא. הבי"ט הסיק מכך שעכברא דדברא בכל אופן משביח את השכר. אך הש"ך כתב שאע"פ שמשמע מהגמרא שעכבר השדה טוב לאכילה בפנע"צ, לא ברור שבתערובת הוא נטלי"ש, וכן משמע מהראשונים שלא חילקו בכך.

^ה כל המקרים שכתב מרן כתובים בטור, ומקורם במרדכי והגהו"מ. פרט למקרה בו נימוח העכבר לגמרי, שמקורו בדברי הרא"ש והר"ן בשם גאון.

סיכום סימן קה

סעיף א:

בגמרא (צז:)- **כבוש הרי הוא כמבושל**. בגמרא לא בואר שיעור הכבישה, ונחלקו הראשונים בעניין זה: **רא"ש בשם ריצב"א**- מעת לעת.¹

מרדכי בשם ר"ת וראב"ה- גי' ימים.²

יש שכתבו כי אין נחשב כבוש א"כ כבשו בחומץ או ציר, אך **הרא"ש והמרדכי** לא פירשו כן.³ אלא שבחומץ⁴ וציר כתב **הרא"ש** שכל שאם יניחנו על האור ירתיח, נחשב כמבושל.

ופסק מרן- **אסור שנסרחה עם התר מעת לעת בצונן**, **מקרי כבוש**, ו**הרי הוא כמבושל ונאסר בלו**. **אבל פחות מפאן**, **בהדחה סגי**. הגה: וכל מקום דאמרינן כבוש כמבושל, אפלו מה שחוץ לכבישה אסור, דעל ידי הכבישה שלמטה מפעפע למעלה, כמו בבשול. (מהרי"ש) ויש מקלין במה שבחוץ (אר"י). וספק כבוש אסור⁵, מלבד בבשר עם חלב דאזלינן לקלא, דמן התורה אינו אסור רק בבשול ממש (או"ה ור"ש"ל). **ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חמץ, אם שיהה כדי שייתנו על האור וירתיח ויתחיל להתבשל, הרי הוא כמבושל**; ובפחות משעור זה, לא נאסר אלא כדי קלפה. ועין לעיל סימן ע' מדין בשר שנפל לציר.

סעיף ב:

בשבת (מ:)- שמע מינה: **כלי שני אינו מבשל**.

בגמרא (ח:)- **השוחט בסכין של גויים- רב אמר: קולף, ורבה בר בר חנה אמר: מדיח... ומר (רב) סבר: בית השחיטה רותח!**

לכו"ע כלי שני אינו מבשל. אך נחלקו הראשונים האם יש בכוחו להפליט ולהבליע, וכפי שפסק מרן- **חם של כלי ראשון שהיך סולדת בו, מבשל ואוסר בלו**. **אבל חם של כלי שני אינו מבשל**. ויש אומרים שגם כן אינו מפליט ואינו מבליע (ר"י וי"א ברשב"א). ויש אומרים דמכל מקום הוא מפליט ומבליע⁶, ואוסר כדי קלפה (רשב"א ורבנו חיים כהן). וראוי לחוש לזהר בדבר לכתחלה, אבל בדיעבד מתר בלא קלפה, ובהדחה בעלמא סגי. ועין לעיל סימן ס"ח וצ"ב וצ"ה נתבאר דיני כלי שני וערי.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ המבואר בסימן צ"א ס"ד- **נפל אסור חם לתוך התר חם דכלי ראשון, או אפלו (סמ"ק) אסור צונן**

¹ הש"ך כתב שמדברי הרא"ש מוכח שחומץ דינו כמשקה רגיל, ותמה על פסק השו"ע.

² באו"ה מבואר שבשר שנשרה בכלי אסור מעלי"ע- נאסר. ותמהו עליו ה"ט"ז והש"ך, שהרי אחר מעלי"ע טעם האיסור נטלי"פ.

³ וכ"פ התו"ח. וכן פסקו התוספות והרא"ש, והוסיפו שאף אם יש בציר שומן היתר, אין האיסור מתפשט חוץ לרובט, שאין הנאסר אוסר אלא במקום שהאיסור בעצמו יכול להגיע.

⁴ הכוונה להתיר ספק כבוש, אלא שאין ידוע אם נכבש מעלי"ע. ה"ט"ז כתב שנראה להתיר ספק כבוש, שנעמידו על חזקתו הראשונה. אך נקוה"כ פסק כרמ"א, שהרי הורעה חזקתו.

⁵ הש"ך האריך להוכיח מהרבה ראשונים שכלי שני אינו מבליע ומפליט כלל. ולכל היותר מבליע כד"ק, ובודאי שאין לאסור כולו. **דלא כב"ח** שהחמיר שכל"ש מבליע ומפליט בכולו. אך ה"ט"ז החזיק בדעת הר"ש"ל (שביאר שכאשר האיסור או ההיתר הם עצמם הכל"ש, מבליע ומפליט ואוסר כולו) וכתב שרק במקום הפסד גדול ודבר חשוב ניתן להקל כשו"ע ורמ"א.

⁶ ולענין כלי ראשון העומד על האש ואין הידוי"ב כתב רש"ל להחמיר, כי עשו הרחקה לכל"ה. וכ"פ הש"ך [שאוסר עד כד"ק]. (וכשאינו עומד אצל האש אין להחמיר כלל. פת"ש)

יש' ב'שמן נגד כל העכבר; ואם לא ערו עליו, או שערו עליו וידוע שלא היה שם העכבר פשערו עליו, והשמן בא לפנינו פשהוא קשה וכן נמצא העכבר עליו, סגי ליה בנטילת מקום ולא מתקין אסור שמא היה השמן רך פשעפל שם וכבוש הוי כמבושל, דמתר מכל ספק ספיקא, ספק נפל שם פשהיה קשה, ואם תמצא לומר פשהיה רך, שמא נתקשה קדם שעור כבישה. (רא"ש, הגה"מ ואו"ה)⁷

ובמקום שהשמן מאוס לאכלי, אסור להדליקו גם כן בבית הפנסות, משום הקריבהו נא לפחתך (ר"ן בשם גאון) ובמקום הפסד גדול יש לסמוך אדברי המקלין.⁸

סעיף ג:

לעיל הובא מקרה שבו נפל עכבר לשכר ואסרו רב.

הסביר רב ששת כי טעם האיסור הוא משום שאע"פ שהעכבר נטלי"פ בשכר, כיוון שהתורה אסרה לאוכלו, זהו חידושו, שאע"פ שהוא נטלי"פ אוסר. אך כפי שהובא לעיל, רבא הסביר הסבר אחר בדעת רב (או שנטלי"פ אסור, או שעכבר בשכר נטלי"ש).

ממהר"מ, רא"ש ושע"ד עולה כי אין לחלק בין איסורים המאוסים לבין שאר איסורים, ובכל אופן צריך ס' לבטלם.⁹ אך לרשב"א וסיעתו- בדברים המאוסים מספיק ביטול ברוב.¹⁰

ופסק מרן- **דברים המאוסים, שנפשו של אדם קצה בהם, כנמלים וזבובים ויתושים שפל אדם בודל מהם למאוסן, אפלו נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו, אם ההתר רבה עליו, מתרים. ומכל מקום כל שאפשר לבדק ולהעביר במסננת, בודק ומסנן. מיהו בחלא ושכרא, יש לחוש כמו בעכבר. (ע"פ רש"ב"א).**

⁷ מתשובת הרא"ש משמע שעכבר שנמצא בשומן, ניתן להתיר רק אם השומן קשה ויש בו ס' כנגד העכבר, ובנוסף יש להצריך נטילה סביב העכבר. אך הדרכ"מ התקשה בגרסא זו, שאם יש ס' אז יש להתיר אף בשומן רך, ואם השומן קשה לא צריך ס' אלא רק כד"נ. ולכן כתב שיש ט"ס בתשובה ויש להתיר בשומן קשה ע"י נטילה, ובשומן רך ע"י ס'.

⁸ באו"ה התיר אף אם יודעים שנפל שם בעוד השומן רך, כיון שאמרינן שהוקשה קודם שיעור כבישה. אך הדרכ"מ חלק עליו.

⁹ דהיינו שאין ס' בשומן נגד העכבר. ט"ז.

¹⁰ סובר כדעת מרן. אך ה"ט"ז הסביר שרמ"א החמיר בכל המשקין. ה"כ"פ רש"ל ובי"ח. אך הרמ"א (סי' ק"יז) כתב שהמנהג להקל.

¹ ריב"ש, ר"ן, מרדכי וסמ"ג.

² ואע"פ שהתורה אסרה לאכול שקצים, הני מילי בפנע"צ, אך אם התערבו ברוב כשר, בטלים מכיוון שהם נטלי"פ. רשב"א.

³ כפי שמצאנו לענין בב"ח שנאמר שכל עוד נשרו ביחד כולי יומא' לא נאסרו. ומשמע שבשאי"ס אסור.

⁴ כדן קנקני גויים שכדי להכשירם צריך לשרותם ג"י וכבכ"פ.

⁵ מרדכי בשם רש"י, והגהו"מ בשם הרא"ש, וכ"פ הרשב"א.

⁶ וכן מבואר בשביעית שורד שכבשו בשמן קיבל טעם וחייב ביעור.

אסור על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרטב, ולא נער הקדרה ולא פסה אותה, אינו אוסר אלא כדי נטילה. אבל אם היא ברטב, לרש"י (פלה ולר"י) אפלו מקצתה, או אפלו פלה חוץ לרטב ונער או פסה הקדרה, הרטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכלו.

סעיף ה:

פסק מרן ע"פ הרשב"א^ט - במה דברים אמורים, שאין הצלי אוסר אלא כדי נטילה, בירך עם גידו וכיוצא בו, דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה; אבל גדי שמון שצלאו בחלב, אם אין בכל הגדי ששים כנגד כל החלב שבו, אסור לאכל אפלו מראש אָזוּ, שכיון שהוא שמון מפעפע בכלו. אבל אם הוא כחוש, אף על פי שאין בו ס' כנגד כל החלב שבו, אינו אוסר אלא כדי נטילה, שהחלב של בהמה כחוש, כחוש הוא בטבעו, ואינו מפעפע. ואפלו חתיכת האסור כחוש וחתיכת התר שנגצית עמה שמנה, האסור מפעפע בכלה. וכל דבר שיש לו פעפוע שגפול למקום ידוע מהחתיכה בצלי, אף על פי שיש בחתיכה ששים לבטל האסור, צריך נטילת מקום^י. הגה: וכל מבשל בלא רטב, או אפיו, דינו כצלי בכל דבר (דרכ"מ בשם מרדכי ורשב"א). ויש אומרים דאין אָזוּ בקיאיין איזה מקרי כחוש או שמון, ויש לאסר בכל ענין עד דאָכא ס' (הגש"ד והגהו"מ). ואפלו אָכא ס', צריך נטילת מקום (אָר"ד), והכי נהוג. ודוקא באסור חלב או שאר אסור דשָׂדָּ בּוֹ שְׁמֻנִית, אָבֵל באסור דלא שָׂדָּ ביה שְׁמֻנִית, והוא בּוֹדָאֵי כחוש, אינו אוסר רק כדי נטילה. (ב"י).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - דבר שיש לו פעפוע בצלי, אם היה אָחַד חֵם וְאָחַד צוּנוֹ, התחתון גובר. לפיכך אם נפל חם על צונו, אינו אוסר אלא כדי קליפה. ואם נפל צונו על חם, אם אין בהתר ס' כנגד האסור, הכל אסור.

סעיף ז:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - הא דחתיכת אסור אוסרת חברתה בנגיעתה, דוקא פשאסורה מחמת עצמה, כגון נבלה או בשר בחלב^ב, אבל אם אין בה אסור אלא מה שבלע ממקום אחר, אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה, אפלו אם נצלו יחד^ג.

שלעולם אין חלב מתבטל בצלי אלא רק בבישול, דחיישינן שמא יהיה הרבה ממנו במקום אחד.
^א טור. ולמד כן במכל שכן מדין ריחא. (שההיתר הולך ומפטם לאיסור, והאיסור חוזר ומפטם להיתר, ואוסרו) ב"י. אך הט"ז כתב שיש להתיר בדיעבד, מכיוון שאף בריחא מותר בדיעבד.
^ב דלא כרבנו ברוך (ורמב"ם) שכאשר התבטל אין צריך נטילה. אך בדיעבד אם לא נטל ובישלו- אין לאסור. פת"ש.
^ג כ"כ הטור. דלא כרשב"א שסובר שלענין זה לא עשו בב"ח כנבלה ונחשב איסור בלוע.
^ד שאל"כ אין לך איסור קליפה לעולם, כי כל קליפה תאסור את הקליפה הסמוכה לה. רשב"א.
(ורש"ל פסק ששתי חתיכות שנצלו או נמלחו יחד אוסרות אחת את השניה אפילו באיסור שאינו שמון. ולא קיי"ל הכי. ש"ך)
והקשה הב"י על הטור, שהרי לעיל כתב שאף אם חתיכת ההיתר שמנה היא מפעפעת באיסור והאיסור חוזר ואוסר אותה. וכאן כתב שאע"פ שההיתר שמון אין האיסור עובר מחתיכה לחברתה! תירץ הדרכ"מ - באיסור חלב, כיוון שבטבעו מפעפע, כאשר חתיכת ההיתר שמנה היא 'מעירה' את החלב הכחוש לפעפע. משא"כ בשא"ס.
הב"ח תירץ - יש לחלק בין חתיכה שאסורה מחמת עצמה, ובין חתיכה שנאסרה מבליעה. וכן תירץ הש"ך.

לתוך התר חם, הכל אסור^א, דתתאה גבר על העליון ומחממו עד שמפליט בתחתון. ואין צריך לומר דהתר צונו לתוך אסור חם, שהכל אסור. אבל אם העליון חם והתחתון צונו, אינו אוסר אלא כדי קליפה, אפלו אם העליון החם אסור. הגה: וכל זה לא מירי אלא בחם כלי ראשון, כגון מיד שהסירו מן האש מניחו עם ההתר. אבל אם כבר מנח בכלי שני^ב, ואחר כך מניח ההתר אצלו או עליו, אינו אוסר קלל, דכלי שני אינו אוסרי, כמו שנתבאר (ר"ן).

ואם הניחה זה אצל זה, אם שניהם חמים מחם כלי ראשון, הכל אסור. ואם האחד צונו, ההתר צריך קליפה במקום שנגע (אָר"ד).

אסור שהניחו בכלי התר או להפך, אמרינן ביה גם כן דין תתאה גבר, כמו בב' חתיכות (או"ה^ה). וענין לעיל סימן צ"ד אם חתך בשר בספיין חולבת.

אסור לערות מפלי שיש בו שמון בשר לגר דולק שיש בו חלב או שמון אסור (מרדכי^ו), ובדעבד אין לחוש (אָר"ד).

סעיף ד:

במשנה (צו:) ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה. ובגמרא - אמר שמואל: לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. איני, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלבו - אסור לאכול אפילו מראש אָזוּ! שאני חלב דמפעפע; ובחלב אסור? והאמר רבה בר בר חנה... רבי יוחנן אמר: קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו! (1) ההוא כחוש הוה. (2) רב הונא בר יהודה אמר: כוליא בחלבה הוה - ושריא.

לדעת התוספות והרא"ש צליה אוסרת כדי נטילה, ולכן יש להסביר שאוכל עד שמגיע לכד"נ מהגיד.

הרשב"א חילק בין דברים האסורים מהתורה שצריך כד"נ (מספק, שלשיטתו נראה שגיי בקליפה), לדברים האסורים מדרבנן שמספיק קליפה.

לעומתם הרמב"ם ביאר בגמרא שאם יש ס' בגדי כנגד חלבו - מותר אף ללא קליפה. ואם אין ס', אסור כולו.

ופסק מרן - במה דברים אמורים, כשגפול לתוך התבשיל, מפני שהרטב מוליך פליטת האסור ומערבו בכל התבשיל. אבל אסור, בין חם בין קר, שגפול על הצלי שאצל האש, אינו אוסר אלא כדי נטילה, שהוא כעבי רחב אָצָבֵע. לפיכך, ירך שצלאו בגידו, או חתיכת אסור שצלאה עם חתיכת התר ונוגע זה בזה, צריך להסיר כדי נטילה סביב הגיד, וכן מן החתיכה מקום שנגעה בחתיכת אסור^ה. וכן אם נפל

^א ומירי ברוטב או צלי (או מליח) שמון. שבכחוש נאסר כד"נ. ש"ך. ואם הוציא מיד את ההיתר - אינו נאסר, כמו אם ניער וכיסה שמתבטל. חמו"ד.

^ב ואם הניחו מהאש על כלי היתר או להפך - נחשב כעירווי ואוסר כד"ק. ש"ך. (כיוון שעוד לא הונח בכל"ש)

^ג ואין חילוק בין גוש לאינו גוש. דרכ"מ. ורש"ל מחמיר. והאחרונים החמירו כדבריו. (ואורו הנשפך מהסיר דינו כנוזל. ש"ך)

^ד הרש"ל פסק להחמיר שאם האיסור חם אוסר כולו. וכתב (ט"ז) שיש להחמיר כן במקום שאין הפס"מ. אך הש"ך דחה דבריו.

^ה ורש"ל חולק וסובר שדוקא באוכל אמרינן תתאה ועילאה. אך בכלל - נאסר ואוסר ע"י חום - בין תתאה ובין עילאה. וכ"כ מהש"ך.

^ו והשווה זאת לדין טומאה וטהרה במסכת מכשירין. ונאסר משום שההבל עולה למעלה. ש"ך. ומחברו בניצוק. ט"ז.

^ז פרט לשמון הגיד, וחוטין וקרומות האסורים משום חלב שקיי"ל שאינם מפעפים, ואף ס' אין צריך. ב"י והרב המגיד.

^ח הגהו"מ כתבו בשם רבנו פרץ, שמה שהתירה הגמרא כד"נ הוא דוקא בכלי חרס שנטף עליו במקום אחד, אך באיסור הנוגע כולו זה בזה יש לאסור הכל. ולא קיי"ל הכי. ב"י.

^ט ע"פ הגמרא שבסעיף הקודם. ויש תבאר שרמב"ם החילוק הוא בין יש ס' לאין ס', ולא בין כחוש לשמון. ודלא כרא"ה הסובר

במה דברים אמורים, כשבלעה אסור שאינו מפעפע, אבל בלעה מן הדברים המפעפים בטבעו, כגון שמן, אוסרת חבורה בין בצלי בין בנוגעת זו בזו חס בחס, או בתחתונה חמה ועליונה צוננת, שהאסור הבלוע בעצמה מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה. הגה: וכל זה בב' חתיכות, אבל כלי שבלע אסור, אוסר התרי שנוגע בו אפלו באסור שאינו שמן (הגש"ד בשם ר"י מאבא ואו"ה).

סעיף ח:

נחלקו הראשונים בביאור הגמרא בכליה שנצלתה עם חלבה:

לרא"ש - הכליה נצלתה עם החלב שמעליה והקרום מפסיק ביניהם. ומכיוון שהקרום בלוע מחלב מועט מספיק קליפה. **לרי"ו** - הכליה נצלתה בחלב שבה או בקרום שעליה ולכן מספיקה קליפה. אך אם נצלתה עם החלב שעליה - אסורה. **הגה"מ** - לא קיי"ל כתירוץ זה, ולכן יש לאוסרה.

ופסק מרן - **כלי שא לאו בחלבו אינו אוסר אלא כלי קלפה, שהקרום מפסיק**. הגה: ויש אוסרים, וכן נוהגין ואין לשנות, ודינו כשאר חלב הנצלה עם בשר, ואם נתבשל כד הכלי נעשית גבלה וצריך ששים נגד פלה, והוא הדין בקרום שעל היוותרת (סמ"ק והגהות ש"ד).

סעיף ט:

בגמרא (צו:) מסופר על ירכיים שלא נוקרו מגיד הנשה, ונמלחו. רבינא אסר ורב אחא התיר. וכן הורה מר בר רב אשי. ומדברי שמואל - מליח הרי הוא כרותח כבוש הרי הוא כמבושל, מוכח שמליח נחשב כצלי רותח.

בסימן ע' ביארנו שלר"ן וסיעתו מליחה אוסרת כדי קליפה. (שרתיחת המליחה היא קלה), ולרא"ה - כדי נטילה. (כדין רותח דצלי) ולרמב"ם ורמב"ן - מליח אוסר הכל.

הרשב"א ביאר שלעניין חלב שמן, אין חילוק בין מליחה וצליה, וכמו שאסרנו בצליה (עד ס' נטילה) כך נאסור במליחה. אך הרמב"ן סובר שחום מליחה קל מצליה, ויש לאסור רק כד"ק.

ופסק מרן - **מליח שאינו נאכל מחמת מלחו, דינו כרותח ומפליט לאסור כדי קלפה אם הוא שמן הגיד וקנוקנות שבו. והקרומות, יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום**.
ואם הוא חלב ממש, צריך ששים לבטלו. ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן, אפלו בשמן הגיד וקנוקנות שבו, צריך ס' לבטלו, ולטל במקום שנוגע כדי נטילת מקום,

ולפחות קלפה. וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה. (רשב"א)

ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד, אם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב, אסורות ואין מצטרפין ביחד לבטל החלב, דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רטב. ואם אין ידוע אם נגע בכלן, כלן אסורות. ואם ידוע שלא נגע אלא באחת, ואין ידוע איזו היא, כלן מתרות, יחד בתרי בטיל, אפלו הן חתיכות הראויות להתפבד. (מרדכי בשם מהר"ם²)

הגה: ויש אמורים דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קלפה (רמב"ן, ראבי"ה ור' אפרים). ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר שמן לכחוש, נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בבשול (מהרי"ו, אר"ך והגש"ד), דאם אכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה, אזי הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאסור דבוק בה, מיהו אותה החתיכה שהאסור נגע בה צריך קליפה מעט (רשב"א ואו"ה). ואם אינו יודע איזה נגע, הכל שרי (שע"ד). ואם אין ס', הכל אסור. ואין לשנות המנהג. ואף על פי שיש בזה קצת קלא"ט אם היה האסור שמן ומפעפע, מכל מקום יש לסמוך בכי האי גונא אדברי המקלן וסבירא להו דאינו אוסר במליחה רק כדי קלפה, כדי שלא נצטרף לשער בין אסור שמן לכחוש, כי אין אנו בקיאים.

וכל זה באסור ששייך בו שמנונית, כגון חלב או ציר וכי האי גונא, אבל באסור שאין בו שמנונית כלל, כגון חמץ בפיסח, לכלי עלמא מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (דרכ"מ³). ועין בארח חיים הלכות חמץ פיצד נוהגין. ועין לעיל סימן ס"ד אם הקרומים או חוטים של חלב נמלחו עם בשר.

יש אמורים דבהפסד מרבה יש להתיר במליחה על ידי קליפה, אף על גב שצבר נהגו לשער כל מליחה בס', אפלו באסור כחוש; ויש לסמוך על זה באסור כחוש, שאינו אלא מנהג לשער בס' (מהר"ם פדוואה), אבל לא באסור שמן שמידינא צריך ס'.

סעיף י:

פסק מרן ע"פ המבואר בסימן ע' ס"ג - **במה דברים אמורים, כשהאסור וההתר שניהם מלוחים. ואפלו אסור מליח וההתר תפל. אבל אם ההתר מלוח והאסור תפל, אינו צריך אלא הדחה. ועין לעיל סימן ע'.** ויש אוסרין אם נוגעין זה בזה, ויש להקל במקום הפסד.

¹ הש"ך כתב שמהרשב"א (שהוא מקור הדין) נראה שרק אם האיסור הוא שמן אוסר את ההיתר. וכתב שאף לשו"ע נראה שצריך לומר ששניהם מלוחים, שאל"כ אין כח באחד להתרתיח חבירו ושהפיטום יעבור מההיתר לאיסור ובחזרה.

² הט"ז הקשה על השו"ע, שבסעיף ז' נראה שאיסור שמן מפעפע מחתיכה לחתיכה (רשב"א), וכאן פסק שלא (מהר"ם). ונקוה"כ כתב שמרן חש לחומרא לשתי השיטות.

³ בבדק הבית כתב שבארחות חיים בשם מהר"ם מבואר שאף אם נגע בכמה חתיכות, כיוון שאי"ש שיגע בכולן יחד, כל אחת שנגע בה החלב התבטלה. אך בשו"ע לא פסק כן.

⁴ וכתב שרבונו נתנאל הסתפק האם חלב מפעפע ללא רוטב. וכתב הב"י שפוסקים כמהר"ם דפשיטא ליה ועוד שהוא גדול ממנו.

⁵ אפילו של איסור שמן. ט"ז.

⁶ ובלבד שידוע שלא נגע ברובן. ש"ך.

⁷ והקולא היא: א. שמצרפים שאר החתיכות לבטל בס', למרות שאין בחתיכה שהחלב דבוק בה ס'. ט"ז. ב. אם החלב לא דבוק לשום חתיכה - מצטרפות כל החתיכות לבטלה, ולא מצריכים בכל אחד ס'. ט"ז וש"ך. ג. שלא מצריכים קליפה כשהתבטל בס'.

⁸ לבוש (והאחרונים דחו הסברו, כי ברמ"א מפורש להיפך).

⁹ ואע"פ שהמנהג שלא לחלק, באיסור דרבנן יש להקל. תו"ח.

ובאיסור דרבנן שמן - יש להחמיר להצריך ס' במקום שאין הפסד כלל. ש"ך.

¹⁰ ואע"פ שהרמ"א החמיר בסעיף ט שלא לחלק בין כחוש לשמן, היינו דוקא באיסור מצד עצמו. אך באיסור בלוע - מעמידים על הדין שיש חילוק בין כחוש לשמן. ש"ך.

¹¹ ואם התחתונה צוננת ועליונה חמה - אינה אוסרת כלל, שכן לא שייך דאדמיקר ליה בלע, אלא דוקא בגוף האיסור ולא בבלוע. ש"ך.

¹² ובעי קליפה. דרכ"מ. ובכלי הבלוע באיסור שמן - אפשר שאוסר עד ס'. ש"ך. אך הנוב"י היקל כמג"א, שאף בשמן אוסר כד"ק.

¹³ מכיוון שדוקא מאכל שיש לו מה לפלוט מגופו אזי הבליעה אינה הולכת ללא רוטב. אבל כלי שאין בו פליטה מגופו אזי יוצא שפיר מה שבלע. (ומנגד לא ייאסר ממאכל הבלוע באיסור לא מפעפע) ט"ז. אין כלי אוסר כלי ללא רוטב. ש"ך.

¹⁴ ועוד, שאף לטור יש לבדוק שלא נקרע הקרום. מהרא"י.

¹⁵ ר"א"ש, רשב"א, ורי"ו.

¹⁶ הב"י כתב שמהרמב"ם במקום אחד נראה שסובר שמליחה לא אוסרת כלל. וממקום אחר נראה שאוסר. ותיירץ - א. יש לחלק בין חלב האסור מדרבנן לחלב האסור מהתורה. ב. יש לחלק בין מליח הנאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו. ג. יש לחלק בין נמלחו אחד ליד השני (ללא נגיעה) ובין נמלחו יחד.

¹⁷ אבל אין צריך ס', משום שהם כחושים ועוד - שאסורים מדרבנן, ולכן אף לרמ"א מקילים בהם. ש"ך. (אם לא משום המנהג)

סיכום סימן קו

סעיף יא:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - זה שאמרנו באסור מליח והתור תפל, שאם הוא שמן אוסר עד שיהא בו ששים לבטלו, דוקא כשהיה האסור המליח למטה וההתר תפל למעלה, משום דתתאה גבר. אבל אם היה ההתר תפל למטה, והאסור המליח למעלה, אינו אוסר אלא כדי קלפה. הגה: ויש חולקין ואומרים דבמליח אין חלוק אם הוא למעלה או למטה (תוספות, רא"ש, סמ"ק, טור והגהות מימוני). והכי נהוג.

סעיף יב:

פסק מרן ע"פ המרדכי - גבינות שנעשו בדפוסים עובדי כוכבים, אף על פי שנמלחו בתוכן, מתירים. הגה: והוא הדין אם נמלח התור בשאר כלי אסור (רשב"א), ואפלו אינו מנקב (ד"ע דלא כאו"ה), דאין מליח פרוחם כל כך להפליט מן הכלי מה שבלע בתוכו. ודוקא בדיעבד, אבל לכתחלה, אסור. (מרדכי והגש"ד).

סעיף יג:

פסק מרן ע"פ הרא"ש והמרדכי - מלח או תבלין שהם בקערה של בשר, מתרי לתנם בחלב. הגה: והוא הדין אם היו בכלי אסור, דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלי, רק שהכלי הוא נקי ואין אסור דבוק בו (או"ח בשם הרא"ה). והמחמיר לכתחלה, תבא עליו ברכה (אר"ה).

סעיף יד:

פסק מרן ע"פ התרומה - מלח הבלוע מדם, כגון ממליחת בשר, ונתנוהו בקדרה, או שנתנו בקדרה בשר מלוח בלא הדחה, אם יש ס' כנגד המלח, מתיר. הגה: אף על פי שהמלח עדין נותן טעם בקדרה, מאחר שאין המלח אסור מחמת עצמו, אלא מחמת דם שבתוכו, דכל מקום שאין האוסר יכול לילך שם, אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו. (הגש"ד)

סעיף א:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - חתיכה שבלעה אסור ואין בה ס' לבטלו, שנפלה לקדרה, אינה אוסרת אלא לפי חשבון אסור שבה, שאם יש בה שבתקדרה מצרף עם החתיכה עצמה ששים כנגד אסור הבלוע בה, מתיר מה שבקדרה, אבל החתיכה עצמה אסורה, לפי שאסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי וכן עקר, ודלא כמו שכתב לעיל סימן צ"ב דאף אותה חתיכה מתרת. מה שאין כן בדבר הנבלל ונמוח, שאם נפל דם וכיוצא בו לתוך רטב של התור ואסרו מחמת מעוטו, ואחר כך נתרבה הרטב של התור עד שיש בין פלו ס' לבטל הדם פלו, מתיר, שהכל נבלל ונתערב. הגה: ולפי מה שנהגין לומר בכל האסורים חתיכה נעשית נבלה, אין חלוק בין דבר לח לדבר יבש אלא לענין זה דאם הנאסר כבר הוא דבר יבש ויש ס' כנגדו, החתיכה הנאסרת תחלה נשארת באסורה וצריך להסירה משם אם מכירה, ואם אינו מכירה בטלה אם אינה חתיכה הראויה להתכבד. ואם הוא דבר לח, הכל מתיר, מאחר דאכא ס' נגד מה שנאסרה תחלה. וענין לעיל סימן צ"ב וצ"ט.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדרה שיש בה ס' לבטל החלב, צריך לזהר שלא יסיר שום דבר מהקדרה בעוד חתיכת האסור בתוכה, דחישנין שמה תשאיר באחרונה בשעה שאין בקדרה ס' לבטל החלב. וגם לא יוציאה תחלה, שחלב שבה יאסר אותה. ומה תקנתה, יניחנה עד שתצטנן הקדרה. הגה: ולפי מה דקיימא לן חתיכה נעשית נבלה, מסיר החתיכה האסורה משם, והשאיר מתיר (ד"ע).

השניה, כיוון שחוששים שמא לא פלט כולו. הדרכ"מ תירץ שהטור סובר שכמו שאנו מתירים בטיפה שנפלה על החתיכה שאם ניער או כיסה מיד אף החתיכה מותרת - כך גם כאן. (מחלוקת הטור והרשב"א יסודה בחקירה האם חניינ ואפשר לסוחטו אסור קשורים זה בזה. אב"א, וכן נראה מה"ט"ז ביישוב דברי הטור)

^ט הנובי" פסק שבחתיכה שבלעה איסור שהוא מינו ע"י מליחה יש לומר שאפשר לסוחטו מותר. (א) הוי ספיקא דרבנן אם נפלט כולו. ב) לא ברור שבמליחה אומרים חניינ)

^ז ואע"פ שאפשר לתת לקפילא לטועמו אין להתירה, כיוון שכבר נאסרה אין להתירה כאשר אין בה טעם של איסור, אלא רק כאשר כל האיסור נפלט החוצה. ב"י ומיוחסות לרמב"ן.

^ח ומיירי מחתיכת בב"ח יבשה. דאילו בשא"ס או בבב"ח לח -

בטלים אף אם ראוי להתכבד (כיוון שאין איסורו מגופו). ש"ך.

^ז ואם נשארה חתיכת האיסור כבושה עם פחות מס' היתר, אוסרת. דלא כמי שרצה להתיר בזה. פת"ש.

^ז ולא נאמר שנאסרה מחמת מליחה ראשונה: א) מיירי בחלב כחוש. ב) בחלב דרבנן. ג) שהיה בחתיכה ס' כנגד החלב וקודם הבישול נחתכה. ש"ך.

^ז ואז אף החתיכה מותרת. ולא דמי לסעיף א', מכיוון ששם החתיכה נאסרה ואז התערבה, מה שא"כ כאן. ט"ז.

^א ולעולם המליח מבלע בתפל ואינו בולע ממנו. ובהגהות סמ"ק כתב שהטעם הוא - דדוקא ברתחת האור יש חלוק דמחמת האור אותו שהוא גובר מרתח את חבירו או מצנן אותו כי כן הוא דרך תולדות האור. אבל מחמת מליחה אין כח באותו שהוא תפל לבטל כח המליחה וכן אין כח במליח לעשות התפל מליח כי כן הוא דרך המליחה שאינה יכולה להתבטל כי אם ע"י הדחה. ש"ך.

^ב וכ"פ תוספות ורא"ש, אלא שנראה מהם שמותר אף לכתחילה. ודלא כראב"ה שאוסר אף בדיעבד אם הם ב"י.

^ג אף לכתחילה.

^ד ובמלוח צלול - הפת"ש רצה לאסור, אך הפרמ"ג כתב שאין כח במליחה להוציא את הבלוע בכלי, ומשמע שאפילו באיסור צלול.

^ה מחשש שמא נשאר שומן בקערה.

^ו הש"ר מקוצי וריב"א אסרו אף אם יש שישים כנגד המלח מכיוון שהמלח נותן טעם והדם נהפך להיות כמלח, וכל דבר שעביד לטעמא לא בטל. (דבר שעביד לטעמא לא בטל אפילו אם עיקר איסורו מדרבנן. או"ה)

^ז ואע"פ שלא אומרים חניינ בשא"ס לשיטת מרן, כאן איננו יודעים כמה דם בלע המלח. ב"י.

^ח הטור חלק על הרשב"א וסבר שאם אנו מצרפים את כל הקדרה לבטלו - למה שהחתיכה לא תותר? הב"י כתב שמדין כחל אנו למדים שאע"פ שהתבטל בס', אנו מצריכים ס' אף בקדרה

סיכום סימן קז

סעיף א"י:

נחלקו הראשונים בדין דגים וביצים שהתבשלו, ואחר ששפכם נמצא ביניהם דג טמא^א:

ריב"א- אסורים, שחוששים שמא כשעירה המים נשארו מעט דגים שנאסרו, וכשעירה פעם שניה, יאסרו את שאר הדגים.

תרומה- הדגים מותרים, משום שאף אם נאסרו, כשמערה אותם לשאר הדגים בטלים חד בתרי. אך בביצים אסור, מכיוון שאין רגילות לבשל הרבה ביצים שיהיה בהם כדי לבטל חד בתרי.

ר"ש- בין הביצים ובין הדגים מותרים, ש'איסורא ברובא איתיה', ומניחים שהדג הטמא נמצא עם רוב הדגים והתבטל.

פסק מרן ע"פ הסמ"ג- **המבשיל ביצים הרבה בקלפתו, לא יוציאם מהמים שנתבשלו בהם עד שיצטננו, או יתן עליהם מים צוננים לצננם ואחר כך יוציאם, משום דחשינון שמה ימצא באחת מהן אפרוח, ואם היה מוציא מהם קדם שיצטננו שמה ימצא היתה נשאר אותה שיש בה אפרוח עם האחרונות והיתה אוסרתו, לפי שלא היה נשאר שם ששים לבטלה.** הגה: ואם לא עשה כן, אלא ערה אותו לקערה ונמצא אחת מהן טרפה, יש אוסרו הפל דחשינון שמה הטרפה נשאר לבסוף, ולא היה ששים בקדרה לבטל, ונאסר מה שבקדרה וחוזר ואוסר כל מה שבקערה. וכן בדגים קטנים, שנמצא דג טמא בקערה, ולא ערה כלם בפעם אחת אל תוך הקערה, דאז יש לחוש שמה נשאר האסור לבסוף.

יש מתירין בכל ענין, דלא מחזקינן אסור לומר דנשאר האסור בלא סי' (ר"ש). וכן עקר. ואפלו לדעת האוסרים, אין לאסר הפלים שנתבשלו בו, דמעמידין הפלי על חזקתו. (סמ"ג והגהו"מ).

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א^א- **זבוב וכיוצא בו מדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם, שנמצא בתבשיל, זרקו, והתבשיל מתר, שאין פליטת דברים אלו הפגומים אוסרת.** הגה: וכן המנהג פשוט. אף על גב דיש מחמירין, דברי המקליו עקרי. ואין לשנות המנהג.

^א בסעיף זה נעזרתי ב'שירת היים' של הרב הלל מרצבך שליט"א.
^ב **לב"י והרמ"א**, החשש של האוסרים הוא שמא יערה את הדגים עם הרוטב יחד בשתי שפיות. (והטעם שלא אוסר את כל הדגים הוא משום שמדובר שהוא שפך את הרוטב של מיעוט הדגים למקום אחר קודם שעירה את הדגים שנאסרו לתוך הדגים הראשונים. **תו"ח**. או שאף לפירושים יש לאסור את הדגים כד"ק, והמחלוקת היא האם נאסרים כולם. **ש"ך**) **אך לש"ך** החשש הוא שמא יערה את רוב הרוטב, ויישארו בתחתית הכלי מעט מים שהדג הטמא נמצא בתוכם.

^ג **הרש"ל** הבין שהר"ש יתיר אף בביצים. **אך הש"ך** כתב שמכיוון שבפועל אין רוב, הוא יאסור כמו התרומה.

^ד ובדיעבד אף השו"ע יתיר, לדעת הר"ש המובא ברמ"א. **ט"ז**. אך לענין דינא כתב שיש לפסוק מטעם התרומה, וכ"פ **רש"ל**.

^ה דעת הרשב"א והחולקים עליו התבארה לעיל סימן ק"ד ס"ג.
^ו ואם היו אלו דברים שאינם פוגמים, לדעת הטור ומרן צריכים רק סי' כנגד האיסור הבלוע. וכמ"ש רמ"א כאן. ולחולקים עליהם- יש שהצריכו (**הגהמ"ר**) סי' כנגד הזבוב, ויש שהצריכו (**רא"ש**) סי' כנגד הכף עצמה. **והש"ך** ביאר שיש לחלק בין כלי שיש בו בלע ביי לכלי שאין בו.

^ז **הש"ך** כתב שמכיוון שהרבה פוסקים מחמירים בכך, כמבואר לעיל סימן ק"ד, יש להחמיר אם לא בהפס"מ או שעה"ד.

^ח מקורות סעיף זה הובאו לעיל בסימן צ"ז ס"ג, אך הזרתית להעתיקים כאן לתועלת המשנן.

^ט אך אם שניהם כחוששים אין לאסור לכו"ע. **רשב"א**.

ואם לקח עם הפך דג טמא מן הקדרה, או שָאָר דָּבָר שָאִינוּ פּוֹגֵם, אָסוּר לְהַחְזִיר הַפֶּךָ לְקִדְרָה. וְאִם הִחְזִיר, צָרִיךְ סִי מִן הַקִּדְרָה נֶגְדַּת הָאִסוּר, וְלֹא נֶגְדַּת כָּל הַפֶּךָ. (ד"ע דלא אמרינן גבי כלי חתיכה נעשית נבלה). אבל אם היה מעט מן התבשיל עם האסור בפך והחזר לקדרה, צריך סי' גם נגד מעט התבשיל, דהרי נעשה נבלה בפך (א"ר).

סיכום סימן קח

סעיף א"י:

בפסחים (עו) **אמר רב- בשר שחווטה שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש"ט- אסור. מאי טעמא- מפטמי מהדדי. ולוי אמר: אפילו בשר שחווטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן- מותר. מאי טעמא- ריחא בעלמא הוא, וריחא לא מילתא היא...**

תני רב כהנא בריה דרב חיננא סבא: פת שאפאה עם צלי בתנור- אסור לאכלה בכותחא. ההיא ביניתא דאיטווא בהדי בישרא- אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותחא.

לר"ת^א הלכה כרב, ולרש"י^ב הלכה כלוי.
הרי"ף והרמב"ם^ג כתבו שאף ללוי ההיתר הוא רק בדיעבד^ד. ופת שאפאה עם בשר אסורה אף בדיעבד כי יכול לאכלה ללא חלב^ה.

הסמ"ק^ו כתב שאף רב שאסר, היינו דוקא בתנור קטן המחזיק פחות מ"ב עשרונים^ז.

ופסק מרן- **אין צולין בשר"ט פשרה עם בשר נבלה או של בהמה טמאה בתנור אחד, ואף על פי שאין נוגעים זה בזה. ואם צלאו, הרי זה מתר. ואפלו היתה האסורה שמנה הרבה, והמתרת רזה. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים, ופינו פתוח^ח, מתר לצלותם בו, ובלבד שלא יגעו זה בזה. ואם אחד מהם מכסה בקערה או בבצק וכיוצא בו, מתר לצלותם, אפלו בתנור קטן ופינו סתום.** הגה: והוא הדין לבשר עם חלב נמי דינא הכי. (טור). ונוהגין להחמיר לכתחלה, אפלו בתנור גדול; ובדיעבד, להקל אפלו בתנור קטן^י. (א"ר ור"י מינץ והגש"ד). ואם אפה פת עם בשר, אסור לאכלו עם חלב, אם יש לו פת אחר^{יא}.

וכן אם גוי אפה פת עם אסור, אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר, דכל זה מקרי לכתחלה. אבל אם אין לו פת אחר ברוח, מתר בשניהם, דזה מקרי לענן זה דייעבד. (אגור בשם ר"י מולינר).

^א וכ"כ הרשב"א בשם חלק מהגאונים.

^ב וכ"פ **רי"ף** ורמב"ם.

^ג **הרשב"א** כתב שמהירושלמי משמע שההיתר לכתחילה.

^ד **הרי"ן** כתב עוד טעמים לאיסור:

א. בפת נרגש טעם הבשר. מה שא"כ בבשר שחווטה ונבילה, שאין היכר לטעם הטרף כ"כ. **ב.** בבב"ח החמירו יותר.

המרדכי כתב בשם **ראב"י** סברא הפוכה, שאף רב שאסר ריחא היינו דוקא בבשר מפני הפיטום, אך בפת אף הוא יתיר.

^ה וכ"פ **סמ"ג** ומרדכי.

^ו **מהרז"ה** נראה ששיעור זה לא דוקא והעיקר שהתנור יהיה רחב. **התוספות** והרא"ש^ז כתבו שבנוסף לכך שהתנור רחב צריך לפתוח את פי התנור. (**התוספות** כתבו שיש להתיר אם האוכל מכותה) **בהגש"ד** מבואר שבתנור שפיו מהצד לכו"ע ריחא מלתא, אך **הב"י** כתב שאין הלכה כן.

^ח לא שייך ריח בפת. **ר"ת**. בשר שנאסר מדם- **לב"ח** לא שייך בו ריחא, ולרש"ל^ט שייך. וכל זה לכתחילה, דבדיעבד הכל שרי. **ט"ז**.

^י תנור גדול הפתוח מעט- אסור לצלות בו לכתחילה איסור והיתר. **תו"ח**. אך כשפתוח ממש מותר אף לכתחילה. **ש"ך**.

^{יא} וסתום. **ט"ז**.

^{יב} מרן בסי' צ"ז לא חילק בין יש לו פת אחר או לא, וכ"פ **רמב"ם** ו**רי"ף**, ו**הרמ"א** כאן חילק ע"פ **הב"י** שם שהיקל אף לכתחילה.

^{יג} **דלא כב"י** שסובר שבדיעבד מותר גמור הוא ואפילו אם יש לפניו פת אחרת.

יש אומרים דאין מתירין ריחא, אפלו בדיעבד, אלא אם כן התנור פתוח קצת מן הצד או למעלה במקום שהעשן יוצא (ארך). ובמקום הפסד אין להחמיר בדיעבד (ד"ע), אפלו סתום לגמרי. ואם האסור דבר חריף^א, וכל שכן אם ההתר דבר חריף, ריחא מלתא היא ואפלו בדיעבד אסור, אם שניהם מגלים. אבל אם אחד מהם מכסה, אפלו בבצק בעלמא, מתר. (מרדכי ואו"ה). אם אפו או צלו אסור והתר תחת מחבת אחת מגליו, אסור (תוספות) אפלו בדיעבד (ארך). והוא הדין אם אפו בכהאי גונא פת עם בשר, אסור לאכלו בחלב (או"ה).

אבל בזה אחר זה אין לחוש (תשובת מיימוני בשם ר"י ואו"ה), אלא אם כן הזיע המחבת משניהם, דאז אסור אפלו בזה אחר זה, אם היו שניהם מגליו, דהוי ככסוי של קדירה. (ד"ע ממשמעוהו הרא"ש), פדלעיל סימן צ"ג.

יש אומרים דכל מקום דאמרין ריחא מלתא ואוסר בדיעבד, הינו דוקא דליפא ששים מן ההתר נגד האסור. אבל בדאפא ששים מן ההתר, אפלו בכל מה שבתנור, מבטל האסור. (ארך). ולצרף הפסד יש לנהוג כן.

יש אומרים דאסור האוסר במשהו, כגון חמץ בפסח, ריחא מלתא ואוסר אפלו בדיעבד, אם התנור קטן והוא סתום, והאסור וההתר מגליו תוך התנור. (הגהת סמ"ק ותוספות).

ויש אומרים שאין לחלק. (מרדכי). ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקליו. וענין לקמן סוף סימן קי"ח אם יש להחמיר לכתחלה לשפות ב' קדרות, וא' מהן של אסור, על הכירה או לצלות אסור אצל התר.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א^א- במה דברים אמורים, בצלי. אבל אם בא לבשלים בקדירה, זה לעצמו וזה לעצמו, אפלו בתנור קטן ופיו סתום, מתר, ואף על פי שפי הקדרות מגלה. הגה: ודוקא שהתנור פתוח קצת, אבל אם הוא סתום מכל הצדדים כדרך שמטמינים החמין לצרף שבת, אסור. (מהרי"ו ואו"ה). ואפלו בדיעבד יש מחמירין ואוסרין, אם האסור וההתר מגלה. (פך משמע בהגהת ש"ד). ובמקום הפסד מרבה יש להקל.

סעיף ג:

פסק מרן ע"פ התוספות- אם יש שמנונית של אסור על המרדה שקורין פאל"א, אסור לתן עליה התר כל היום. מיהו כשאנינה בת יומא, מתר להשתמש בה, משום דאי אפשר בענין אחר. הגה: כל זמן שהיא בת יומא לא מהני בה הגעלה ולא קליפה בכלי אמנות (תרה"ד ומרדכי).

סעיף ד:

בעבודה זרה (סו- סז) האי בת תיהא (נקב נוקבים במגופת חבית להריח את היין לבודקו אם יכול להתקיים. רש"י). ישראל בדגוי- אביי אמר אסור, רבא אמר מותר.

^א או שנעשה לריח. או"ה. ונחלקו האם אוסרים בדיעבד אף בתנור גדול ופתוח (או"ה וט"ז) או שיש להתיר בדיעבד. (רש"ל).

^ב אלא שבאו"ה החמיר לכתחילה אף אם מכוסה בבצק (ואפילו לא בדבר חריף).

^ג ובשערי דורא החמיר שלא לאוכלה אף בפנע"צ, שמא יבוא לאוכלה עם חלב. ורמ"א מיירי אף כשיש היכר בפת. ש"ך.

^ד שמכיוון שהכל נכנס בכלל הספק מצטרף לבטל. ט"ז. ושלא במקום הפסד מרובה דעת התו"ח להצריך בכל חתיכה ס' ש"ך.

^ה אע"פ שהרשב"א כתב לחלק בין בישול לצליה (ישאין ריח המתבשלים כל כך אוסר), הבי"י כתב שנראה לו להתיר אף בצליה בתוך שתי קדרות, ולא צריך שיהיה בישול דוקא. שכך משמע בגמרא. וכן פסק הש"ך.

^ו שאז מותר לכתחילה. תו"ח. וזה החילוק בין בישול לצלי. ש"ך. דלא כלבוש שהסביר שלרמ"א אין איסור מן הדין בבישול בתנור,

אביי אמר אסור, ריחא מילתא היא; רבא אמר מותר, ריחא לאו מילתא היא. אמר רבא: מנא אמינא לה דריחא ולא כלום הוא? דתנן: תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת, לפי שאין טעם כמון אלא ריחא כמון. ואביי? שאני התם, דמיקלא איסוריה.

אמר רב מרי, כתנאי: הרודה פת חמה ונתנה ע"פ חבית של יין של תרומה- ר"מ אוסר, ור' יהודה מתיר, רבי יוסי מתיר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים, מפני שהשעורים שואבות; מאי לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר: ריחא מילתא היא, ומר סבר: ריחא ולא כלום הוא; לרבא ודאי תנאי היא, לאביי מי לימא תנאי היא? אמר לך אביי: לאו מי איתמר עלה, אמר רבה בר בר חנה אמר ר"ל: בפת חמה וחבית פתוחה- דברי הכל אסורה, בפת צוננת וחבית מגופה- דברי הכל מותרת, לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית מגופה, בפת צוננת וחבית פתוחה, והא דידי נמי כפת חמה וחבית פתוחה דמי. ופסקו הראשונים כרבי יוסי.

ופסק מרן- פת חמה שמנח על גבי חבית פתוחה של יין נסך, אסורה. ודוקא אם מנחת נגד המגופה. (ארך). אבל אם הפת צוננת, אפלו אם החבית פתוחה, או פת חמה וחבית מגופה (פי' סתומה), מתר. ואם היה פת שעורים, אסור אם הפת חמה, אפלו חבית מגופה.

סעיף ה:

רש"י פירש שהשאלה על בת תיהא היא האם מותר להריח באפו ריח היין, אך הערוך, הרמב"ן והרשב"א פירשו שמדובר על שאיפת ריח היין בפה.

ופסק מרן- מתר לשאף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שפחחבית, לידע אם הוא טוב. הגה: אכל אסור לטועמו, אף על פי שאינו בולעו (ריב"ש). ואסור לזלף יין נסך שאסור בהנאה (בשעריים בשם הגהות אשרי). אבל מתר לזלף סתם יינם, דמתר בהנאה (ארך).

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ הרשב"א- שק של פלפלין וזנגביל שמשימין בקנקני יין נסך, מתר להריח בהם. אבל לבשמים דהבדלה, אסור.

סעיף ז:

פסק מרן ע"פ הרשב"א וארחות חיים- בשמים של עבודת כוכבים וכלאי הכרם וערלה, אסור להריח בהם.

אלא שהמנהג להשוותו לכל דבריו לצלי (וממילא יתיר בפתוח קצת רק בדיעבד).

^א וכ"פ הב"ת. אך הרש"ל החמיר אף בדיעבד בתנור סתום אפילו גדול.

^ב שהגוי לא יישמע לו לעשות מרדה חדשה בכל פעם. תוס'.

^ג אפילו לכתחילה, שאין היין נותן בהם ריח, אלא אדרבא הם נותנים ריח ביין. רשב"א.

^ד זה הכלל- כל דבר שלא עומד להריח בו- ריחא לאו מלתא, וכל דבר שעומד להריח- אסור ליהנות מהריח. ארחות חיים. והש"ך כתב שבדבר שאסור משום ע"ז, יש לאסור להריח אף אם אינו עומד להרחח.

^ה השלטי גיבורים אסר להריח אף בדבר שאינו אסור בהנאה, אם עומד להרחח. אך באמונת שמואל חלק עליו וכתב שאדרבה, אם אינם איסורי הנאה, מותר להריח בהם אף אם עומדים להרחח.

סיכום סימן קט

סעיף א:

מהגמרא (ק.) עולה כי חתיכה שאינה ראויה להתכבד שהתערבה בחתיכות בטלה ברוב.

לרוב הראשונים יבש ביבש בטל ברוב אף מדרבנן. אך לראב"ד ורמב"ם רוב מבטל מהתורה, אך רבנן הצריכו ס'. נחלקו הראשונים בדין אכילת התערובת הנוכרת:

רא"ש - מותר אף לאדם אחד לאכלם שלשתם יחד. שהיתרם אינו משום ספק אלא מגזירת הכתוב, והאיסור נהפך להיתר.

רשב"א ורי"ן - מותר לאדם אחד לאכלם אך לא ביחד. שהיתרם משום 'שאני אומר' שאינו אוכל כעת את חתיכת האיסור.

סמ"ג - יש להחמיר שלא יאכלם אדם אחד, שנמצא אוכל איסור.

מהר"ם החמיר ונתן חתיכה אחת לגוי, כי לא רצה שיזדמן לפיו אכילת איסור וגם לא רצה לתת לחברו שנראה כנותן לו איסור.

ופסק מרן - חתיכה שאינה ראויה להתכבד, שנתערבה באחרות מין במינו יבש ביבש, דהיינו שאין נבלל, והאיסור עומד בעצמו אלא שנתערב ואינו מכיר ורשב"א, רמב"ן ותרומה) חד בתריי בטיל, ומתיר לאכלן אדם אחד, כל אחת בפני עצמה. אבל לא יאכל שלשתם יחד. ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד, אפילו זה אחר זה. הגה: וכן יש לנהוג לכתחלה (או"ה). ויש מחמירין להשליך אחד או לתן לגוי (מהר"ם). ואינו אלא חמרא בעלמא.

וכל זה כשנתערב במינו, אבל שלא במינו ואין מכירו, אפילו יבש ביבש צריך ששים (תרומה ורי"ן). ואין חלוק בכל זה בין אם האסור מדרבנן או מדאורייתא (בית יוסף דלא כהגש"ד). וע"ל סימן קכ"ב אם נתערבו פלים ביחד.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א והרי"ן - יבש ביבש שנתבטל חד בתרי, אם בשלן כלן כאחד, אפילו לאכל כל אחד בפני עצמו

^א יבש ביבש, שעל הרוטב נאמר 'נותן טעם'.

^ב תוספות, רא"ש, תרומה, סמ"ג, רשב"א ורי"ן. והביאו ראיה מהגמרא שבה נאמר - שתרומה בטלה במאה, ומעשר בטל ברוב, וכמו שלענין תרומה ביטול במאה הוא אף מדרבנן, כך במעשר, ביטול ברוב הוא אף מדרבנן.

^ג מה שא"כ במקרה שהתערובת אסורה אלא שנפל או פירש ממנה אחד, שבזה ההיתר הוא משום 'שאני אומר'.

^ד לרא"ש אפילו באיסורי הנאה אמרינן כן. ורש"י חילק בעניין חמץ בפסח - לאכילה אסור ולהנאה מותר (אלא שישליך אחד לנהר). ולרי"ף יש לאסור הכל בין באכילה בין בהנאה.

(קמח בקמח, כיוון שנבלל, הוי לח בלח. ב"ח, תרה"ד וסמ"ג. דלא כתוספות שכתבו שנחשב כלח רק כשהוא רותח. ש"ך)

^ה מיהו פשיטא דבמבואר צריך ששים בין החתיכות והמים נגד האיסור, אלא דאפילו יש ס' דין החתיכות כיבש דבטל ברוב ואם אין בחתיכות רוב כל החתיכות אסורות אף על פי שיש ס'. ש"ך.

^ו לאו דוקא, אלא כל שהוא רוב - בטלה. פרי"ח וחנינך בית יהודה. והמנח"י כתב שמדרבנן צריך דוקא פי שניים. (ובאיסורי דרבנן אף הוא יודה. פרמ"ג. והוסיף שהמקל כפרי"ח אין לגעור בו)

^ז משום שאם יבשלו ייתן טעם. (ומכאן שהוא מדרבנן. או"ה, תו"ח וש"ך. דלא כמהר"א"י שכתב שבתוספות מוכח שהוא דאורייתא. וכ"פ רש"ל)

^ח שהקל ע"פ האו"ז בתערובת יבש ביבש האסור מדרבנן שהתערב חד בחד, לאוכלו בשני בני אדם. (והב"ח ביאר ע"פ גרסתו שהוא היתר לתת אחד לגוי והשני לישראל)

^ט יסוד המחלוקת מוזכר בסעיף הקודם - האם תערובת יבש ביבש היא היתר גמור, או משום שאני אומר.

עוד יש לציין, שאף לרא"ש, אם התוסף על התערובת איסור עד שהרוב הוא איסור, והוסיף שהמקל כפרי"ח אין לגעור בו) משום דאף כי נתבטל האיסור ברוב היתר והותר לאכילה אם

אסור, אם אין שם ששים, מפני שהרטב בנותן טעם ונבלע בחתיכות.

ואם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס', מתיר להרבות עליהם כדי שעור ששים ולבשלן, ואין בו משום מבטל אסור. (רא"ה"ה)

הגה: ויש אומרים דאם נודע התערובות קודם שנתבשלו ביחד, הכל שרי, דאין חוזרין ונאסרין מאחר שנתבטל ביבש (רא"ש ורי"ן בשם תוספות, וכתב שפן עקרו). ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקליו ולהתיר.

סיכום סימן קי

סעיף א:

בביצה (ג:)- שהיה רבי מאיר אומר: את שדרכו למנות מקדש, וחכמים אומרים: אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד. רבי עקיבא אומר: שבעה. ואלו הן: אגוזי פרך, ורמוני באדן, וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקלחי כרוב, ודלעת יונית. רבי עקיבא מוסיף: אף ככרות של בעל הבית. ואתמר עלה, רבי יוחנן אומר: את שדרכו למנות שנינו, ורבי שמעון בן לקיש אומר: כל שדרכו למנות שנינו".

ונחלקו הראשונים בפסק ההלכה:

ריצב"א, סמ"ק, סמ"ג ורי"ן - הלכה כרבי יוחנן אליבא דר"מ.

תרומה ועיטור - הלכה כריש לקיש אליבא דרבי מאיר.

רמב"ם - הלכה כרבי עקיבא.

ופסק מרן - דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא, והם ז' דברים, ואלו הם: אגוזי פרך ורמוני בדן וחביות סתומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וכפרות של בעל הבית. וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים. אבל שאר דברים, אף על פי שדרכן למנות, הרי אלו עולים בשעורן. הגה: ויש אומרים דכל דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו תמיד, אינו בטל (טור בשם רי"ף). וכן נוהגין. הא דדבר חשוב אינו בטיל, אינו אלא מדרבנן ואזלין בספקו לקלא. (ארוך ורמב"ם). כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות, כגון אגוזי פרך ורמוני בדן בארץ ישראל

אח"כ הוכר האיסור מתוך ההיתר פשיטא שאסור לאוכלו וכאשר נתערב בו שוב איסור הכיר מין את מינו וניעור מביטולו וניתוסף עליו והוי כאילו הוכר האיסור וכ"כ שע"ד.

ואם בשלם בשתי קדרות אחר שנודע התערובת - מותרות. ש"ך. דלא כב"ח שסובר שיש להתיר אף אם בישל קודם שנודע התערובת. ונראה שהכל תלוי אם יש בכל קדירה רוב כנגד האיסור. אב"א. (נחלקו האחרונים איך לדון חתיכות שנמלחו יחד - האם כמו בישול או כמו יבש ביבש. פת"ש)

^א משום שכעת הוא מותר באכילה, ולפני שנאסר מרבה עליו היתר כך שלא ייאסר.

^ב כל הדוגמאות הן גידולי קרקע. אך אה"נ שאף בדברים שאינם גייק שייך דברים חשובים, אלא שלא דנו בהם כאן. ב"י.

^ג שסבר ר"ע שאף הכיכרות חשובות כמו הדברים שמנו חכמים. או שמכיוון שחשובות ביותר, אף אם אינן חשובות כאותם הדברים שמנו חכמים, אינן בטלות. ב"י.

^ד ההבדל בין 'אתי' ל'כילי' הוא ש'אתי' בא לומר שרק דברים שנמכרים לעולם במניין הם דברים חשובים. ו'כילי' בא לומר שאף אם אותם דברים נמכרים לעיתים בכמותם הם נחשבים.

^ה איסור הנאה שהתערב - אוסר הכל בהנאה, ומותר למכרו לגוי חוץ מדמי האיסור שבו, כשאין חשש שימכור ליהודי. ש"ך.

^ו כ"פ רמב"ם ואו"ה. אך הרמ"א (ק"א,ו) אוסר אף שלא במינו. וכן מבואר בזבחים עג. ועוד נאמר שם - ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! נמשוך? הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא ניכבשינהו דניידי, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! אומר רבא: משום קבוע.

והכוונה היא שמשום חשיבותם של בעלי החיים הם נחשבים קבוע אף כשאינם קבועים. תוספות.

^ז ש"ע, או"ה, רש"ל וכתבו שנוהגים כתרומה. וכתב ה"ט"ז שמכיוון שהוא מדרבנן, יש להתיר במקום הפסד כרמ"א.

באותם הזמנים, הוא אוסר בכל שהוא, לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן, ולא הזכירו אלו, אלא לפי שהן אוסרים בכל שהן בכל מקום. והוא הדין בכל פיוצא בהו, בשאר מקומות.

סעיף ב:

פסק מרן ע"פ הרשב"א - בעלי חיים שנתעברו באחרים, ונשחטו, בטל חשיבותו ובטליו; והוא שנשחטו בשוגג. ודוקא בעלי חיים קטנים, שאינם ראויים להתפבד לאחר שחיסתו (א"ר).

סעיף ג:

בגמרא (צה.) תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספקו אסור, ובנמצא - הלך אחר הרוב.

התוספות והרא"ש ביארו שכאשר האיסור ניכר במקומו (קבוע), הוא חשוב ואינו בטל.

ופסק מרן - ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, לקח מאחת מהן ואין יודע מאיזה מהן לקח, הרי זה אסור, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אבל בשר הנמצא בשוק, או ביד גוי, מתר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטה, דכל דפריש מרבא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים אסרוהו, אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישאלו. הגה: ועין לעיל סימן ס"ג. והא דאמרין כל דפריש מרבא פריש, הינו שלא פריש לפנינו, אבל אם פריש לפנינו או שרואה פשהעובד כוכבים לקחו, הוי כאלו לקחו משם בידו (רשב"א, רא"ש, סמ"ג וסמ"ק).

סעיף ד:

פסק מרן ע"פ רשב"א - רב חנויות מוכרות בשר שחוטה, ומעוט מוכרות בשר נבלה, לקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח ונתעברה באחרות ואינה נפרת, בטלה ברב משום ספק ספיקא. הגה: ויש אוסרין בכהאי גוונא, משום דכל מקום דאסור במקומו הוי כמחצה על מחצה, והואיל וספק הראשון אסור מן התורה ואין כאן עוד ספקא להתיר, רק תעריבת, לא מקרי ספק ספיקא (א"ר). והכי נהוג.

סעיף ה:

בגמרא נאמר - ובנמצא הלך אחר הרוב. והקשו על כך מהגמרא בזבחים שמשמע ממנה שאף בפריש יש חשש שמא ייקח מהקבוע. ותיירץ ר"י שבמקרה שאיסור והיתר נתערבו שייך חשש שמא ייקח מהקבוע, אך כאשר האיסור עומד בפני עצמו אין גזירה כזו, דברשיעי לא עסקינן. וכן דעת ר"ש, תוספות ורא"ש.

אך ר"ת ביאר שהגזירה שמא ייקח מהקבוע היא רק כשהאדם עצמו גורם לקביעות להתבטל. אך כל מקום שבו פירש שלא בפנינו או שהתפזרו כולם אף בפנינו - אומרים כל

^א ולמד זאת מדין ביטול המוזכר בסימן קא ס"ו. ושם בס"ג התבאר שנחלקו מתי נחשב חרה"ל.

^ב נחלקו מה הדין כשיש סתירה בין רוב החנויות לרוב הבשר (שיש חנות שמוכרת בשר כמו תשע). והנטיה להחמיר. פת"ש.

^ג כ"כ הרמב"ם. אבל הרבה מהמפרשים כתבו שבנמצא ביד גוי במקום שרוב טבחי ישראל - מותר. הרב המגיד.

^ד ה"ט"ז כתב שיש שני מיני קבוע - א. קבוע דאורייתא (תשע חנויות מול חנות אחת. סעיף ג) ב. קבוע דרבנן (שבחנות אחת יש תערובת של חתיכות. סעיף ה). וכתב שבקבוע דאורייתא לא התיר ברשב"א ע"י תערובת, אלא רק בקבוע דרבנן, ולכן חלק על מרן. אך ה"ש"ך ביאר שמכיוון שכל דין קבוע הוא חידוש, אין לאוסרו לאחר שהתערב.

דפריש מרובא פריש ולא גוזרים שמא ייקח מהקבוע. וכ"ד שאילתות ורשב"א.

ופסק מרן כרשב"א - מי שלקח בשר מהמקולין (בית המטבחים) ואפלו חתיכה הראויה להתפבד, ונמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטרפה, ואינו יודע מאיזו לקח, כל מה שלקחו מהמקולין קודם שנמצאת הטרפה, מתר, שלא נפל הספק בקבוע אלא לאחר שפריש, וכיון שהרב כשר, מתר. אבל לקח מכאן ואילך, אסור, ואפלו חתיכה שאינה ראויה להתפבד, שאין הכל בקיאין בזה, ויטעו בין ראויה להתפבד לשאינה ראויה.

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ המבואר בסעיף הקודם - בעלי חיים ושאר דברים החשובים שנתעברו בהתר, שאינם בטלים אפלו באילוף, אפלו אם פריש אחר מן הרב, אחר שנודע התערובות, אסור. והוא שהפרישו במתכונן, אבל אם פריש ממילא, שרי. הגה: והא דאסור אם הפרישו במתכונן, הינו שלא פריש רק מעט ונשאר מקצת האסורים במקומם, דאז חשיבין שפריש לקח מן הקבוע גם כן. אבל אם נתפרשו כולן ביחד, ולא נשאר במקומן, ובשעת עקירתו פרישו קצתו, אותו שפרישו אז, מתרים (מחמיו הגאון מהר"ר שכנא ז"ל), רק שנים האחרונים אסורים (טור). ואם נתעברה תרנגולת טרפה בכשרות, ונמצא ביצה ביניהם, הביצה מתרת אף על גב דהתרנגולים חשובים ולא מתבטליו, לגבי ביצה אזלנן בתר רבא (א"ר).

סעיף ז:

בזבחים (עד) - אמר ר"נ אמר רבה בר אבוא אמר רב: טבעת של עבודה זרה שנתערה במאה טבעות, ונפלה אחת מהם לים הגדול - הותרו כולן, דאמרינן: הך דנפל היינו דאיסורא. איתביה רבא לרב נחמן: אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן, אמאי? נימא, דמית איסורא מית! א"ל: רב דאמר כר' אליעזר; דתנן, רבי אליעזר אומר: אם קרב הראש של אחד מהן, יקרבו כל הראשים כולן. והא אמר ר' אלעזר: לא התיר רבי אליעזר אלא שנים שנים, אבל אחד אחד לא! א"ל: אנא תרתי קאמינא.

ולמדו מכך הרשב"א, הרא"ש והר"ן לכל הדברים שאינם בטלים מחמת חשיבותם. וביאר הרשב"א שטעם ההיתר הוא משום שמדאורייתא בטל ברוב, וכשנפל לים - תולין לחקל.

אמר ר"ל: חבית של תרומה שנתערה במאה חביות, ונפלה אחת מהן לים המלח - הותרו כולן, דאמרינן: הך דנפל דאיסורא נפל. אמר רבה: לא התיר ר"ל אלא חבית דמינכרא נפילתה, אבל תאנה לא; ורב יוסף אמר: אפילו תאנה, כנפילתה כך עלייתה.

ראב"ד, רמב"ן ורשב"א פסקו כרב יוסף, והתירו את התערובת אף באכילה. אך הר"ן כתב שיש גרסה בגמרא שממנה עולה שהתערובת מותרת בהנאה אך לא באכילה, וכ"ד הרמב"ם.

^ה שמא לקח מן הכשרה, ואף אם לקח מהטרפה, שמא אינה זו שאוכל כעת. ומכיוון שדין קבוע הוא חידוש, ויש מתירים אף באיסור ודאי בתערובת שניה, הקל כאן השו"ע. ש"ך.

^ו ואף אם נמצא קרוב יותר לטריפה, דרוב עדיף מקרוב. רי"ו.

^ז 'פירשי' = כשדבר הופרש מתערובת שלא על דעת לחזור. פת"ש.

^ח ונחלקו בדין חלקי בהמה שנמצאים חלקם בתערובת האסורה וחלקם במותרת: יש אוסרים הכל, יש מתירים, ויש אומרים שכל חלק נידון ע"פ מקום הימצאו. פת"ש.

^ט אך אם אירע דבר כזה בבית פרטי - ינהגו לפי עיקר הדין. ב"ח.

^י ודוקא שלא בפנינו שהתפזרו כולם ואפילו לפנינו. רשב"א.

^{יא} האחרונים החמירו לאסור אף פירש ממילא, כרא"ש לעיל.

התוספות והרא"ש כתבו בשם ר"י, שאף אם הפילה שוגג אין להתירה, דחיישינן שמא יפילה במזיד. אך הרשב"א כתב שאין לגזור שוגג אטו מזיד בכהאיי גוונא. ובהגש"ד כתב שאם אכלה בשוגג אין לגזור אטו מזיד. (שהיה עדיף לו לאכלם כולם בספק מאשר לתלות שאכל בודאי את האיסור)

ופסק מרן- דְּבַר שְׂאִינוּ בְּטֵל מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ, כְּגוֹן בְּעֵלֵי חַיִּים וּבְרִיָּה, וְחֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַבֵּד, וְדָבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין, שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרִים וְנֶאֱכַל אֶחָד מֵהֶם בְּשׁוּגָגָא, בֵּין שְׂאֵקְלוֹ עֲצָמוֹ בְּשׁוּגָג בֵּין שְׂאֵקְלוֹהוּ אַחֲרִים בְּשׁוּגָג, (תְּרֵה"ד) אוֹ נִפְלֵי מֵעֲצָמוֹ לֵאמֹר בְּעֵינָיו שֶׁנֶּאֱבָד מִן הָעוֹלָם, הִתְרוּ כָּל הָאַחֲרִים, שְׂאֵנוֹ תּוֹלִין לומר הָאִסוּר הֵלֵךְ לוֹ. וְדוֹקָא כְּשֶׂאֱוֹכֵל הַנְּשִׂאוֹת שְׂתִים שְׂתִים בְּיַחַד, דְּמַמָּה נִפְשָׁךְ אִכָּא חֲדָא דְּהִתְרָא, אֲבָל לְאֶכְלֵם אַחַת אַחַת, אִסוּר. הגה: וְאֶפְלוּ לְאֶכְלֵם שְׂתִים שְׂתִים, אִסוּר לְאֶדָם אֶחָד לְאֶכֶל אֶת כֻּלָּם.^א וְאֶפְלוּ ב' בְּנֵי אֶדָם, אִין לְאֶכְלֵם כֻּלָּם בְּבַת אַחַת (טו"ה).

סעיף ח:

בזבחים (עד.)- אמר רב: טבעת של עבודה זרה שנתערבה במאה טבעות. אם פרו ארבעים כולן למקום אחד אין אוסרות, ששים למקום אחד- אוסרות. כי אמריתיה קמיה דשמואל, א"ל: הנח לעבודה זרה, שספיקה וספק ספיקה אסורה עד סוף העולם. מיתיבי: ספק עבודה זרה אסורה, וספק ספיקה מותרת; כיצד? כוס של עבודה זרה שנפל לאוצר מלא כוסות- כולן אסורין, פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא- מותרין! תנאי היא; דתניא, ר' יהודה אומר: רימוני באדן אסורין בכל שהוא, כיצד? נפל אחד מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא- אסורין; ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש: לריבוא אסורין, (ומריבוא) לשלשה ומשלשה למקום אחד- מותר.

נחלקו הראשונים בפסק ההלכה^ב-

רמב"ם ותוספות- רק התערובת השלישית מותרת^ט.

רשב"א- מהתערובת השניה- מותרת.

רש"י- אם נפל לתערובת שלישית- גם התערובת השניה הותרה, ואם לא נפלה לתערובת שלישית- אף השניה אסורה.

טעם ההיתר הוא משום ספק ספקא^א- שמא האיסור לא נפל לכאן, ואף אם נפל- שמא אינו מה שאני אוכל כעת. רש"י. ויוצא מזה שאסור לאכלם כולם כאחד. ב"י.

ופסק מרן כלשון הרמב"ם- דְּבַר שְׂאִינוּ בְּטֵל מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ, שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרִים וְנֶאֱכַל מִחֲמַת אֶחָד

לְשָׁנִים אַחֲרִים, וְנֶפֶל מִן הַשְּׁלֵשָׁה אֶחָד לְשָׁנִים אַחֲרִים, הָרִי אֵלּוֹ הָאַחֲרִים מִתְרִים. שְׁהָרִי הָאֶחָד שֶׁל תְּעַרְבַת הָרִאשׁוֹנָה בְּטֵל בְּרַב. וְאִם נֶפֶל אֶחָד מִהַתְּעַרְבַת הָרִאשׁוֹנָה לְאֶלֶף, כֻּלָּם אִסוּרִים, וְלֹא נֶאֱמַר בְּטֵל בְּרַב אֶלָּא לְהַתִּיר סֶפֶק סֶפֶקוֹ, שְׂאֵם יֵפֵל מִן הַתְּעַרְבַת הַשְּׁנִיָּה לְמִקוֹם אַחֵר, אִינוֹ אוֹסֵר. הגה: ומִכָּל מִקוֹם אִין לְאֶדָם אֶחָד לְאֶכֶל אֶת כֻּלָּן. וְדוֹקָא שְׂהָאִסוּר שֶׁנִּתְעַרַב הוּא וְדָאֵי אִסוּר, אֲבָל סֶפֶק אִסוּר^ב שֶׁנִּתְעַרַב וְנֶפֶל מֵאוֹתָהּ תְּעַרְבַת לְמִקוֹם אַחֵר, הַתְּעַרְבַת הַשְּׁנִיָּת שְׂרִי. (אָרְז). יש אומרים דְּבַר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין אִין לְהַתִּיר מִכֵּחַ סֶפֶק סֶפִיקָא (או"ה), וְטוֹב לְהַחְמִיר אִם לֹא לְצַרְדֵּי, מֵאַחַר שֵׁישׁ לוֹ הִתֵּר בְּלֹא הֶכִי.

סעיף ט:

בביצה (ג.)- אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב... וספיקא אסורה. ואם נתערבה באלף- כולן אסורות.

לדעת ר"י- המילים 'אם נתערבה באלף' נסובות על ספק ביצה שנולדה ביו"ט, ואעפ"כ התערובת אסורה ולא אומרים בה ס"ס, מכיוון שספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת^ט.

אך לדעת ר"ת המילים 'אם נתערבה באלף' נסובות על ביצה שודאי נולדה ביו"ט, ובספק נולדה ביו"ט יש להתיר תערובת ככל ס"ס. וכתב הרשב"א שיש לחוש לדברי ר"י.

ופסק מרן- סֶפֶק טְרַפָּה שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרוֹת, כְּלָן אִסוּרוֹת עַד שְׂיָהָא בְּהִתֵּר כְּדִי לְבַטֵּל הָאִסוּר אִם הוּא מִדְּבָרִים הַמִּתְבַּטְּלִים. שְׂפִינֵן שֶׁסֶפֶק הָרִאשׁוֹן הִיָּה בְּגוּפוֹ, אִין לְהַתִּירוֹ מִסֶּפֶק סֶפִיקָא. הגה: וְיֵישׁ אוֹמְרִים^ט הַטַּעַם דְּאִסוּר הוּא אֵיל וְהַסֶּפֶק הוּא אִסוּר דְּאוֹרִיתָא וְלֹא נוֹכַח לומר עוד סֶפֶק, שְׂאִין כָּאן אִסוּר רַק שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרִים, לֹא מִקְרִי סֶפֶק סֶפִיקָא וְאִסוּר (סמ"ג). אֲבָל אִם הָיוּ ב' סֶפֶקוֹת אִם הִיָּה כָּאן אִסוּר כְּלָל, וְנוֹדְעוּ ב' הַסֶּפֶקוֹת בְּיַחַד, מִתִּירִים סֶפֶק סֶפִיקָא כְּכֹל מִקוֹם, אֲפֹלוּ בְּאִסוּר דְּאוֹרִיתָא וְגוֹפוֹ שֶׁל אִסוּר, וְאֶפְלוּ (רשב"א) הִיָּה לוֹ חֲזָקַת אִסוּר, כְּגוֹן עוֹף שֶׁבְּחֻזְקַת אִסוּר עוֹמֵד וְנִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁמַט גְּפוֹ סֶפֶק מַחֲיִים אוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה, וְאִם תִּמְצָא לומר מַחֲיִים, שְׂמָא לֹא נִקְבָּה הָרָאָה, יֵישׁ לְהַתִּיר

עבודה זרה דבדילי מינה ולכך לא החמירו לאסור את התערובת השניה (כס"מ) ג. כאן התיר באכילה ושם התיר בהנאה. (ש"ד) וניתן להסבירו שאף כשפירש מהתערובת הראשונה יתיר. ב"י.

^א ואעפ"כ אין להתיר את התערובת השניה אא"כ האיסור בטל ברוב מדאורייתא בתערובת ראשונה, שכן אע"פ שיש שתי תערובות וניתן לומר ס"ס, כל עוד אין ביטול מהתורה אנו רואים כל תערובת כגופו של איסור. רשב"א וב"י.

^ב וה"ה איסור דרבנן ודאי. ש"ך בשם או"ה.

^ג ה"ט"ז כתב שהר"ן שהתיר ס"ס בדשיל"מ, התיר זאת דברבנן (ספק ביצה ביו"ט שני), ממילא אין מי שמתיר בס"ס בדשיל"מ האסור מהתורה. ודלא כרמ"א. (נקוה"כ יישב דברי רמ"א) בש"ך ביאר שדעת מרן שאומרים ס"ס אף בדשיל"מ.

^ד הב"י כתב שר"י מייירי שנודע הספק הראשון ואח"כ נודע השני, שאל"כ היה לו להתיר משום ס"ס. אך ה"ט"ז כתב שמכיוון שאינו ספק בגוף ועניין אחד- יש לאסור אף כשנודע שני הספקות יחד. ^ט ה"ש"ך כתב שניתן להסביר את דברי מרן ורמ"א בג' אופנים:

א. רמ"א מיקל דרבנן לומר ספק בגוף וספק בתערובת ומרן מחמיר. ב. מרן יקל דרבנן, אלא שרמ"א מחמיר שלא לומר ס"ס בדאורייתא אף כששני הספקות בתערובת. ג. מרן ורמ"א לא חולקים, אלא שרמ"א מוסיף שאם יש ס"ס אם יש כאן איסור, מותר אף בגופו של איסור.

^א ש"ך חלק על מהרא"י וסובר שנהי שלא חוששים שיאכלו במזיד, אך יש לחשוש שמא יפילו במזיד. אף ה"ט"ז החמיר בנאכל בשוגג, והתיר רק כאשר אכלו כלב ממילא.

^ב לרמב"ם, צריך שייפלו שנים, בדבר שלא ניכרת נפילתו.

^ג דאמרינן מדחבריה לאו איסורא, איהו נמי לאו איסורא. רש"י. ומכאן שאם התערבו שתי חתיכות צריך לאכול ארבע יחד. ש"ך.

^ד ולא דומה לתערובת יבש ביבש שמתירים לאכול כולו כאחד, ששם אין איסור כלל, וכאן אנו מתירים משום ס"ס. רא"ש.

^ה ע"פ הסבר הב"י. אך ניתן לבאר שכל מה שאסור הוא דוקא שאדם אחד יהנה מכולם יחד, אך להנות מעט מעט, או שני בני אדם כאחד- מותר. ש"ך. ואף ה"ט"ז הסכים להסברו, אלא שכתב שאין להקל כנגד רמ"א.

^ו וה"ה אם פירשו מחציתו, דאיכא ספק ספיקא. רשב"א.

^ז זוהי גרסת רמב"ם, רש"י ותוספות. אך הרשב"א לא גורס מילה זו ומתוך כך נחלקו בפסק ההלכה.

^ח כך ביארו מחלוקתם הב"י והדרכ"מ. אך ה"ש"ך הבינם בצורה שונה ולדבריו- רוב הראשונים (ומהם- תוספות, ר"י ומהר"מ) סוברים שנתערבת שניה מותר לאוכלה שלא כאחד, ותערובת שלישית מותר לאוכלה כולה כאחד, וכך היקל למעשה בהפס"מ.

^ט בהלכות ע"ז פסק הרמב"ם להתיר את תערובת שניה, ונחלקו המפרשים בביאורו: א. העיקר כפי שכתב כאן. (רדב"ז) ב. שאני

מכח ספק ספיקא; אף על פי שיש לברר על ידי בדיקת הראה, אין לחוש. ועין לעיל סימן נ"ג.

סעיף י:

פסק מרן ע"פ תשובת הרא"ש - ראה טרפה שנמצאת בין ראות פשרות, ואמר הבדוק שהיה יודע באותה סרקה, ובשגגה נתערבה אותה ראה טרפה בין הפשרות, ולא היתה בכבשים ערוביבא, הכבשים מתרים.

סיכום סימן קיא

סעיף א':

א. ביבמות (פב.) שתי קופות - אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם שתי סאין - אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו בתוך אלו - הרי אלו מותרים, שאני אומר: תרומה לתוך תרומה נפלה, וחולין בתוך חולין נפלו; ואמר ריש לקיש: והוא שרבו חולין על התרומה, ור' יוחנן אמר: אף על פי שלא רבו חולין על התרומה; בשלמא לריש לקיש, קסבר: בדרבנן נמי רבויא הוא דבעינן, אלא לרבי יוחנן קשיא! הא מני? רבנן היא (שסוברים שתרומה בזמן הזה דרבנן) ואנא דאמרי כרבי יוסי (שסובר שתרומה דאורייתא).

ב. תוספתא תרומות - היו לפניו שתי מדוכות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניו קדרה אחת של חולין נתן מאחת מהן ואין ידוע מאי זה מהן נתן הריני אומר מתוך של חולין נתן.

ג. תוספתא תרומות: שתי קופות, אחת של תרומה ואחת של חולין, שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה, הרי אני אומר, לתוך של תרומה נפלה. ופסק מרן - (א) שתי קדרות אחת של התרומה ואחת של חולין, ולפניו שתי חתיכות אחת של התרומה ואחת של חולין; אם החתיכה היא מאסור דרבנן כגון שמנו של גיד, ונפלו אלו לתוך אלו - מתרים שאנו תולים לומר האסור נפל לתוך האסור וההתרומה לתוך של התרומה. ואפלו אם ההתרומה שבקדרה אינה רבה על שלפניה.

(ב) וכן הדין אם לא היה כאן אלא קדרה אחת של פשר שחוטטה, ונפל בה אחת מאלו שתי החתיכות, ואין ידוע איזו היא, אנו תולים דשלת התרומה נפלה, אפלו אין ההתרומה רבה על האסור. (ג) או אם לא היה כאן אלא חתיכה אחת מאסור דרבנן, ויש שתי קדרות, אחת של התרומה ואחת של חולין, ואין ידוע לאיזו נפלה, גם בזה תולין להקל.

סעיף ב:

ביבמות (פב.) - וסבר רבי יוחנן בדרבנן לא בעינן רבויא? והא תנן: מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות, נתן סאה ונטל סאה - כשר, וא"ר יהודה בר שילא אמר ר' אסי א"ר יוחנן: עד רובו; מאי לאו דנשתייר רובו! לא, דלא נשקול רובו. ואיבעית אימא: שאני הכא, דאיכא למימר שאני אומר.

ופסק מרן - במה דברים אמורים, שתולין בכל אלו להקל, אפלו אין ההתרומה רבה על האסור, שאין האסור גם כן רבה על ההתרומה. אבל אם האסור רבה על ההתרומה, אין תולין להקל.

סעיף ג:

פשוט בגמרא לעיל שבדאורייתא לא אומרים שאני אומר. ופסק מרן - היה האסור של תורה, אין תולין להקל לומר לתוך האסור נפל, עד שיגא ההתרומה רבה על האסור, כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה.

סעיף ד:

בפסחים (מד.) - איתיביה: שתי קופות, אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - מותרין, שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, תרומה לתוך תרומה נפלה. ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא - אמאי אמרין שאני אומר? - אמר ליה: הנח לתרומה בזמן הזה, דרבנן.

ופסק מרן - היה ההתרומה רבה על האסור, כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה, תולין להקל. כיצד, שתי קדרות אחת של פשר שחוטטה ואחת של נבלה, ונפלה חתיכת נבלה לתוך אחת מהן, אם ההתרומה שבקדרת התרומה קצת על חתיכת הנבלה, תולין להקל, לפי שדבר תורה מין במינו בטל ברב, אלא שחכמים הצריכו ששים. היו שתי הקדרות ממין אחד, והאסור ממין אחר, אין תולין להקל עד שירבה ההתרומה ששים על האסור.

סעיף ה:

בביצה (גד.) - ליטרא קציעות שדרסה על פי עגול, ואינו יודע באיזה עגול דרסה; על פי חבית, ואינו יודע באיזו חבית דרסה; על פי כורת, ואינו יודע באיזו כורת דרסה. רבי מאיר אומר: רבי אליעזר אומר: רואין את העליונות כאילו הן פרודות, והתחתונות מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר: אם יש שם מאה פומין יעלו, ואם לאו הפומין אסורין, והשולים מותרין.

הרמב"ן הקשה על הגמרא - למה לא תולים להקל בכל כד לומר שהתרומה לא נפלה אליו? ותירץ שעוסקים בשכולם של אדם אחד או שאף בשני בני אדם אלא שבאו לשאול

¹ כל סימן זה הוא מדברי הרשב"א בתורת הבית, על כן לא אציין בכל סעיף שמרן פסק כרשב"א, אלא את מקורות הדין והסברות.

² ואף בקדירת ספק איסור תולים. שמן רוקח.

³ ומיירי כשהיו שתי החתיכות ניכרות קודם נפילתן, שאם התערבו, נאסרו. ש"ך. ויש חולקים. פת"ש.

⁴ ואפילו חה"ל. שכן מדרבנן בטלה ברוב. (וה"ה בד"ן א) ש"ך.

⁵ תירוצו א משווה בין מקווה לאיסור והיתר. ותירוצו ב' מחלק ביניהם - שבמקוה, ודאי שנפל למקוה ולכן צריך רוב, ובאיסור והיתר ייתכן שאף לא נפל לשם, ולכן מספיק שוויון. ב"י. (אך דעת הרא"ה לבאר שלפי תירוצו ב' תולים אף כשיש מיעוט חולין) ⁶ הש"ך כתב שמדברי הרשב"א נראה שבמקרה של שתי חתיכות וקדירה אחת תולים להקל אף כשאין רוב היתר, וכמו במקרה שבו יש שתי מדוכות ואינו יודע מאיזו נתן.

⁷ בנמוקי כתב שאפשר שבאיסורי משהו, אף אם אסורים מדרבנן, צריך שירבה ההיתר על האיסור.

⁸ לא דוקא, אלא העיקר שקדירת ההיתר אינה מינה של חתיכת האיסור. אחרונים.

⁹ ה"ט"ז כתב בקצרה כללים בס"ס לשיטתו -

כלל העולה בס"ס הוא כן: דכל שספק האחד הוא אסור מצד שהוא חשוב ואינו בטל ברוב שאע"פ שעיקר האיסור הוא מדרבנן כמו ספק ביצה שנולדה ב"טט ושוב נתערבה לא מהני בה ס"ס, כיון שאין הספיקות בענין אחד אלא בעינן שיהיו שני הספיקות ע"י תערובות. ונדוע בנתיים לא מעלה ולא מוריד בשום דבר מהס"ס. וכן אם יש ב' ספיקות אם יש כאן איסור לגמרי אז מהני בכל גווני. רק שיש חילוק בס"ס שע"י תערובות - שאם הוא איסור ודאי והוא חשוב בעינן שלש תערובות. אבל אם הספק איסור נתערב לא בעינן רק ב' תערובות והוה ס"ס ולהקל. (אך נקוה"כ סובר שס"ס בדרבנן מועיל אף כשאנו בעינין אחד)

עוד כתב ה"ט"ז שס"ס נגד חזקת איסור לא מועיל (כגון ס"ס בשחיתה), אא"כ הספיקות הם מצד אחר ולא כנגד חזקת האיסור (כגון ספק דרוסה שהתערבה). אך נקוה"כ כתב שאף בס"ס שכנגד חזקת האיסור עצמה יועילו ג' ספיקות.

² ואף כשניתן לברר יש להתיר ע"י ס"ס. תוספות. אך לרשב"א אין להקל כשאפשר לבדוק. והש"ך פסק להחמיר כשאין הפסד.

יחד. שאל"כ תולים להקל. אך הרשב"א חלק עליו וביאר שאין אומרים 'שאני אומר' אלא במקום שלא צריך ביטול (כמו במקרה שתולים שהתרומה נפלה לתרומה או הטמא לטמא) אך במקרה שצריך ביטול אין לומר כן. ופסק מרן- היו כאן שתי קדרות של התרא, ולפניהם שתי חתיכות, אחת של התרא ואחת של אסור, ונפלה אחת לתוך זו ואחת לתוך זו, אסורות שתיהן, אפלו באסור דרבנן, אם אין בשום אחת כדי לבטל האסור.¹ אבל אם יש באחת מהן לבטל האסור, שתיהן מתרות.

סעיף ו:

פסק מרן ע"פ תוספתא בתרומות- היו כאן שתי קדרות של התרא, ונפל אסור לתוך אחת מהן, וידוע לאיזו נפל, ויחזר ונפל אסור לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזו נפל, אני אומר למקום אסור הראשון נפל גם השני. אבל אם נפל אסור לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזו נפל, ואחר כך נפל אסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזו נפל, שתיהן אסורות. הגה: ודוקא שאין סי' לבטל האסור שנפל שם, אבל אם היה סי' לבטל האסור שנפל שם, הוי כאילו לא נפל שם אסור כלל (בית יוסף בשם הרשב"א).

סעיף ז:

בתוספתא תרומות- שתי קופות בשתי מגורות שתי מגורות בשתי עליות שתי מגורות בעליה אחת הרי אלו יעלו. ר' יהודה אומר לא יעלו. ר' שמעון אומר- אפילו הן בשתי עיירות מעלות [זו] את זו. וקיימא לן כתנא קמא. ב"י.

נחלקו הראשונים בדעת תנא קמא:

ר"ש- אף ת"ק לא התיר כשהקופות של שני בני אדם, כיוון שאינן עתידות להתערב.

רשב"א- אף כשהם של שני בני אדם התיר ת"ק, והסברה בזה היא שכל מה שנכנס לספק מצטרף לבטל. ולמעשה חשש לר"ש.

ופסק מרן- היה כאן שתי קדרות של התרא, ונפל אסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל, ואין באחת כדי לבטל האסור, ויש בשתייהן כדי לבטלו, שתיהן מצטרפות לבטלו. ולא עוד, אלא אפלו אחת בבית ואחת בעליה, מצטרפות והוא הדין אפלו למאה. במה דברים אמורים, כששתיהן של אדם אחד, לפי שכל שהן של אדם אחד עתיד להתערב. אבל אם הם של שני בני אדם, אין מצטרפות. הגה: ויש מחמירים דאפילו באדם אחד אין להקל. ולצורך הפסד יש להתיר באדם אחד; ומיהו אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו נחד"ט, דאז כבר נתבטל האסור (ארך בשם מהר"ש).

¹ ואפילו אחת גדולה ואחת קטנה. ש"ך ע"פ רשב"א. דלא כאו"ה שאמר שתולים בקטנה.

² ועיין בסעיף ז, שיש מקרים בהם מצטרפות שתי הקדרות לבטל האסור. ש"ך וט"ז. דלא כב"ח שביאר שבמקרה של שתי חתיכות מחמירים יותר.

³ תוספתא- בזו ק' ובזו אין ק' הריני אומר לתוך מאה נפלה אחת מדומעת ואחת שאינה מדומעת הריני אומר לתוך מדומעת נפלו.

⁴ הב"ח כתב שדין זה אף באיסור תורה. והאחרונים דחו דבריו. ונראה דטעמא משום דכיון דבשעה שנפל לא נודע באיזו מהן נפל ומחמת כן נאסרו לא יוציא שום אחת מהן מחזקתה בשביל האיסור שנפל באחרונה. ב"י.

⁵ גם האו"ה פסק כרשב"א אלא שביאר שכאשר יש באחד כדי לבטלו, אין אנו מתירים משום צירוף אלא משום 'שאני אומר'. ומכאן שאם זהו איסור דאורייתא שלא אומרים בו שאני אומר, אין לצרף שתי הקדרות להתירו. ש"ך. (כגון שנפל בשר האסור

מהתורה לאחת מב' קדרות- באחת יש כדי לבטלו ובאחת אין, אע"פ שביחד יש לבטלו- מי שאין בה כדי ביטול אסורה. אב"א) ¹ וה"ה בשתי קדרות שלא עתידות להתערב מכל סיבה שהיא- אם זה בב"ח או משום טעמם. אחרונים בשם רש"ל.

² הב"ח כתב שבאיסורי דרבנן תולים להקל אף בשני בני אדם שבאו זא"ז. הש"ך הקשה על דברי הרשב"א וביאר בשו"ע כב"ח. ³ הב"ח כתב שכל ההיתר שייך רק למי שאומרים שאין בשא"ס חני"ט. והאחרונים חלקו עליו. א. גם הראשונים שמחמירים בחני"ט בשא"ס הביאו דין זה. ב. כל מה שנכנס בכלל הספק לא שייך לומר בו חני"ט.

⁴ בדרכ"מ כתב שאינו יודע טעם לדברי האו"ה, 'ואם קבלה היא נקבל'. ונראה שמשום כך התיר במקום הפסד (מרובה. ש"ך. שכן נראית עיקר דעת הרא"ה הסובר שכל שראוי לתת טעם (אע"פ שהוא מין במינו) אין מצרפים בו שתי קדרות).

⁵ לרשב"א יש להתיר אף ללא תערובת, אלא שמהר"ש החמיר שאף מי שמתיר יערב קודם את הקופות. ט"ז.